D04174005L
Duke University Libraries

H543
4

23 V 4837

ספר

בחינת עולם

עם בקשות הממי"ן

חובר חבר מחוכם מהחכם השלם המליץ הגדול מוהר"ר ידעי' הפניני הבדרשי והנה ארש"ו אר"ש ל"ו מתואר"ה, ובלשון המקרא ערוכה ושמורה. ולאיש אשר בים התנ"ך לא דרך דרכו נסתרה. וקם ונתעודד הרבני המופלא חכם וסופר מהיר מוהר"ר **משה גלאנטי** בהרבני המנוח מוהר"ר **מרדכי** סג"ל זצ"ל מילידי ק"ק שענדשוב אשר כעת מתגורר בק"ק **סטריזוב** והציב ציונים. בכל פנות המקרא אשר המליצות נמרצות עליהם פונים. וסידר פשטי' הדברים מובן המליצה. כל הרואה אותה יאמר אחרי' ארוצה. וקרא לו בשם **ויפרש משה** ואם השמאל ואימינה. כי פירושה **למשה** הי' למנה. אשר קסת הסופר במתניו ומכלכל דבריו במשפט המליצה להראות את יפי' כי טובת מראה היא. הכינה וגם חקרה דעתו הרחבה ויצור עלי' לוה אר"ש זבת חלב ודבש הוא וזה פרי'. לדעת את מוצאה ואת מובאה בלי עמל וטורח. וכגבור ישיש לרוץ אורח. חושו וקנו ספר זה יקר הערך. הנותן בים המליצה דרך.

נדפס פעם ראשון

בשנת **קנאת** סופרים תרבה חכמה.

וכעת נדפס מחדש

בשנת **ותרם** קרם קרני.

הובא לבית הרפוס ע"י ה"ה האברך המופלג כש"ת

מוהר"ר חיים אליעזר באש נ"י מסיגעט

עם אביו ה"ה הרבני

כש"ת מוהר"ר **אשר אנטשיל באש** נ"י מסאפינקא.

Bechinath Olom.

Eigenthum und Verlag von LAZAR BASCH in Marm.-Szigeth.

Dr. J. PERLES RABBINER.

פה פרעסבורג, תרמ"ו לפ"ק.

נדפס בדפוס של דוד לֶאוִוי ושותפו אברהם אלקאלאי.

1886.

2 - MAY 9
COPY ------- 1978

החפצים בספר הקודש הזה יוכלו להשיגם אל האדרעססע שלי:

Lázár Básch

Marmaros-Szigeth
(Ungarn).

הסכמת גאונים המפורסמים חכמי ירושלים וגאונים המפורסמים דמדינת פולין ומדינת הגר יצ"ו.

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם חכם הכולל מוהר"ר יום טוב אלגאזי והרב המאה"ג דיין המצוין מוהר"ר יעקב לבית חזן ס"ט חכמי ירושלים תוב"ב.

כבר היה לעולמים אור הבהיר אר"ש לו מטוהרה בארשו"ת החיים שנעשו על טהרת. הני מילי דמזבני בדינרי וטעמם ונימוקם כל חיך שטועמו כטעם לשד השמן אוכלא דאיפרת. שמו נורע בשערים ראש המדברים מן הבאר ההיא ישקו העדרים אר"ש נחלי ונעשה כמעין המתגבר נהר הגדול נהר פרת. פום ממלל רברבן מעט מחזיק את המרובה לימד אל האדם דעת ותבונה ומשם יפרד סעיפותיו וסרעפותיו ילכו יונקותיו ונופו נוטה במקום טהרה בן פורת. אבן בוחן **בחינת עולם** ממנו תוצאות חיים חכמה ומוסר זה ספר תורת. והנה ארש"ו סוגרת ומסוגרת כאחלמה קבועה בעטרת וכמעט קט מתוך חומרו כאשר ירדוף הקורא אין אדם מוצא קורת. והן היום רוח לבשה את יקר רוח איש תבונה התורני המופלג יושב בשבת תחכמוני הרבני כמה"ר **משה** נר"ו בהרבני מוהר"ר **מרדכי זצ"ל** מבית הלוי משענדשוב ממדינת פולין קטן ובנה עליה מצודים גדולים מדבר משיחיו שיחה נאה לשון של זהורי"ת ידו פר"ש ס"ר פרו"ש מרובה צוף דבש אמרי נועם שרולה ומשקה מיין הרקח וכל משרת. עושה לו פותחת ויעזקהו ויסקלהו וזורה ברחת ותצבור האר"ש והיא כפורחת **ויפרוש משה** עירו"ב פרשיות ויעש גם הוא מטעמים ויבן כמו רמים ובנה עליה טירת. והו"ד ידו נטויה מקצה בחוברת השנית כל הדבר הקשה עשה לה סמוכות מן התורה ומן הנביאים מלה בסלע דומה לחברתה משכנתה ומגרת. ויחבר את האהל מזה ומזה הם כתובים ממנו יתד ממנו פנה פנת יקרת. כל אדם חזו בו דמי"ו עליו יטוש לקוח את שפ"ר התורה והדברים עתיקים כראי מוצקים מלאים זיו ומפיקים על מנת שתעטרוהו בזהובים עטרת צבי וצפירת. והאיש אשר יעשה בזדון למען דפוס אותו שנית עד מלאת לו עשר שנים מיום כלות ההרפסה נחש כרוך על עקבו נח"ש בקורת. בצלם דמות תבניתו אשר יעשה כמוהו ונכרת. ושומע לנו ישכון בטח ושאנן ועליו תבא ברכת טוב טובה כפולה ברה מאירת. הכ"ד שלוחי ומורשי עיר קדשנו **ירושלים ת"ו** החו' פה שטרעליץ יע"א בסדר לרב תרבה נחלתו שנת יזכור כל **מנחותיך** לפ"ק ברב עז ושלום.

יום טוב אלגאזי. **יעקב לבית חזן ס"ט.**

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם נ"י ע"ה פ"ה מופת הדור מוהר"ר מרדכי זאב זצ"ל שהי' אב"ד דק"ק לבוב הבירה.

זה ספר כתב איש רב רבינו ידעי' בדרשי נקרא **בחינת עולם** ומן קבל די רוח יתירה בי' חובר מחברתו בעמקי שפה. אין בינה החזק הוא הרפה. עד אשר בא איש יקר רוח תבונה. למשה הי' למנה ה"ה הרבני המופל' המושלם חכם וסופר. מוהר"ר **משה** מק"ק שענדשוב לפרוש דבריו הסתומה יעיר קנו בקן המפורשה. כל הדבר קשה מבאר כל חמירא. מכל באורים כבדוהו. במושב זקנים יהללוהו. והרשות נתונה מאתי להעלותו על מכבש הדפוס. והתומך ידיו בו יברך ברכת שמים בברכה לחיים. הכ"ד המדבר בצדקה היום יום ב' ב"ך לחדש מרחשון תקמ"ג לפ"ק.

הק' מרדכי זאב החונה בק"ק לבוב.

ועוצם יראתו הטהורה. כחמה ברה. ירה אבן פנתו בספל בחינת עולם אבן בוחן ואבן פנה. המלמד לאדם דעת ואי׳ מקום בינה. במתק ורסן כפלי המליצ׳. כי ממנו נקח לעבוד את ד׳ ולטהר נפש היפה מכל דופי ושמצה. והנה ברוב מקומות דבריו כדברי הספר החתום ובסתום חכמה הוריע. כי קצר קצרה ידי המעיין לבא עד תכונתו ועל מה אדניו הטביע. והן עתה העיר ד׳ רוחו של ה״ה התורני המופלג חכם וסופר. אשכול הכופר. איש חמודות. בכל מעלות ומדות. המושלם אין בו דלם. כ״ש מוהר״ר משה במהור״ר מרדכי סג״ל זצ״ל מק״ק שענדשוב זה האיש משה ידעתי את האיש ואת שיחו שיחה נאה. ביפה גדול המראה. אידמי לי׳ כפרשי׳ לבאר דברי הספר בחינת עולם ולפרש שיחתו משה מדעתו עביד פרישא. פירוש גנוסר ושנה ופירש יותר מכל אשר הי׳ לפניו לבאר כל חמירא ואת כל דבר הקשה. יצא להקל על המעיין בשנותו את טעמו ופשט את בגדיו ולבש בגדי־חמודות אחרים. ברצותו מרחיב ופעמים בא בארוכה בלשון של זהורית הזרית אור לישרים. וברצותו מקצר קצירת אומר אמרי יאה. בחידוש ובמראה. למען יבין כל קורא ועד מהרה ירוץ בדברו תני ומתני׳ לי׳ בלישנא אחרינא. ורין הניא לנא. אשר לו סדרים ערך לפניהם שלחן של פרקים. בלשון זך ונקי חכו ממתקים. חרוז על הלוחות חורז מתורה אל הנביאים ומנביאים לכתובים והציב לו ציונים. שובט ומדקדק כל תיבה ותיב׳ ולעשות לו כוונים. אי לזאת אמינא. לפעלא ייטבא שר ומי יתן איפא ויחוקו מיליו וחפץ ד׳ בידו יצליח וכל מן דין סמוכי לנא. וכל המרבה לעשות לו סמוכות לתומכו בידו עד לפי מלאות ספוקו די עולה על מזבח הדפוס ישבע נפשו בשובע שמחות. שמורות וערוכות. והנני הנני כסניף לאריות הרבנים מאורו׳ הגדולים אשר קרמוני וגזרו אומר לבל ישיגו גבולו להרפיסו שנית משך ששה שנים בלי ידיעת הרבני המחבר ולמרקי׳ חיוויא דרבנן דלית לי׳ אסותא ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכת טוב וישקוט שאנן. כזית רענן. עד ביאת ינון. הכ״ד הטרו׳ מאד המדב׳ לכבוד התור׳ ולומדי׳ הבא עה״ח יום א׳ מ״ג למב״י שנת מבשר טוב לפ״ק פה ק״ק נעמרוב יצ״ו.

הק׳ ארי׳ ליב באמ״ו הרב ה״ה מוהר״ר דוד יפה נ״י יצ״ו.

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם מוהר״ר יחיאל מיכל סג״ל אב״ד דק״ק איזענשטאדט במדינת הגר.

גם פה עבר עלינו הרבני המושלם מוהר״ר משה סג״ל וזה משה האיש קרן אור פניו בפנים מסבירות. להיות למאורות. באור חרש מפענח נעלמים באם למקרא ולמסורות. לחלק יצא בחלקי אבנים יקרות. אבן בוחן ואבן פנה. סובבים את השלחן הגבוה לחם הפנים חיבור ספר בחינת עולם לגאון מפורסם לדורות. וחזיתי כי מהיר במלאכתו הוא החכם השלם דשלימא עבידתי׳ שפירא עובד אומן. לשונו לשון זהב וארגמן. כל חיך יטעם צוף דבש בכמשן וטעמן. האמנם כי אדמי לי׳ כפרשא ולא לכל מסורות. המבין יבין כי ראוי לקבעו במסמרות. לזאת אנן טעמא דפרושין ניקום ונפרוש כפים במליצות ישרות. עבור האי צורבא מרבנן בכל מקום באו להיות לו למסייע בכל האפשרות. הכ״ד היום יום ד׳ א״ח ש״פ תקנ״א לפ״ק.

הק׳ יחיאל מיכל הלוי מגלונא חפק״ק א״ש ואנפי׳ יע״א.

הקדמה.

אלה הדברים אשר דבר משה.

ידעתי גם ידעתי כי אנכי עפר ואפר. ואיכה אבוא בגבורים ויודעי ספר. כי הנה לשונותם באר נובעת. ואני עני ודל הדעת. ושמי לא נודע בין החכמים. אשר בנו כמו רמים. ולא עמדתי בסוד קדושים. כי המה ישישים. ואני נבזה וחדל אישים. כרם אדם חסר לב עושה באושים. לא נעזק ולא נסקל. ומשמיר ושית אשר הולידו והצמיחו הבלי הזמן נתקלקל. כסו פניו חרולים. מוראים ונגאלים. ועלה כלו קשמונים. יחפשו עולות החוחים למנצח על שושנים. ומה יצדקו רעיוני הגרועים. ורעי הרעועים. לעמוד במקום גדולים. ולחבל כרמי חמד כאחד מקטני השועלים, ומה אתהלל בזאת תורת העולה על רוחי. במה שיראה בו קוצר כחי. ואין אתי מזמות החכמות. לעשות לי בהם בארץ שם ושמות. והחקירות היקרות. בעיני נתמכרות. ואשר תרוממנה קרנות התבונות. לא חוש״י הערכ״י עליהם פונות. אף כי לשוטט בדברי חכמים כדרבונות. ואמרתי בנפשי הלא במכיתת חרש יחפשו כל מימי תבונתי. מגבא ידיעתי. ואם אפוא מי יחשוב וידמה בנפשו. בכח שכלו ורעיון חושו. כי מים מפכים או מי אפסים. אשר ברגלי אדם נדלחים ונדרסים. המה ישיתו בגאון גליהם. ויהמו וירעשו מימיהם. כמו מי גאו ומי שחו. אשר לא ישקוטו ולא ינוחו. ויפרש בהם השוחה לשחות בשיח ספונים. ומרוה גם הוא יורה אוזן השומעים כעוגב ומינים. או מי יחשוב כי במי השלוח ההולכים לאט לאט לרגל המלאכה. לא שמורה ולא ערוכה. ובו ירבץ התנין הגדול הרובץ בתוך מי הירדן המלא על כל גדותיו. ובו יראה אפיקי תעורותיו. או מי יחשוב כי במקור נרפש ונשחת אשר יגרשו מימיו טיט ורפש. ובו שממית בידיה תתפש. יעברו בתוכו צי אדיר בתורן ונס. במקום המסכה צרה בהתכנס. כמו במי הים הגדול רחב ידים אשר שם אניות יהלכו נשאת זהב וכסף האמיתי ותשוקה הנכבדת. ולאיש הירא וחרד אל דבר ה׳ פניה מועדות. או מי יחשוב כי על שפת אגמי נפש ומקורי משחת אשר ברגלי אדם ידלחו. ודללו וחרבו והאזניחו. ועליהם יעלה עץ פרי כל עושה פרי. ופנג וצרי. כמו על שפת נהרי נחלי דבש וחמאה תחת לשון ים התענוג המתמיד ושם הנצנים נראו כי פרים למאכל ועליהם לתרופה. וכל עצי השדה לפניהם עלפה. או מי יחשוב כי על חוף ימים אשר רוע התרועע ארץ פור התפוררה יסודתה ושם יבנה חכם לב ואיש תבונה את בית נכותו. ואוצרות כלי חמדתו. אמנם לא כן כי שוא עמלו בוניו בו והלא גזית יבנה על חוף הנהר הגדול וסביביו נשערה מאוד ההרים הגבוהים וסלעים מחסה לשפוני טמוני חול מקום מחצב אבני אקדח ותרשיש מאירים כספירים. לארץ ולדרים. ואורם בוהרים בשחקים. מלאים זיו ונוגה מפיקים. שישישו עליהם כל רואיהם. וזרם היראה יעבור בתוך שערי לבביה׳, ולהבת שלהבת אהבה יתארו בשרד שכליהם. כן ינטעו בעלי אסופות מסמרותיהם. וכן יעשו בעלי המדע במקבות ובמחוגות שכליהם. וכזה פועל חכם השלם בכל מדותיו. ונודעו עקבותיו. כי בכל המושכלות. לא היו לפניו דלתותיהם כעולות. ונזכר לכל מזכיריו בשם המליץ. כי בכל מלאכת המליצה עבור חלץ. הרב הגדול מוהר״ר **ידעיהו הפניני הבדרשי** וצורתו המליצה הנמרצה. ותכליתו בתוכו רצוף האהבה והיראה. ונטה קו ואבן בוחן הקים בחוניו **בחינת עולם** נתן בלבו לבחון בהבלי חמודות מדומות להמלט מהם. לא מהם ולא מהמונם לא מהמהם. וכל מחשבותיו גדלו וגבהו. וכאשר ראו כן תמהו. ובנה בחינת עולמו כארמון וכמקדש מלך. שמעו בכל הארץ הולך. אבני גזית גדולות ויקרות אבני קירותיו. עצי ברושים קומת ארזים לשדרותיו. ברותים רהיטותיו. כדכוד שמשותיו. ויצועיו ייפה בעצי אלמוגים. בצי אדרת ולשון נהוגים. תוכו רצוף ברצפת בהט ושש ודר וסוחרת. את כל אלה תכן בזרת. זהב מוצהב מאופיר רפידתו. פנינים אבני פנתו. אין כסף נכסף נחשב למאומה. ומחושקי ונושקי תאות הזמן יקח נקמה. וממסד ועד הטפחות מעולפות ספירים. הדורים ויקרים. ובתוכו סולם מוצב ארצה וראשה מגיע השמימה. אם לא יראה אחרי זמרת הארץ כי נעמה. וצדיק יאחז דרכו בסנסני עיון והנהגה. יעלה מדרגה אחר מדרגה. עד עלותו בית אלהים. מקום גבוה מעל גבוהים. וים הגדול ההתבוננות הוא הסובב על אר״ש ארמונו. וידגו בו לרוב מוסר השכל צדק ומשפט משרים כל מעגל טוב בעוז חביונו. וכל אוכל מהם יתרפא מחלי רוממות דמיונו. ועל שפתיו שתולים כל עץ פרי ישוה לו הגמול. אם ישוה וידמה בבטחונו כעלי אמו הגמול. ויבחנו עניני עה״ז והלשתם. ולא יקחו ממנו עמירתם. ואם יום יום אביע. לחצי מעלת זה הספר לא אגיע. כי קצרה המצע מהשתרע. כי הוא המבריק בחצי שכלו את נצוצי החכמה למול עיני ההבחנה. להבין אמרי בינה. ומאיר את האופל. ומבהיק את הערפל. ומעביר

ענני הסכלות המקדרים על מאורי אור המושכלות. והנה כל צחות המליצה ע"י לשון המקרא בנויה. זה בכה וזה בכה, ולאיש אשר בים הפסוק לא דרך ולא עבר מליצותיו הנעימים לא ימתקו לחכו. והי' בעיניו כדברי הספר החתום. לגבר אשר דרכו נסתר וסתום. ואני הקטן והנבזה צעיר זבוב. לב נבוב. עמסתי עלי טורח ידיעתם והצבתי ציונים. בכל פנות המקרא אשר המליצות הנמרצות עליהם פונים. ולפעמים מסרס המקרא או ישלב שנים ושלשה מקראות בצחות לשונו אז רשמתי עש"ה רצוני בו כי לא הביא המליץ המקרא ככתוב בספר תורת אלקים רק כנן אותם על מיתרי מליצתו כאשר נאות. ומדי עברי בו שתי לבי למסילות המקרא וסדרתי לעצמי פשטי' דברים מובן המליצה. כפי הנראה לי להבנת עצמי כאשר אני קורא בספר הנחמד הלז ובכל יום ויום מוסיף לי טעם וחיך מתוק מרובה מחברו כדיוטגמה חדשה. וקראתיו בשם **ויפרש משה**, ואנשי המדע והשכל אשר האמת והשלום אוהבים. יודו כי הלכתי בדרך טובים. ודבר גדול עשיתי. אשר בכל חוצות תנ"ך שוטט הייתי. ותכירו כח המליצה. ותאמרו אחריה נרוצה. ותבינו בפיו כמה גדול כחו. וידעתם את האיש ואת שיחו. ולמען כבוד תפארתו לא אחשה. בשירות עליזות, אז ישיר משה את השירה הזאת:

יתד ושלש תנועות חמשה פעמים. בכל שורה ימצאו תמימים. ושמי **משה הלוי** חתום בר"ת ז' חרוזים הראשונים:

מליצי הזמן תנו עידיכם והצדיקו את דברי האם אמת אגידה :
שלמות מליץ ידעיהו ה־ פניני אחוק בעט הסופר וזה החילם :
הדר המליצה מאוד מצאה חן בעיני לכן בעת עברי על פני זיו הודה :
הלא לא אוכל להתאפק עד אשר ירונו בני סרעפי בפלס שכלם :
לזמר זמר זמירות סופר ושוקל חכם בכל החכמה וגם בתעודה :
ולו יהיה ב־ לשוני רנה כהמון גלים ובשאונם י־ תנו את קולם :
יפלסו ב־ מאזני מרמה שבחו ובכף רמיה יתנו קדוש העדה :
ואיה סופר ואיה מליץ אשר ימליץ ש־ למות השלם ועמים כלם־ :
יעידון עליו וגם יגידון הכי הוא גדול בתוך ישראל וגם ביהודה :
נבוכים מורה באיזה דרך מעון הטוהר בלקחו משפט עלי כל נעלם :
מגרש חפץ מדומה נראה לעין הבער חמודה אך ב־ אמת בוגדה :
ישועות חוסן נוה בל יצען ותכלית נצחי בזה הספר **בחינת עולם** :

הכ"ד המפרש והיוצא בשיירא מחבלי הזמן. אשר יצד עליו וגם כמן. והיושב באשמן. ומצפה לתשועת ה'

הקטן **משה סג"ל גלאנטי** בא"א המנוח הרבני מוהר"ר **מרדכי** סג"ל זצ"ל מק"ק שענדשוב וכעת מתגורר בק"ק **סטריזוב** יצ"ו:

הסכמת

הסכמת כבוד דודי הרב הצדיק החריף הגאון הגדול המקובל מופת הדור בוצינא קדישא חסידא ופרישא כקש"ת מוהר"ר יוסף מאיר ווייס שליט"א מסיפינקא.

אל כבוד אחבי"י תסוב בקשתי ועתירתי עבור מוכ"ז הוא ניהו ש"ב בן אחותי האברך היקר כש"ת מוהר"ר **חיים אליעזר באש** נ"י מק"ק סיגעט אשר בא לפני במחברות הלז ספר **בחינת עולם** מחכם קדמון שהי' חי בימי הרשב"א ז"ל והציע לפני איך שרצונו להביאו על מזבח הרפוס והפציר אותי להסכים על הדפסתו והנה באמת אין צורך להסכמתי כי כבר נדפסו הסכמות מגדולי ישראל אשר היו לפנינו ובראשם מהרב הגאון מהרי"ט **אלגאזי** ז"ל אכן לאשר מורא עלה על ראשו שלא יבאו אחרים להשיג גבולו לכן חנני להזהיר לבל ירים איש את ידו להרפיס הספר הלז עם הפי' הזה עד משך עשרה שנים ובוודאי שארית ישראל לא יעשו עולה להשיג גבול רעהו ח"ו והנני לבקש עבור מוכ"ז שבכל מקום בואו עם הספר בחינת עולם עם הפי' ממוהר"ר משה גלאנטי ז"ל יקבלו אותו בספ"י וליקח ממנו הספר בתשו"ח ובזכות זה תתברכו בשפע וברכה ממעון הברכות כברכת ועתירת הכו"ח היום יום ב' וירא שנת תרמ"ו לפ"ק פה סאפינקע.

הק' **יוסף מאיר** בלאאמו"ה **שמואל צבי** זללה"ה.

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא כש"ת מוהר"ר חיים סופר שליט"א אב"ד דקהל יראים פעסט יע"א.

נודע ביהודה ובישראל גדול שמו דור דורות מלפנים ספר **בחינת עולם** אשר כתב איש „ידעיה הבדרשי זצ"ל" הנקרא בפי כל „המליץ" בכל מקהלת היהודים ובכל מחנות העברים זכרו קדוש.

הוא האיש אשר הוקם על להשיב ולהשלים לב בנים לאביהם שבשמים מי ימלל כחו ביראת ד' ובקדושה כל חלק וחלק הוא עולם בפני עצמו אור בהיר בשחקים וכל פרק ופרק הוא גן עדן אלקים אשר ברכו ד' להנות בו בני אל חי.

עין ראתה ותעידה שהמחבר מדבר בקול ד' בכח יש שנשג תיבות אשר הציב לברנה נטע ארז בלבנון אשר בענפיו יקוננו צפורי דעת הפורשים כנפים למעלה למשכיל שבדביקות אלקי ישוררו ויריעו כל בני אלקים.

הלב ישכיל שלפעמי' יצב שלשה תיבות מן פסוק יפח בבינתו רוח חיים בהם ויהפוך אותם מקללה לברכה מצרה לשמחה יעמדו לפני ד' לברך בשמו.

ואם המצא תמצא שיקח ברוחו חצי פסוק ויעמידו בטיב שירו יתהפך כחומר חותם מלאכי דעת ירודון בהליכה וירודון בחזרה עד שיגיעו לסולם הקדושה אשר מלאכי צבאות יורדים ועולים בו.

ויש אשר יראה האדם פרק אחד דבר בעתו יאמר האיש בדברו נפשי יצאה כי הביאני עד הלום להכיר ולדעת על מה עשה ד' האדם על הארץ ויאמר אנכי חטאתי והוא אסור בזיקים כי גבר על חטאיו לא יתמרמר לא יתאונן ולא יתלונן על חי עולמים.

הן אלה קצות גבורות ונוראות של ספר **בחינת עולם** הוא מעט הכמות ורב באיכות המחבר נברא לכבודן של ישראל ולתפארת לשון הקודש.

ואספר שבימי נעורי הי' ספר הזה לברות לי שעשועי יום יום ועלה במחשבה לפני לכתוב עליו פירוש גדול ואחרי רואי שלא אוכל שאת לעשות אך כאלה חזרתי לאחורי בעוה"ר וצער לי שלא זכיתי לזה.

ועתה שבא לפני הרבני היקר **כש"ת מהור"ר אשר אנטשיל באש** נ"י מסיפינקא עם בנו האברך היקר **כש"ת מהור"ר חיים אליעזר באש נ"י מסיגעט** ובידו ספר **בחינת עולם** ובקשותו הממיי"ן יחדיו מן האדם הגדול בענקים ה"ה כבוד שמו „ידעיה הבדרשי ז"ל" וסביבותיהם פירוש אשר הסכימו עלי מלפנים גאוני עולם וצדיקי הדור ובקש ממני שאהי' לפתחון פה לפני קציני העם להיות לו לאחיעזר להרפסת ספר הניל אמרתי אגיל ואשמח בלבבי לספר באתי מעט יוקר הספר הזה ולהיות נטפל למצוה הזאת.

לכן אנשי לבב שמעו לי כאשר יהי' הספר הזה נדפס לכו שברו בכסף מלא כי מצוה גדולה לחדש ספרים יקירי ערך בעולם המדבר בקוצר אמרי' לכבוד הספר הנכבד הזה הדורש שלום אוהבי תורה ומחזיקיה, פה פעסט יום א' לס' וישלח תרמ"ה.

חיים בלארמ"ו **מרדכי פישל סופר** זצ"ל אב"ד דקהל יראי' פה ק"ק **פעסט** יע"א.

בעזה״י

הקדמת המביא לבית הדפוס [illegible]

[illegible]

[illegible]

דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה

הק׳ חיים אליעזר באש [illegible]

בעזה״י

מודעה רבה למחברי ומוציאי ספרים לאורה!

מודיעים אנחנו בשער בת רבים שאנחנו המלומדים במלאכת הדפוס היטב נטלנו על שכמנו מלאכת עבודת הקודש הזאת

בבית הדפוס לשפת עבר

שלנו והאדרנו אותו באותיות חדשות ויפות (רש״י ומרובע) ובכל טוב. ועתה זכינו להביא על [illegible] בבית דפוסנו ספרים רבים קדושים, חדשים וגם ישנים לרבני הדור בארבע קצות הארץ וכולם כאחד יודו ויאמרו כי מלאכתנו מצאה חן בעיניהם. ובעת זכינו לדפוס את הספר הקדוש הזה **בחינת עולם** [illegible]. והנה בדבר מחיר ההדפסה יכולים אנחנו לעמוד בקאנקורענציא עם כל המדפיסים שבאֶסטרייך־אונגארן ובארצות אחרות.

לכן מבקשים אנחנו ממחברי וממוציאי לאור ספרים כ״י שחפצם להביא אותו כ״י קודם לבית הדפוס (קטן או גדול) ימהלו נא ויבואו אצלינו בכבודם או במכתבם כי לנו משפט הבכורה. ומה גם שימצאו אצלנו מה שנפש יפה מבקש בעבור כי העמדנו בית דפוסנו באלה הדברים: בבעלי מלאכה יהודים מובחרים, בבעל מגיה בקי ומופלא היודע בטיב ההגהה, ובשמירת שבתות וימים טובים לנו ולבני בריתנו. אלה דברי המדפיסים

דוד לאֶווי ואברהם דוד אלקאלאי.

האדרעססע שלנו :

LÖWY & ALKALAY Buchdruckerei, PRESSBURG, (Ungarn).

בחינת עולם

חלק א פרק א.

שמים (א) לרום וארץ לעומק (ב) ורוחב לב נבון אין חקר (ג) אוהב התחקות על שרשי מחצב אנושתו (ד) אין חקר לתבונתו רבים חקרי לב אשר אתו (ה) רבות מחשבות בלב צדיק צדקות אהב בקרבו יקדש קדוש ישראל ובשפתיו יכבד אלהי הכבוד אין חכמה ואין עצה ואין תבונה אשר אין להם רועה (ו) מי משפלים בלעדי השלם יתכחשו לו היכלכל

שמים (א) הנה השמים והארץ המציאות יגבילם כי השמים בתכלית המעלה והארץ בתכלית המטה אמנם היותם תמיד עומדים על ענין אחד ולא ישתנו אם כן יש שיעור ידוע לגבהם ועמקם ואף חכמינו ז"ל הגבילם מהארץ עד לרקיע מהלך ת"ק שנה (ב) ורוחב לב נבון אין חקר כי הדברים הצריכים התבוננות הם כחול אשר על שפת הים וכן אמור בשהמע"ה (מ"א ה' ט') ורוחב לב כחול ר"ל הדברים שצריך בהם התבוננות המה כחול לרוב עד אין מספר ורחבת לבו כללו אותם ואם כן איפוא. ידיעתו מקפת על ענינים רבים אשר אין מספר להם לכך אמר אין חקר לתבונתו (ג) אוהב הנבון הלז לחקוק ולחקור אחרי יסוד ושרש טבע מחצב אנושתו מנה ועל מה נברא האנוש ועי"ז מוסיף בחינה ושכל בחיוב עבודת אלהים (ד) אין חקר לתבונתו כי צריך הכל להתבונן בעיון השכל לאמת ידיעתו שלא תהא יראתו מצות אנשים מלומדה לכן רבים המה חקירותיו. (ה) רבות מחשבות. ואף שיש רבות מחשבות בלב צדיק אעפ"כ לא יעורבב מחשבתו ואף על זה יפקח עיניו להיות אוהב צדקות ולקדש בקרבו קדוש ישראל ולכבדו בשפתיו אח"כ ולא כאותם אשר עליהם נאמר בפיו ובשפתיו כבדוני אבל הצדיק בקרבו יקדש כאשר בשפתיו יכבד. אין חכם וכו' אשר הנבון הלז אין להם רועה פי' אשר הוא מתבונן ומשגיח עליהם כרועה על צאנו והוא מלבון ורעו אתכם דיעה והשכל (ירמי' ג' ט"ו). מי משפלים. כי הנה ג' עולמות יש והאחד הוא העולם השפל אשר אנחנו בו והוא על מעלות רבות פי' שיש בו נמצאים הרבה רק הכולל מהם הם שלש והאחד הוא המתכת והם ז' מינים ולמעלה מהם הצומחים והם על מעלות רבות ולמעלה מהם הבע"ח ומעלותם ג"כ רבות והאדם לבדו הוא במעלה העליונה בעולם השפל והשינוי יקרנו בעצמו ובגופו וגם בנפשו כנגד עולם וזך מחשבתו כמ"ש הראב"ע בפ' שמות. ולזה א"א לבא עד תכונת השלם מחמת השינוי אשר יקרנו כנגד עולם מחשבתו ובכל יום ויום יעלה מעלה מעלה כאשר התחיל המליץ ורוחב לב נבון אין חקר ומסיים בזה פרק עד היותו כאלקים. אמנם שאר הנמצאים בעולם השפל לא יתכחשו נגד הנבון לאמר כי ידיעתם אין אתו. באשר שהוא יודע הכל וידבר על הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר בלעדי השלם אשר זה יכול להתכחש, בפני הנבון מפני שאינו עומד תמיד על מדריגה אחת: **וכבוד אחי הרב המאה"ג מוהר"ר שמואל סג"ל נ"י האב"ד דק"ק סטריזוב יצ"ו** פי' ע"ד מ"ש הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים. כי הקדמונים בחקירתם הסכימו שחכמת אלקים לא המציאה דבר לריק אלא לענין מה וכל היצורים שמתחת גלגל הירח הוא תכלית מציאתם בשביל האדם. ותכלית האדם לצייר לנפשו המושכלות. וכל האנשים אשר לא יציירו מושכל לנפשם אף שהם רבים. אינו תכלית בריאתם אלא לצורך האדם הנכבד אף שהוא יחיד בדורו וזהו שאמר בן זומא כשראה אוכלסא ברוך שברא כל אלו לשרתני ואמרו חז"ל מאי כי זה כל האדם כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה פי' לצוותא בעלמא להסיר עצבון ושממון יחידתו. ועל כוונה זו אמר המליץ מי משפלים וכו' כלומר מי משפלים הנמצאים תחת גלגל הירח חוץ האיש השלם כולל החכמה והמעשה יתכחשו לו כלומר שיהי' מכחיש להשלם ויאמר מה לי ולך כי יש לי תכלית אחר אשר בשבילו נבראתי אחרי אשר כבר מוסכם מן השכל וא"א להכחישו. או יאמר ע"ד שכתב הרמב"ם שיש שכל בכח ויש שכל בפועל ובשביל זה יש דברים שהם בעיני האנשים בתכלית האמת והבירור ואצל איש אחר המה רחוקים ונמנעים והמשל בזה כגון שנשאל איש מאנשי החכמה רק שהוא נעור וריק מחכמת הכוכבים ונאמר לו מה אתה אומר באיש שהוא טוען שגוף השמש שאנו רואים הוא כגודל כדור הארץ מאה וששים וששה פעם ושלשה שמיני פעם. אין ספק שהאיש ההוא זך הרעיון אשר השכיל מן החכמות לא ימצא בנפשו מקום לקיים זאת האמונה והטענה השכלית תבא לו בתחילת המחשבה שהטענה זאת בטילה כי איך אפשר להיות האדם על מקום כפי זרת אחד מן הארץ וידע שיעור גרם השמש והקפה ומדת שטחה ועוד יאמר איך אפשר זה והנה גרם השמש בשמים בתכלית המרחק ולא נשיגהו אלא זיוו ואיך יגיע אדם למעלה שימדוד אותו וידקדק מדתו בשלשה שמיני פעם. זה דבר שוא שאין כמוהו ולא יהי' בלבו ספק על זאת הטענה שהיא בטילה ושלא תוכל להיות אבל כשירגיל עצמו בלימוד ספרי המדות וחכמת מה שהוא ראוי בתכנית הכדורית אז יתברר אצלו הטענה הזאת ותשוב אליו הטענה אמת והוא מן. המדריגה שיעלה בה אל אלהות. ועד"ז התחיל המליץ שמים לרום וכו' כלומר אף שהשמים גבוהים מאוד

שמים לרום (משלי כ"ה י"ג) אוהב התחקות וגו' עש"ה (איוב י"ג כ"ד) אין חקר לתבונתו (ישעי' מ' כ"ח) חקרי לב (שופטים ה' ט"ז) רבות מחשבות (משלי י"ט כ"א) צדקות אהב (תהלים י"א ז') בקרבו יקדש וגו' עש"ה (ישעי' כ"ט כ"ג) אין חכמה (משלי כ"א ל') אשר אין להם רועה (במדבר כ"ז י"ז) יתכחשו לו עש"ה (תהלים י"ח מ"ה) היכלכל לב שמים עש"ה (מ"א ח' כ"ז) קירות לב עש"ה (ירמי' ד' י"ט) על רוח חכמה מרחפת עש"ה (בראשית א' ב') על מי מנוחות (תהלים כ"ג ב') רחבי ארץ (איוב ל"ח י"ח) עלית קיר קטנה (מ"ב ד' י') קטנה ככף איש עש"ה (מ"א י"ח מ"ד) זה חלק אדם מאל עש"ה (איוב כ"ד י"ג) וחלק אלוה ממעל

(ז) היכלכל לב שמים היכיל לב ימים מחקר כללוהו קירות לב (ח) היסוככו כנפי רוה על רוח חכמה מרחפת על מי מנוחות ונחלי עדן (ט) היקיפו רחבי ארץ מחשבה מו־בה עלית קיר קטנה ככף איש (י) ראה זה חלק אדם מאל וחלק אלוה ממעל (יא) האלהים בשמים וזה לבדו על הארץ הולך נכוחו (יב) דורש רשומות בכתב אמת גדולים מעשיו בדת ודין (יג) ולולי בעתות זמנו יבהלוהו ורוה עתו טבעתו אל יעצור לו לרכוב שמים לחבק זרועות עולם. (יד) עד היותו כאלהים לדעת טוב:

ממעל עמ"ה (שם ל"א ב') אלקים בשמים וגו' (קהלת ה' א') הולך נכוחו (ישעי' כ"ז ב') רשומות וגו' עמ"ה (דניאל י' כ"א) בעתות זמנו יבהלוהו עמ"ה (איוב י"ח י"א) ורוח עתו טבעתו עמ"ה (ש"א ע"ז י"ד) אל יעצור לו לרכוב עמ"ה (מ"ב כ"ד כ"ד) לרכוב שמים עמ"ה (דברים ל"ג כ"ו) עד היותו וגו' עמ"ה (בראשי' ג' ה'):

בתכלית המרחק יש ביכולת הנבון להיות עומד על המחקר עד שיגיע ממדריגה למדריגה בקרבו יקדש קדוש ישראל ובשפתיו יכבד אלהי הכבוד שהוא חכמת אלקות ואמר המליץ מי משפלים וכו' כלומר האנשים השפלים אשר אין להם יד ושם בחכמה זו שאין שלמים בכל החכמות כמו האיש השלם ולזה דייק במילת מי שהכוונה שאע"פ שהוא זך הרעיון בשאר החכמות אבל אינכו שלם בכל החכמות וזה"ש יתכחשו לו כלומר שזה הטענה הוא מוכחשת לו מצד השכל וטוען כי איך אפשר להיות זה היכלכל לב שמים וכו' בה"א התמי' וכן היכיל לב ימים וכו' וכן היקיפו רחבי ארץ כו' כלומר כי איך אפשר מחשבת איש שיקיף רחבי ארץ והמחשבה זו שהוא השכל מושבה עלית קיר קטנה ככף איש כלומר שמשכנה במוח האדם שהוא קטן הכמות לזה אמר שאעפ"כ האמת הוא כן שיכול הנבון להשיג כי הוא חלק אלוה ממעל עכ"ד פמ"ח: (ז) היכלכל לב שמים. ועתה מזכיר המליץ הד' יסודות ואמר היכלכל לב שמים שהוא כנגד יסוד האש. או היכיל לב ימים הוא כנגד יסוד המים. אף אם הם רחבי ידים וגדולים אעפ"כ לאפס ותוהו המה נחשבים לכלול מחקר מן הנבון והוא כולל אותם בקירת לבו במקום צר. (ח) היסוככו הוא נגד יסוד הרוח שאם בגדלו יוכל לסכך בכנפיו למנוע הנבון מרום חכמתו אשר היא מרחפת על מי מנוחות וכו' אשר ע"י אותם התבונה ישיג אל מי מנוחות ונחלי עדן והוא תורת אמת אשר נמצא בשפתיו. (ט) היקיפו רחבי ארץ הוא כנגד יסוד עפר אף אם הוא רחב וגדול. היקיף עם רחבו מחשבת הנבון הזה והנה מושבה בעלית קיר קטנה ככף איש והוא בקירת הלב. והנראה בעיני שלזה הזכיר המליץ ד' יסודות לומר אף שהוא מחומר וגשם והמה בטבע עבים וגשים ומדותם לשקוע בתאות הבהמיות אעפ"כ אם ירצה לא יסוככו ולא יעצרו הגשם להשיג תעלומות החכמה לכן מבייש. (י) ראה זה כל זאת באתהו אשר לו חלק אלוה ממעל והוא נפש היודעת מאוד (יא) אלקים בשמים וזה הנבון משיג כבודו ואף שהוא בארץ והולך נכוחו ועושה כרצונו ונוכח ד' דרכו. (יב) דורש רשומות ולא זה בלבד שהוא משיג הכל ע"י הערת התורה המפורשות אלא אף דורש רשומות ואף גדלו מעשיו במעשה הצדקה והמשפט. (יג) ולולי בעתות הזמן ר"ל ולולי פגעי ופחדי הזמן ומקריהם אשר יקרה את האדם בגופו ובממונו ובאנשי ביתו ובקרוביו אשר יבהלו ויטרידו מעסוק בשכלו. אין מעצור לו לרכוב שמים ולדרוש במעשה מרכבה ולחבק זרועות עולם ולידע מה למעלה ומה למטה ועל מה אדני' הטבעו. (יד) כל כך יכול להשיג בחכמתו עד אשר יגיע אל מעלת נבא מרום במרום וישיג כל טובות העלמיות אשר עין לא ראתה:

פרק ב.

על (א) זאת ישתומם כל חסיד יבהל כי אזלת יד כי אראה חמס וריב בעיר צלמי אבזה כי אתבונן לתמורות במדינות שנאתי נפשי (ב) אמרתי הן האדם הלז היה בתבל כאחד מצבא מרום במרום לבבו מני ים רחבו גדותיו (ג) יפרוש כנפיו לתימן בחדריו סתום יגלה (ד) הן קדם יהלוך ויבין תעלומות חכמה יסיק

על זאת ישתומם וגו' עמ"ה (איוב י"ז ט') אזלת יד (דברים ל"ב ל"ו) חמס וריב בעיר (תהלים כ"ה י') צלמי אבזה עמ"ה (שם ע"ג כ') הן האדם עמ"ת (בראשית ג' כ"ב) מצבא מרום במרום עמ"ה (ישעי' כ"ד כ"א) מני ים רחבו עמ"ה (איוב י"א ט') יפרוש כנפיו לתימן עמ"ה (איוב ל"ט כ"ו) הן קדם יהלוך עמ"ה (איוב כ"ג ח'). תעלומות חכמה (איוב י"א ו') ישיק שמים עמ"ה (תהלים קל"ט ח') שמה מרכבות עמ"ה (ישעי' כ"ב י"ח) יליע שאול עמ"ה (תהלים קל"ט ח') עליות בתהומות יקרה עמ"ה (שם כ"ד י"ג) גבהי שמיו עמ"ה (איוב י"א ח') ישקלו לפניו עמ"ה (ישעי' ס"ב י') רצוא ושוב (יחזקאל א' י"ד) מוליך

על (א) זאת ישתומם הלא ידוע כי הדברים המונעים את האדם מן השכל ורובם כעורים מהכיר טובת האל על ברואיו הובאו ג"כ בספר חובת הלבבות בפתיחה מן שער הבחינה והאחד מהם רוב התעסקם בענין העולם ותענוגיו להרבות עשרם וכבודם. לז"א המליץ אשתומם ואבהל כי אראה אזלת יד השכל ואבדו חמודותיו והחמס והריב מתגבר בעיר זה האדם הנמשל לעיר קטנה בקהלת. וכאשר אני רואה זאת צלמי אבזה כי מה יועיל לי אשר נבראתי בצלם אלהים להבין ולהשכיל אחרי שהוא נחלש מגובר התאוה ומשתמשים בו תדיר ונחלש השכל. והב' מה שכתב בעל חובת הלבבות פגעי ומקרי הזמן ותמורתו מונעים את האדם מראות הדברים על אמתותם לז"א כי אתבונן לתמורות ההוים במדינות שנאתי נפשי. (ב) אמרתי הן האדם אם לא המקרה ופגעי הזמן הי' יכול להיות כאחד מלבא מרום כי לבבו מני ים רחבו גדותיו כמו כן לב האדם רחב להשיג תעלומות חכמה (ג) יפרוש כנפיו לתימן. פי' מכח גודל תבונתו יגלה כל סתום אשר בחדרי תימן. (ד) הן קדם יהלוך ויבין תעלומות חכמה. בעת זריחת השמש

(ה) יסיק שמים שמה מרכבות התחכמותו יציע שאול הנה עליות בתהומות יקרה (ו) יעלה משפל מצבו לרום שמיו ירד מגבהי שמיו על ארצו עד יסקלו לפניו נתיבות עולמו (ז) רצוא ושוב עד בקלות הרגל שכלו ורוח בינתו בקצוי הבריאה מוליך ומביא מעלה ומוריד (ח) עד יאסוף בחפניו גלילות ארץ בתעצומו ורומו ובגאותו שחקים (ט) עד יכלול מדעו טבעי היצורים ותכונתם תקבץ בחינתו אמתת הנבראים למיניהם (י) ועל אלים ידבר נפלאות ומילין לצד עילאה ימלל:

מוליך ומביא וכו' לשון הגמ' (במנחות דף ס"א) יאסוף בחפניו עפ"ה (משלי ל' ד') ובגאותו שחקים (דברים ל"ג כ"ו) ועל אלים ידבר (דניאל י"א ל"ו) ומילין לצד עילאה ימלל (שם ז' כ"ה):

השמש ויכיר מה רבו מעשה ה' כי כלם בחכמה עשה. (ה) יסיק שמים וגם שם משיג בידיעת חכמתו ושמה מרכבות התחכמותו המתחכם ומתבונן בכל דבר והוא מלשון רוכב שמים בפ' וזאת הברכה פי' הרלב"ע שהוא לשון מקיף. ויציע שאול וגם שמה מתבונן הכל. ועושה כאלו עליות מקורים בתהום והוא הולך עליהם להתבונן בהם וכאלו התהום מקום ישוב כן הוא בקי בתהום וכאלו בא עד נבכי הים. ומבין בכל המקומות אשר במעבה יעדרון אשר שם הזהב ובארות מים חיים. (ו) יעלה משפל מצבו. פי' כן הוא בחוזק חכמתו אפילו בשעה שהוא מתבונן בעמקי התהום. אז בקל יכול לעלות משפל מצבו ולהתבונן ברום שמים. וכשהתבונן ברום שמים ירד להתבונן על ארצו. עד יסקלו לפניו נתיבות עולמו. פי' שמתבונן בכל יצורי עולמים ומכיר שלא נברא דבר שלא לצורך. (ז) רצוא ושוב מלמעלה למטה ומלמטה למעלה עד אשר בקל הרגל שכלו והרגל רוח בינתו בברואים מן קצה ועד קצה להתבונן בהם. כי כל אשר מרבה להשתמש בשכלו הוא יותר לא ויותר רגיל בו ומוליך ומביא ממזרח למערב מעלה ומוריד מלמעלה למטה וכל כך הוא רגיל בשכלו. (ח) עד אשר יאסוף בחפניו. וכל כך הוא מבין ויודע מן הכל כאלו אסף בחפניו גלילות הארץ וכמו שהאדם יודע מה בחפניו כן יודע מן גלילות כל הארץ. אשר עלם והרים כל כך בשכלו ובגאותו אשר הוסיף גאה וגאון לשכלו אשר משתמש בו כאלו אסף בחפניו כל כוכבי שחק ויודע מהלכם. (ט) עד אשר יכלול מדעו טבעי היצורים מכל הנבראים מכיר טבעם ותכונתם ותקבץ בחינת שכלו אמיתת הנבראים כל אחד למינו על מה נברא ותועלת כל אחד מהם כי לא נברא דבר אחד לריק. (י) ועל אלים ידבר. מכח גודל תבונתו יוכל לספר נפלאות אל. ומילין לצד עילאה ימלל. כוונת המליץ אף שעל אל אלים ידבר נפלאות לא תחשוב ואומר שהיים שבאה דמרא. חלילה חלילה רק מלין לצד כלומר אפס קצה רואה וכולו אינו יכול לראות מפני שא"א לבא עד תכונת האל ב"ה כי נשגב הוא רק תכלית ידיעתו שאינו יודע. ואשרי למי שיגיע לתכלית זה:

פרק ג.

לאיש (א) אשר אלה לו אנכי הריתי עמל וכעס הטוב היות גזרת ספיר אשר כזה למקרה ופגע כמטרה לחץ (ב) הנבון התעתדו לבוז ולקלון כאחד הריקים. היאות שאתו עול וחרפה בנעוריו ובזקוניו (ג) איך יושב בשבת תחכמוני ישב בדד. וידום דמי לבר אלהין. (ד) רועה אמונה איכה ירעה רוח. מרביץ חכמה ומוסר. איכה ירביץ תחת משאו. (ה) נשען על בינתו להמלט. איך חכמתו לא עמדה לו. (ו) מחזיק בתומתו איך תרפינה ידיו. (ז) או אם תחת מסבות יתהפך למה זה יגוע אדם ואיו

לאיש אשר אלה לו עפ"ה (בראשית ל"ח כ"ה) הריתי עמל עפ"ה (איוב ט"ו ל"ה) עמל וכעס (תהלים י' י"ד) גזרת ספיר עפ"ה (איכה ד' ז') כמטרה לחץ (שם י"ג ג') התעתדו (איוב ט"ו כ"ח) כאחד הרקים. (שמואל ב' ו' כ') שאתו עול. עפ"ה כי ישא עול בנעוריו (איכה ג' כ"ז) בשבת תחכמוני (שמואל ב' כ"ג ח') ישב בדד וידום (איכה ג' כ"ח) אבל המליץ בלאות לשונו סגר מלת וידום בלשון תמיה אל הסמוך לו ואמר ואיך ידום איש אשר דמי לבר אלהין (דניאל ג' כ"ה) רועה אמונה עפ"ה (תהלי' ל"ז ג') רועה רוח (הושע י"ב ב') רובץ תחת משאו (שמות כ"ג ה') איך חכמתו לא עמדה לו עפ"ה (קהלת ב' ט') מחזיק בתומתו (איוב ב' ג') איך תרפינה ידיו עפ"ה ורפו ידיו (ירמי' נ' מ"ג) או אם תחת מסבות יתהפך עפ"ה (איוב ל"ז י"ב) יגוע אדם ואיו (שם י"ד י') למה אבני קודש בין רגבים ידובקו תחת נאלים

לאיש בפרק דלעיל התרעם על המקרים המונעים את השלם מלהשיג שלמותו. ועתה מתרעם על הבעל שכל המתרשל ובסיבה זו ינתן תחת המקרים ואומר. (א) לאיש אשר אלה לו אשר יכול להשיג כל הדברים אשר זכרנו והמה יכולים להגן עליו מכל מקרה ופגע. הריתי עמל וכעס. הליקתני רוח בטני כעס ועמל. הטוב היות גזרת ספיר אשר כזה. כלומר בעל שכל אשר יכול לפעול בעולם כל אשר זכרנו בשכלו הזך. ועתה בהמנעו מהשתמש בשכלו. הנה הוא מוכן למקרה ופגעי זמן כאשר המטרה הוכנה לחץ. (ב) הנכון. לשון תמי'. אם נכון הדבר שיהי' גזרת ספיר כזה עתיד לבוז ולקלון כאחד הריקים ונתבונה. האם יאות שאתו עול וחרפה בנעוריו וכו' כי הוא גרם לעצמו כל זאת. (ג) איך יושב האיש הלזה אשר השכל מלכו. וראוי לישב בשבת תחכמוני. ועתה ישב בדד. וידום היפה שידום איש הדומה לגודל תבונתו לבר אלהין כאחד מלבא המרום במרום. (ד) רועה אמונה איש אשר יכול להיות רועה אמונות שלומי ישראל ולהגות בתורת אמת. איך ירעה רוח ורודף קדים. הלא יכול להרביץ חכמה ומוסר. ועתה במשאו איך רובץ תחת משא עוונותיו אשר לבד ברשעו. (ה) נשען על בינתו. הלא הי' יכול להשען על בינתו להמלט מכל פגע אם הי' משתמש בו ואיך עתה אשר עזב אותה חכמתו ובינתו לא עמדה לו. (ו) מחזיק בתומתו. איש אשר כח לו להחזיק בתומתו. מן התימה איך ירפה ידיו מעסוק בה. (ז) או אם תחת מסבות יתהפך. או כאשר יראה האדם הסבות המתהפכים עליו. מדוע לא יתעשת ויעשה תשובה שלא יגוע כבהמות שדי וחיתו יער אשר אל עפרם ישובון ואין להם

השארת

ואיו. (ח) כבהמות שדי וחיתו יער. (ט) למה אבני קדש בין רגבים ידובקו (י) תחת צאלים תשתפכנה (יא) איך לגויה במחוגה אלקית מתוארת. ה׳ אמר לשכון בערפל. (יב) רע עלי המעשה ואין מנחם אותי ממלאכת ה׳ בשובה נמבזה ונמס. (יג) מארזים נוטעו באצבע אלקים כי יעלה הכורת עליהם. (יד) אבינה באנוש אבחינה יצירתו ולא מצאתי בו חסרון רק את המות הזה:

השארת הנפש ולמה זה יגוע אדם ואיו. (ח) כבהמות שדי וחיתו יער. (ט) למה לא יזכור אבני קודש היא הנשמה הקדושה ועתה גופה בין רגבי האדמה ידובק. (י) תחת נאלים. וגללי הקבר יתהפך וישכון. (יא) איך לגוי׳ וכו׳. ואם תחשוב בלבך כי אין בשאול חשבון. ויפתוך היצר לאמר אכול ושתה בשר ויין כי מחר נמות. אל תאמר כן. כי היתכן גוי׳ אשר במחוגה אלקים מתוארת פי׳ אשר נברא בתואר ובצלם אלקים. ה׳ יאמר לה לשכון בערפל בתמי׳. ובוודאי תאמין בגמול ועונש. (יב) רע עלי המעשה וכו׳. ממלאכת ה׳ אשר חיבר נשמה הקדושה בגוף. ועתה בשובה על מקומה הראשון היא נמבזה ונמס. (יג) מארזים. מוטב למעלה אין מנחם אותי על דבר זה ארזים אשר נוטעו באצבע אלקים הוא משל על האדם ועתה יעלה הכורת עליו בהתרשלותו. (יד) אבינה באנוש. פי׳ אני נתתי לבי להבין במעלת אנוש והיא המדריגה השפילה. אף הבנתי יצירתו. ולא מצאתי בו חסרון רק את המות הזה. אם מתרשל בעבודת ה׳ ולא ירצה לעשות מעשה עבודה שתצא נשמתו לרוחה בצרור חיים ולא ימות מיתת הנפש והגוף:

נאלים תשתפכנה. המליץ ביושר דבריו הירם הפסוקים והבין בנחות לשונו. תשתפכנה אבני קודש (איכה ד׳ א׳) רגבים ידובקו (איוב ל״ח ל״ח) תחת נאלים (שם מ׳ כ״א) במחוגה אלקית מתוארת עס״ה במחוגה יתארהו (ישעי׳ מ״ד י״ג) ה׳ אמר לשכון בערפל. (מלכים א׳ ח׳ י״ב) רע עלי המעשה (קהלת ב׳ י״ז) נמבזה ונמס (שמואל א׳ ט״ו ט׳) מארזים נוטעו עס״ה (תהלים ק״ד ט״ז) כי יעלה הכורת עס״ה (ישעי׳ י״ד ח׳) רק את המות הזה (שמות י׳ י״ז):

פרק ד.

בו יאמר שינחם האדם את עצמו בהשארת הנפש.

מקור (א) חיים הכין לנו הטבע בחכמת בוראו השאיר לנו בהשאיר נפשותינו אחריו ברכה (ב) בה נוכל להתנחם ממעשה ההבל ומעצבון ההעדרים. (ג) תשועות עולמים יש לנו בבית המלך ומה תתאונן בן אדמה כי חצבת לך פה קבר. (ד) מושב אלקים תקוה לשבת שוקט ובוטח ומה תדאג פה להפקד כלי מלחמה. (ה) דמית היות בני עליה ומה יחסרך עזיבת שפל ומורד (ו) אף כי מחמדי אשר תבקש סרבים וסלונים הם אתנו. (ז) מיום אשר פקד ה׳ את האדמה להסגיר בגושיה רוח חיים הלזו ותהי לאדם. (ח) הן המה ארבו לדמו והם היו בעוכריו (ט) החשקים מחשבים וכלי הנשקים שקים (י) הפנינים צנינים. והשושנים קמשונים (יא) הרהבים להבים. והזהובים זבובים (יב) ותענוגות בני האדם

שדה

מקור (א) חיים הנה הקב״ה הנקרא מקור חיים הכין ופעל הטבע שכל דבר שואף לשוב אל מקומו הראשון כאשר תראה בזריקת האבן למעלה והוא נופל למטה כי יסודו עפר והעפר תשוב אל הארץ אשר ממנו לוקחה. כמו כן הרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. כי נשמת חיים היא ורמז חיים בעבור שהיא עומדת ונשארת וחוזרת למקור חיים הנצחיים. (ב) בה נוכל להתנחם. בהשארת הנפש. זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו. על עזיבת העולם השפל. אשר אנחנו נעצבים על אשר אנחנו נעדרים ממנה. (ג) תשועות עולמים יש לנו בבית המלך הקב״ה. תשועה קיימת ונצחיי. ולמה תתאונן על סניקת חיים המקריים וחציבת קבר. (ד) הלא יש לך תקוה. לשבת מושב אלקים. ולמה תדאג אשר פקדת ותפקדת כלי מלחמה והוא לשון ולא נפקד ממנו איש (במדבר ל״א מ״ט) ומה תפקדת בכלי המלחמה הם האברים הגופנים שהם רק ככלי מלחמה להלחם תמיד בהם בזה העול׳. (ה) הלא דמית להיו׳ מבני עלי׳. ומה יחסרך אשר תעזוב העולם השפל והמורד. (ו) ולא זו בלבד מה שאתה חושב כי אבדת דברים טובים אין לך לדאוג עליהם כי מושב אלקים תקוה לשבת. אלא אף תדע מה שאתה מצטער על מחמדי תבל הם סרבים וסלונים קוצים ודרדרים הם לך. (ז) מיום אשר פקד ה׳ להסגיר רוח חיים הלזו בגושי האדמה אשר ממנו נברא הגוף וכאש׳ סגר בה רוח חיים ומאז נהייתה לאדם. (ח) הן המה ארבו לדמו. הן הד׳ יסודות כי אם במזג אם יהי׳ שוים אז הם ארבעה מטיבי לכת. אבל אם יגבור א׳ על חבירו ונהרס היסוד ונפל הבנין. והם היו בעוכריו. (ט) החשקים. אשר חושק להם בזה העולם יהי׳ לו למוקש. וכלי הנשקים הם שמלות ושק אשר לו בהם חשק. סוף ישימו כי ימלאו קבר בלבוש שק. (י) הפנינים לסוף יהיו בעיניו לצנינים. והשושנים יהיו בעיניו קמשונים. כי יגיעו ימים אשר יאמר אין לי בהם חפץ. (יא) הרהבים להבים. כל אשר יתגאה האדם וירהב כי יעלה למרום שיאו בהצלחת הזמן. הוא כמו להבים אשר עולה למעלה וימהר ירידה. והזהובים. וכל מי אשר שם בזהב כסלו ומבטחו. כאלו שם בטחונו לחסות בכנפי הזבוב. כי מה חלקו בביתו מכל עמל שיעמול. (יב) ותענוגות בני אדם. מה שמרבה להתענג. הם

שדה

מקור חיים (תהלים ל״ו י׳) בהשאיר נפשותינו אחריו ברכה. עס״ה (יואל ב׳ י״ד) ובה נוכל להתנחם וכו׳ ומעצבון עס״ה (בראשית ו׳ ו׳) תשועות עולמים. (ישעי׳ מ״ה י״ז) מה תתאונן עס״ה (איכה ג׳ ל״ט) כי חצבת לך פה קבר (ישעי׳ כ״ב ט״ז) מושב אלקים (יחזקאל כ״ח ב׳) שוקט ובוטח (שופטים י״ח ז׳) להפקד כלי מלחמה. עס״ה (שמואל ב׳ א׳ כ״ז) סלונים וסרבים (יחזק׳ ב׳ ו׳) ארבו לדמו. עס״ה (משלי א׳ י״ח) הם היו בעוכריו. עס״ה (שופטים י״א ל״ה) ותענוגות בני אדם שדה ושדות

קהלת

שדה ושדתין שודדים אותו כמאמר הכתוב והלך בוגדים ישדם (משלי י"א ג') ואתה תבקש לך תועבות גדולות כאלו חמדת הזמן אשר זכרתי לך. איעצך אל תבקש. (יד) ומה לעשות בזה העולם. אין לך אופן אחר רק להנהיג עצמך עם תאות הזמן כאשר מנהגך עם חבר עקש ופתלתול. כי לעזוב אותם לגמרי אי אפשר ממה שאמר הכתוב לא לתוהו בראה. (טו) תאהבו. ר"ל תאהב תאות הזמן. אבל ע"פ מדותיו. ר"ל במדה. והיינו די הספוק הוא מה שאי אפשר לאדם לעמוד בלעדו. כאשר הובא בח"ה בשער עבודת אלהים פ"ד כמו המזין במאכל ומשתה ומלבוש ומכסה אשר הם תקנת גופו והנהגת ענייניו. תיסרהו. אם אתה מקלר מדי הספוק וכוונתך לייסר נפשך ולמשול בתאוותיו. תיסר אותו. אבל כפי תכונתיו ותוכן ענייניו שתוכל לעמוד בהם ואם אי אתה יכול לעמוד בהם אתה חומס את גופך. (טז) תשמח במעט טובות אשר אתה משיג מתועלת הזמן ואשר השיג אותך. (יז) אבל עיני הבחינה תעלים ר"ל תעשה עצמך כאלו אינך רואה במה שיתרשל מהועיל לך או להזיק לך. (יח) אפס כי חברת הזמן ואף אם ייטיב לך כחבר טוב ותגדלי' ותעליאי' אבל לא ימשוך הצלחתך ולא לעולם חוסן כי מהירת נטי' מצללי ערב. וכנער אשר יקבץ בידו ניצולי השמש והוא חירגא דיומא לא שמי' וכאשר יפתח ידו עומד מרעיד ומתבהל כי איננו רואה את כל מאומה בידו כן עסקך אשר אספת בחברת הזמן התעיף עיניך וכו':

שדה ושדתין. (יג) ואתה תבקש לך תועבות גדולות כאלה אל תבקש. (יד) ומה לעשות רק להנהיג הזמן כהנהיגך חבר עקש ופתלתול. (טו) תאהבו אבל על פי מדותיו תיסרהו אבל כפי תבונותיו. (טז) תשמח במעט המושג מתעלותיו והשגתו (יז) ועיני הבחינה תעצים מראות כמה שיתרשל מהועיל או שיזיק. (יח) אפס כי חברת הזמן מצללי ערב מהירת הנטיה וכעלם יאסוף אל ידו ניצוץ השמש מלא קומצו ובפתחו עומד מרעיד כי איננו רואה את כל מאומה בידו:

(קהלת ב' ח') ואתה תבקש לך גדולות (ירמי' מ"ה ה') עקש ופתלתול. (דברים ל"ב ה') על פי מדותיו (תהלים קל"ג ב') צללי ערב עס"ה (ירמי' ו' ד'), מלא קומצו (ויקרא ב' ב') עומד מרעיד. עס"ה (דניאל י' י"א) רואה את כל מאומה בידו (בראשית ל"ט כ"ג):

פרק ה.

ראה אחרי שביאר החלשה מקניני העה"ז יתמה איך מתפתה המשכיל ואומר. (א) אתה בן אדם ראה זה רעה חולה אשר נתהוו בעולם אין מי שיגה מזור זה אשר כל תשוקת וחמדת אדם אשר יכול להשכיל לתכלית אשר לא לעזר ולא להועיל ברודפו אחרי המותרות. (ב) בהגדילו עלות חזקות. ובכל עשתונותיו חוקר להרבות כסף וזהב. (ג) ולא עולה על לבו כי ינטש על הארץ כאשר יחלוף מזה העולם. ויעזוב לאחרים חילו כאשר יצא מפלתו ולא יקחם עמו. (ד) ואף בעודו בחיים מה חלקו בביתו מן כל עמלו שיעמול ואין לו הנאה מהם רק ארוחת תמיד והלחם אשר הוא אוכל במאכל שולחנו. (ה) ושאר מכמניו ואוצרותיו וצרי ובשמים אשר בחר לחבל נעים לנפשו אין לו יתרון מהם רק מראה עינים. (ו) ואף הנאה זו למוקש הוא לו כי לפעמים עושר שמור לבעלים לרעה וכל ימי חייו הוא נעצב עליו פן יבוזו זרים יגיעו. וגם הוא מרומם ומכבד חלקי נפשו העבדים הם חלקי הגוף הראוים להיות עבדים להשכל בהולכו אחר תאות החומר. והוא מעבד השכל הראוי להיות חפשי והוא החשוב והוא מעבידו בהגדילו מועלות כמרלות להרבות מוהר. (ז) כל אשר תאמר חברת פחותי כוחותיו הגופנים הפחותי' וכל אשר תבקש לתאוה יתנן לה ותקח חלקה. (ח) אבל הנשמה היחידה. ככלב אשר אין חפץ בו והוא נרדם בירכתי הבית ואין דורש ואין מבקש אחריו ומתנכרים אותו כמו כן הנשמה היחידה ונקראת הנשמה יחידה כי אין מנחם אותה מכל שכני' העוטרי' אותה וכל כוחות הגופנים נשמעים יותר אל החומר והנשמה כאלו היא נכרי' ביניהם. (ט) לסוף אם יבואו ימי הפקודה ימי השלם וישאלו אותו על דברי התבונה תסכל עצתו ואין עצה ואין תבונה. (י) ויתנתקו מורשי

ראה (א) זו רעה חולה לא זורו ולא חובשו בהתעצם תשוקת משכיל לתכלית בלי הועיל. (ב) בהגדילו מועצות נמרצות ועשתונות משתנות להרבות מוהר ולהרחיב מתן. (ג) נטושים עלי ארץ בחלפו נעזבים אחרי נפלו. (ד) כי מה חלקו בביתו מכל עמל שיעמול לגויתו ואדמתו מלבד ארוחתו תמיד ומאכל שולחנו (ה) ושאר מכמניו ובתי נכאת וצרי אשר הפיל הבלים לנפשו בנעימותם מה כשרון לו מהם כי אם ראות עיניו (ו) אף כי הם יהיו לו למוקש. ברוממי חלקי נפשו העבדים והעבידו החפשי מהם החשוב. (ז) כל אשר תאמר חברת פחותי כוחותיו ינתן לה. ובכל אשר יאוו הם יקחו חלקם. (ח) וככלב יחידתו בירכתים תרדם יחידה היא והיא מתנכרה (ט) אם תבונות יבקשו מפידו תסכל עצתו יאלם (י) ינתק מורשי לבבו כהנתק פתיל הנעורת בהריחו אש

ראה זה רעה חולה (קהלת ה' ט"ו) לא זורו ולא חבשו (ישעי' א' ו') להרבות מוהר עס"ה (בראשית ל"ד י"ב) נטושים עלי ארץ עס"ה (שמואל א', ל' ט"ז) מכל עמל שיעמול (קהלת א' ג') ארוחת תמיד (מלכים ב' כ"ה ל') ומאכל שלחנו (מלכים א' י' ה') מכמניו. עס"ה (דניאל י"א מ"ג) ובתי נכאת (מלכים ב' כ' י"ג) נכאת וצרי (בראשית ל"ז כ"ה) אשר הפיל חבלים לנפשו בנעימותם עס"ה (תהלים ט"ז ו') ומה כשרון לו מהם כי אם ראות עיניו. עס"ה (קהלת ה' י') כי יהי' לו למוקש. עס"ה (שמות כ"ג ל"ג) כל אשר תאמר וכו' ינתן לה. עס"ה (אסתר ב' י"ג) ובכל אשר יאוו. עס"ה (קהלת ו' ב') הם יקחו חלקם (בראשית ט"ו כ"ד) וככלב יחידתו (תהלי' כ"ב כ"א) בירכתים תרדם עס"ה (יונה א' ה') יחידה היא עס"ה (שופטים י"א ל"ד) והיא מתנכרה מלכים

ומורשי לבבו ומפני פחד יום הדין כאשר ינתק פתיל הנעורת. (יא) הזה פועל חכם. אם אדם כזה יחשב לחכם אשר ימתוק לו כזיד עדשים והוא תאות עה"ז ובעבורו ימכור הבכורה הנשיאה הקדושה אשר לה משפט הבכורה ימכור אותה ותהי' נתנכרה בעיניו. (יב) או היתכן שייטב בעיני אדם מלא כף נחת חלום והוא מושג ממלא חפנים עמל ומכאוב אשר לו יגיעו ביום הדין. (יג) לזה לא יזכור האדם. הטוב שישישו בני מעי מרוב מאכל ומשתה. ונפש יחידתי תאבל. ומדוע לא יחשוב אדמתי הוא הגוף הנברא מאדמה ועצמי הוא ג"כ הגוף יהיו אדומים ומעונגי הזמן ונשמתי תהא שוממה. (יד) הנה כל תאות הזמן וחמודותיו הם כחלום יעוף ומה יתרון מולך בחזיון לילה ויעור והנה חלום. (טו) או כאשר יתראה אל האדם במראות הלילה שהוא ראש וחכם ואליו יאספו עדרי חכמים והקיץ וריקה נפשו ולא דעת ולא תבונה כמו כן נמשלו תאות הבלי הזמן. (טז) אוי לו לאיש אשר אין לו אלא זרוע והנה נפל ונשברה זרועו ולא נשאר לו כלום כ"כ זה המאבד הנשמה היחידה. (יז) אי לו איש זרוע כאשר ימות ישאלו עליו אי' הוא הבעל זרוע והתקיף ארץ תנחילהו ארץ נטל אותו גופו ונשמתו הלא לא השאיר זרע ר"ל מע"ט אשר ע"י ינחל ארץ החיים הנצחיים.

אש ביראה ורעד (יא) **הזה פועל חכם הימתק נזיד עדשים בו תמכר בכורה** (יב) **או הייטב מלא כף נחת חלוש מושג ממלוא חפנים עמל מכאוב** (יג) **הטוב שישישו בני מעי ונפשי תאבל אדמתי עצם תאדם ונשמתי תשם** (יד) **ומה יתרון מולך בחזיון לילה ובחזקתו וגובה לבו יעור והנה חלום** (טו) **או במראה יתודע יתחכם אליו יאספו עדרי בעלי אסופות והקיץ וריקה נפשו.** (טז) **אוי לו איש זרוע שיפול וזרוע תשבר** (יז) **אי לו איש זרוע ארץ תנחילהו כי לא לו יהיה הזרע אשר יירש הארץ:**

(מלכים א' י"ד ה') יבקשו מפיהו (מלאכי ב' ז') תסכל עמלו עס"ה (שמואל ב' ט"ו ל"א) ינתק מורשי לבבו. עס"ה (איוב י"ז ל"א) כהנתק פתיל הנעורת בהריחו אש עס"ה (שופטים ט"ז ט') יראה ורעד (תהלים נ"ה ו') הימתק נזיד עדשים. עס"ה (ברא' כ"ו ל"ד) טוב מלא כף נחת וכו' עס"ה (קהלת ד' ו') ונפשי תאבל (איוב י"ד כ"ב) אדמתי עצם תאדם. עס"ה (איכה ד' ז') תשם (בראשית מ"ז י"ט) בחזיון לילה (איוב ל"ג ט"ו) ובחזקתו וגובה לבו עס"ה (ד"ה ב' כ"ו ט"ז) והנה חלום. (בראשית מ"א ז') במראה יתודע עס"ה (במדבר י"ב ו') יאספו עדרי. עס"ה (בראשית כ"ט ח') בעלי אסופות (קהל' י"ב י"א) והקיץ וריקה נפשו (ישעי' כ"ט ח') וזרוע תשבר עס"ה (איוב ל"ח ט"ו) אי לו (קהלת ד' י') איש זרוע עס"ה (איוב כ"ב ח') כי לא לו יהי' הזרע (בראשית ל"ח ט') אשר יירש הארץ עס"ה (תהלים כ"ה ג'):

פרק ו.

ורעה אחרי שביאר התפתות המשכיל ובאר סכלות ההמוני. ורעה עוד גדולה מזו הנזכ' עולם תשוקת ההמוני זה הפשוט שבעם חוזק תשוקתו וחמדתו שיקיפו הימים ומצפה שיעבור שנה כיום אתמול כי יעבור למען יגיע למבוקשו להרבות עשרו ומצפה מתי יעבור החדש והזמן כדי להרבו' עשרו וזהו מבוקשו תמיד כל ימי היותו על אדמתו. ומדוע לא יחשוב אולי בהגיע ימים אלו יראה ברעתו כי מה יולד יום מי יודע ומה יגיע לו בימים אשר חפץ בהם. (ב) ויכול להיות שכלתה וחשקה נפשו שתכלה ותעבור השנה וקללותי' תגלינה ויבואו ימי הרעה. (ג) וא"כ איכה ישמור וימתין ויצפה מה תאותו יהי' מלילה. ויכול להיות שבין לילה יאבד. (ד) ואם יאמר מי יתן ערב כדי לילך אחר תענוגיו. יכול להיות שבערב ימולל ויבש. (ה) או איך ישאף ויקוה לצל. יכול להיות בעת נסו הצללים ינום ליחו ויגוע וימות וא"כ ושאף צמים חילו אשר בלע יקחו הזונים והרעבים אחרי ממונו ומצפים עליו מתי ימות ומבטנו יורישו או יבוזו זרים חילו והוא לברם ומי יודע מי יאספם. (ו) או אם יבטח על חברת נשמתו ובעודו בחיים חיותו והוא בריא אולם יכול להיות כבוא השמש מועד צאת הנשמה מן הגוף. (ז) נמצא שהי' מצפה ליום אשר בו יספה והנה לקץ ימים אשר יקוצו חייו באימה והוא לשון כריתה מקצה רגלים (משלי כ"ו ו'). (ח) מחכה למועדים מצפה למועדי שמחה בשביל תאות גופו ויכול להיות כשיבוא יום המועד ימעדו רגליו ויפול ולא יוסיף קום ונמצא רוצה לקצר ימי חייו בשביל תאותו וזהו התהפוכות שהוא כאשר מקיים בסוף זה הפרק. לשנים אשר מחכה שתכלה שנה. הלא ישתנו סדריו הלא שנוי הזמן עושה רושם והתפעלות בגוף כי בכל רגע ישתנה טבע אנושי לפי הזמן להיות כי ימי האדם נחלקים לימי עלי' וימי עמידה וימי ירידה ובתוך עתים הללו משתנה טבע האדם מרגע לרגע. ומצפה לשמיטות וישמט מן העולם קודם בואם. והמצפה ליובלים. כמה אבלות יפגעו בו בתוך הזמן. (ט) נכספה נפשו

ורעה (א) **עוד מזאת עוצם תשוקת איש המוני שיגיעו תקופת הימים שיגיע למבוקשיו ואולי עם כל זה לראות ברעתו** (ב) **כלתה נפשו שתכלה שנה וקללותיה תגלינה** (ג) **ואיכה ישמור מה מלילה שבין לילה יאבד** (ד) **או יאמר מי יתן ערב בו ימולל ויבש** (ה) **איך ישאף צל אשר עם נם הצללים ינום ליחו ושאף צמים חילו** (ו) **או יבטח על חברת נשמתו וגוו. כבוא השמש מועד צאתה** (ז) **יצפה ליום יספה. יחכה לקץ ימים יקוץ באימים** (ח) **למועדים ימעדו רגליו. לשנים ישתנו סדריו לשמיטות ישמט. ליובלים יתאבל** (ט) **נכספה נפשו שיכסיפו פניה. תשבע בחרפה**

ורעה עוד מזה עס"ה (שמואל ב' י"ט ח') תקופת הימים (שמואל א' א' כ') לראות ברעתו. עס"ה (עובדי' א' י"ג) כלתה נפשו (תהלים פ"ד ג') ואיכה ישמור מה מלילה עס"ה (ישעי' כ"א י"א) ובין לילה אבד (יונה ד' י') מי יתן ערב (דברים כ"ח ס"ז) ימולל ויבש (תהלים צ' ו') ישאף צל (איוב ז' ב') נם הצללים (ש"ה ב' י"ז) ינום ליחו עס"ה (דברים ל"ד ז') ושאף צמים חילו (איוב ה' ה') כבא השמש מועד צאתו (דברים ט"ז ו') לקץ ימים עס"ה (דניאל י"ב י"ג) ימעדו רגליו עס"ה איוב

נפשו הוא בעצמו הושק שיכסיפו פניו ויבא לחרפה ובושה והנכסף הראשון לשון תשוקה. והשני לשון גמרא הוא חרפה ולדעת המפרשים הגוי לא נכסף (צפני' ב') הוא ג"כ לשון חרפה. והמליץ במתק מליצת לשונו תפש בפרק זה לשון נופל על לשון כ"כ מצינו בתורה נחש נחושת (במדבר כ"א י') והוא מתאוה שיפלו פניו וישבע בחרפה והנה חכתה נפשו שתוכה בלי חמלה. (י) העל זאת לא שמת לבך אתה בן אדם מדוע אתה אינו משים ללבך מה זאת שאתה רוצה לדלג במהירות כהרף עין מראשית השנה ועד אחרית שנה ובוודאי הוא כדי שתמלא תאותך ותגיע למבוקשך להרבות עושר כחפץ גופך. ומזה נראה שאתה רוצה לעבוד האדמה ר"ל הגוף וכינו אותו אדמה מפני שממנה נברא. (יא) וא"כ שאתה חושק לעבוד אדמה. כאשר אתה מחויב לעבוד אלקים ולאהבה אותו. ואתה עושה להיפך ותעבוד לגוף איך תאוה יום תשמטנה ונטשתה. פי' מדוע אתה תתאוה שיקיף השנה. הלא כאשר יקיפו הימים יקרב יום המיתה. ואין זה כי אם רוע לבך אשר לפונה משכל:

בחרפה. חכתה שתוכה בלי חמלה (י) העל זאת לא שמת לבך כרצותך לדלג במהירות כהרף עין מראשית השנה עד אחרית השנה. (יא) ואם חשקת עבוד האדמה כעבוד אלוקים לאהבה איך תאוה יום תשמטנה ונטשתה. אין זה כי אם רע לב:

(איוב י"ב ה') נכספה נפשו (תהלים פ"ד ג') תשבע בחרפה עש"ה (איכה ג' ל') שמת לבך (איוב א' ח') מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים י"א י"ב) תאוה יום עש"ה (עמוס ה' י"ח) תשמטנה ונטשתה (שמות כ"ג י"א) אין זה כי אם רע לב (נחמי' ב' ב'):

פרק ז.

אם (א) לוקחת נפשי שמץ מנתיבות כאלה למה לי חיים (ב) אם קצר מסעי ומהלכי אל מחוז החפץ מה יועילני במעברות כי ארבו לי שם הימים (ג) אם להשגת תכלית רחוק נבראתי ואני אתנהלה לאטי מתעצל טומן יד נלאה להשיב אל שולחי דבר (ד) מה תמריצני שיבה טובה ושנות חיים שיוסיפו לי מה יוסיף ומה יתן (ה) אם לעשות מלאכתי שולחת הנה ואני רפה ידים נגוע הטיול מוכה הבטלה מה ייטב ומה ירע שבתי הבית מעט או הרבה (ו) ואם אנוכי רואה הרעות והטוב ובחור בטוב בלי אדע. מה טוב כי אדע וכי אבין (ז) וכי אומר מה מתוק לחיכי דרכי. מה טובו כל מעייני לעיני. התתאמת בחירתי היאמין דברי כי ייטיב לנפשי אורח אבחרהו הייטב בעיני ה'. (ח) או התיישר דרכי לדרוך על במתי גאותי כי

אם לוקח נפשי שמץ עש"ה (איוב ד' י"ב) למה לי חיים (בראשית כ"ז מ"ו) מחוז החפץ עש"ה (תהלים ק"ז ל') כי ארכו לי שם הימים (בראשית כ"ו ח') ואני אתנהלה לאטי (שם ל"ג י"ד) מתעצל טומן יד נלאה להשיב עש"ה (משלי כ"ו ט"ו) שולחי דבר (שמואל ב' כ"ד י"ג) מה תמריצני עש"ה (איוב ט"ז ג') מה יוסיף ומה יתן (תהלים ק"כ ג') רפה ידים (שמואל ב' י"ז ב') שבתי הבית מעט עש"ה (רות ב' ז') בחור בטוב (ישעי' ז' ט"ו) הייטב בעיני ה' ויקרא

אם לוקחת. אחרי שהוכיח והתרעם על אותם הרודפים להשיג חמודות הסיב המליצה כאלו מדבר לנפשו. אם לוקחת נפשי שמץ והוא לשון מעט מנתיבות כאלה אשר זכרתי למה לי חיים ובחרה במות נפשי שלא תתנהג במדות מגונות כאלו. (ב) איך לא אזכיר אם קצר. ר"ל הלא האדם לא נברא להתענג בתענוגים בזה העולם כי אם להשגת תכלית הנצחיי כי בהתלבש הנשמה אל הגוף נמצא, אדם דוגמת עליונים ותחתונים וכשאדם ירא לקונו ומסגל תורה ומצוה וכל אשר יוסיף האדם לסגל אז טוב לו וזהו מיתתן של צדיקים רע להם כי בעודם בחיים מוסיפין זכיות כמו שנאמר כי טוב יום בחצריך ונמצא כל אדם צריך לזכור להכין צידה אל מחוז החפץ האמיתי. וזהו שאמר המליץ אם קצר מסעי ומהלכי אל מחוז החפץ שאני מקצר במעשה העבודה מה יועילני במעברות כשאעבור מזה העולם אף כי ארכו לי הימים וכל הימים אשר אני חי לא כנסתי לי סגולה וצידה שיהי' לי אל מחוז החפץ. והמשיל זה העולם לים זועף. והזמן כמעברות כאשר מבואר בפרק הסמוך. (ג) אם כן שלהשגת תכלית רחוק נבראתי לעסוק בתע"ב כדי שעל ידיהם אשיג התכלית האמיתי הי' לי לעבוד עבודת ה' בזריזות ובחריצות. אבל אני מתעצל וטומן יד ומתנהל לאטי ומתרשל בעבודה נלאה להשיב לשולחי אשר שלח אותי הנה לעשות מלאכתי ומה אענה אותו ביום הדין וביום התוכחה. (ד) ואף אם שנים רבות אחי' על פני האדמה ואזכה לשיבה טובה ושנות חיים יוסיפו לי מה תמריצני ותחזקני אם לא פעלתי בהם פעולות שיועילו לנשמתי מה יוסיף ומה יתן הלא אין בהם מועיל. (ה) הנה שולחתי הנה לעשות מלאכתי ולעסוק בתורה ובמצות ואם הייתי מהיר במלאכתי אז טוב אם אאריך ימים עלי הארץ אבל אם אני רפה ידים ומתרפה במלאכתי וגם נגוע בטיול בשווקים וברחובות ומוכה הבטלה מה ייטיב ומה יירע שבתי הבית בזה העולם מעט או הרבה מה יועילו לי רוב הימים או מה יזיקו מעט הימים אשר אני חי על פני האדמה (ו) ואף אם חנני אלקים בשכל להבחין בין הרעות והטוב. אך לא אדע לבחור הטוב כי כאשר ירצה האדם לעמוד על האמת בדבר יקח המחשבה הנופלת בו ויקח הצודק מהם ויניח בלתי הצודק. וזהו מה שאמר אף אם אנכי רואה הרעות והטוב הוא במושכל ראשון. אך אין בי מזמה לבחור הטוב. מה טוב כי אדע וכי אבין מה יועיל לי הדעת בטוב וברע. (ז) וכי אומר מה מתוק לחיכי דרכי לילך אחר שרירות לבי. וכל מעייני הם טובים לעיני את כל זה בחרתי. אבל התתאמת בחירתי האם בשביל כן היא אמת בחירתי או האם בגלל כן יאמינו דברי אף כי טוב לנפשי אורח אשר בחרתי. הייטיב בעיני ה' בתמי'. (ח) או אם אחשוב שיושר דרכי שהוליך אותי בקוממיות ובגאוה כי היא ישרה בעיני עש"ה (שופטים י"ד ג') וכי בעבור זה שהיא ישרה בעיני היא ישרה. האתעלם ואתחזק בשביל

כי היא ישרה בעיני האתעצם כי נסכתי. מלכי ישפר עלי. אם בחצר מלכי שקר נסכי. (ט) או כי אעריץ עצתי הנבלה אם נערץ בסוד קדושים המוני יערוץ. (י) או כי אאמיר אמרתי אם מרה תהי' באחרונה:

אשר נסכתי ונתני ה' לראש. האם בעבור זה יגבה לבי כי יש אשר יוגבה להגדיל נפילתו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא ולפני שבר גאון ואף אם מלכי הוא לשון עלה ישפור עלי הם נאים בעיני. אבל מה יועיל אם בחצר מלך העולם הוא שקר נסכי וגדולתי (שקר נסכי עש"ה ירמי' י' י"ד). (ט) או אעריץ ואחזק עצתי הנבלה. ר"ל אם אחזק עצמי בטענות שקר אשר בודה מלבו לאמר טוב וישר הדרך אני הולך בו. אבל מה יועיל לי עצתי אם נערץ בסוד קדושים המוני יערץ וישבר (י) או כי אאמיר ואשבח אמרתי מה יועילני אם מרה תהי' באחרונה עת במשפט יעמוד ונהמת באחריתך:

(ויקרא י' י"ט) בעיני הגאוה עש"ה (דברים ל"ב כ"ט) כי נסכתי מלכי עש"ה (תהלים ב' ו') אך המליץ במתק שפתי מליצתו הרם המקרא וחבר מלת מלכי לישפר עלי עש"ה (דניאל ד' כ"ד) והוא לשון עלה. נערץ בסוד קדושים (תהלים פ"ט ח') המוני יערץ עש"ה (איוב ל"ח ל"ד) מאמיר הוא לשון יתאמרו כל פועלי און (תהלים צ"ד ד') מרה תהי' באחרונה (שמואל ב' ב' כ"ו):

חלק ב פרק א.

העולם (א) ים זועף רב מצולה רחב ידים (ב) והזמן גשר רעוע בנוי עליו (ג) ראשו אחוז בחבלי ההעדר הקודם להויתו (ד) ותכליתו לראות בנועם מתמיד (ה) לאור באור פני מלך רוחב הגשר אמת איש. וגם אפסו המסגרות (ו) ואתה בן אדם על כרחך אתה חי עובר עליו תמיד מיום היותך לאיש (ז) בהביטך קוצר המסלול ואין דרך לנטות ימין ושמאל התפאר ביד ושם (ח) בהציצך אבדון ומות לך חומה מימינך ומשמאלך היעמוד לבך התחזקנה ידיך (ט) וכי תתהלל בחמדת קנין ורב ענין אשר אספתו בזרוע חשפתו (י) אשר בקשתו בקשתך ותרד לרשתו ברשתך (יא) מה תעש לזעף הים והמונו. כי יתגעש ושטף ועבר ובית מלונך אף הוא יחשב להשבר (יג) זה הים גדול אשר אתה בקרבו התפאר עליו גם השתרר על פרשיו צא נא עתה והלחם בו. (יד) גם כי תחוג ותנוע מיין תנועות גאונך אשר

העולם (א) ים זועף עתה מבאר המליץ כי כל חמדת הזמן הבל ותוהו המה. אף כי הם תאוה לעינים. והמשיל העולם הזה לים זועף כי יושבי' מתנועעים בשכרות תאוות הזמן ורדיפת וקריאות הממוניות כדרך אני' בלב ים. והים הוא מאד עמוק ורחב. (ב) והזמן ותאותי' כמשל לגשר רעוע בנוי על הים אשר כל חי עובר עליו תמיד. (ג) אבל אל תחשוב בלבך כי חזקה הגשר אל תאמר כן. רק תדע כי ראש הגשר והתחלת ביאתינו עלי' מיום לאתינו אל אויר העולם הוא אחוז בחבלים וגידים הנעדרים ונחסרים כי הם הוים ונפסדים. (ד) אבל תכלית הגשר הוא הקצה האחרון אשר לזה אנחנו עוברים על הגשר. הוא לראות בסופו נועם אשר הוא תמיד ונצחי ולא יסור מלהיות. ולראות באור פני מלך חיים שהצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה. ורוחב הגשר הוא רק כאמת איש ואינך יכול להתפשט אנה ואנה. וגם אפסו המסגרות. ר"ל אין לך על מי להשען. (ו) ואתה ב"א הלא ע"כ אתה חי ואפילו מדוכא ביסורין וחפץ למיתתו וכל זמן חיים חיותו מוכרח לעבור על הגשר מיום היותך לאיש כאשר נברא. (ח) אך בהביטך קוצר המסלול ואין לדרך זה נטי' אנה ואנה ואתה מוכרח לילך בקו היושר ואיך תתפאר ביד הגדולה והשם אשר לך באשר שאתך אין כח לילך בדרך שאתה רוצה. (ט) ובהציצך אבדון ומות לפניך היאות שיעמוד לבך ויחזקו ידיך ביד ושם הלא הי' לך להתבהל בראותך אבדון ומות (י) וכי ראוי לך שתתהלל בקניניך החמודים ועניינים הרבים ואוצרות זהבך אשר אספת. בזרוע אשר חשפת ונגלית לעיני כל אשר בקשת הממון בקשתך ותרד לרשת תאות הזמן כאשר ירשת ואספת זה חמדת הקנין. (יב) אבל מה תעש לזעף הים כאשר יתגעשו מימיו וישטפו ויעברו עליך ויקחו אותך מן זה העולם ובית מלונך ר"ל הוא גופך אשר הוא בית מלון להנשמה. אף הוא יחשב להשבר ותפרד הנשמה מן גופך, (יג) זה העולם אשר אתה בקרבו התפאר נא עליו גם השתרר בשררות ושלטונות לא נא עתה להלחם בכלי מלחמתך הם אברי הגופניים (יד) כל זאת יגיע לך אף אם תלך ביושר על הגשר אעפ"כ סופך לנפול במצולות. אף גם כי תחוג ותרוע מיין תנועות גאונך אשר הגאוה השיאך והיא היא אשר יונך (מלשון לא תונו). (טו) ומעשים רמוני רוממותיך אשר הגאוה הרעה החליקה משמן חכה במתק שפתים ריננה אותך להרים ולהתגאות. ואם כן אתה

העולם ים זועף עש"ה (יונה א' ט"ו) רב מצולה עש"ה (מיכה ז' י"ט) רחב ידים (תהלים ק"ד כ"ה) אחוז בחבלי (אסתר א' ו') לראות בנועם עש"ה (תהלים כ"ז ד') באור פני מלך (משלי ט"ז ט"ו) כאמת איש עש"ה (דברים ג' י"א) ואתה ב"א (יחזקאל ב' ו') ע"כ אתה חי ע"ש המשנה (אבות פ"ה) עובר עליו תמיד עש"ה (מלכים ב' ד' ט') מיום היותך לאיש. עש"ה (מלכים א' ב' ב') המסלול ואין דרך עש"ה (ישעי ל"ה ה') ואין דרך לנטות ימין ושמאל (במדבר כ"ב כ"ו) יד ושם (ישעי' נ"ו ה') אבדון ומות (איו' כ"ח כ"ב) חומה מימינך וממשמאלך עש"ה (שמות י"ד כ"ב) היעמוד לבך התחזקנה ידיך (יחזקאל כ"ב י"ד) ורב ענין (קהלת ה' ב') בזרוע חשפתו עש"ה (יחזקאל ל"ד ז') כי יתגעש עש"ה (ירמי' מ"ו ד') ושטף ועבר (ישעי' ח' ח') יחשב להשבר עש"ה (יונה א' ד') זה הים גדול (תהלים ק"ד כ"ה) אשר אתה בקרבו (שמות ל"ד י') התפאר עליו עש"ה (שם ח' ה') גם השתרר (במדבר ט"ז י"ג) לא נא עתה והלחם בו (שופטים ט' ל"ח) כי תחוג ותנוע

אשר יונוך (טו) מעסים רמוני רוממותיך שהמה רמוך (טז) כמעט במעט נטותך אנה ואנה תאבד כרגע במצולות מבהילות ודמך מידם אין מבקש (יז) תלך מתהום אל תהום נבוך בנבכי הים ואין אומר השב:

אתה הולך על הגשר בגאוה וגודל רוס לבבך ומביט למעלה ואינך צופה למטה ולא שמת לבך למסילה. (טז) תדע כמעט במעט כנוטתך אנה ואנה תאבד וכו' ודמך מידם אין מבקש כי אתה תבלת בעצמך תלך מתהום אל תהום ונבוך במבוכה שאין לצאת ממנה ולהשיב אותך ממנה:

ותנוע. עס"ה (תהלים כ"ז כ"ז) מעסים רמוני (ש"ה ח' ב') שהמה רמוך עס"ה (איכה א' י"ט) ודמך מידם אין מבקש עס"ה (יחזקאל ג' י"ז) תלך מתהום אל תהום נבוך בנבכי הים עס"ה (איוב ל"ח ט"ז) ואין אומר השב (ישעי' מ"ב כ"ב):

פרק ב.

האבטח (א) על שקר האשען על משענת קנה רצוץ. (ב) לחשוב מלון אורחים אשר כזה מבצר משגב. ובית מקדש מלך. (ג) כנף פרעוש. צפורן שמיר. קורי עכביש ראמות וגביש (ד) וכי תראה הימים נעימים. והזמן מפזז ומכרכר והרגע הולך להרגיעך. והשעה משתעשעת ומשחקת לפניך בתבל ותבז בלבך לאחרית הימים (ה) על שקר אתה בוטח. צל הקיקיון אתה רואה כהר גבוה ותלול (ו) העל אלה השלכת נשמה אחרי גיו (ז) הסיבות דרכיך אל מול נוגי תענוגי בשר (ח) לכל אשר תראינה אוהבת אלוקיה כזוכרת אחריתה כמצטיידת לדרך בעמל ידיה תרגזנה (ט) מדי עלותה בבית ה' כן תכעיסנה (י) העל הבלי חמודות מדומות תטוש יקרת נצח חמדת עולם (יא) והיה כי ישאלך לבבך מחר בקפוץ ילדי יום מי ילד לי את אלה אף אתה אמור לו שרירות לבבך ועצתך הרעה (יב) היקלקל עבד מלאכת חקו ורוח המושל לא תמאסנו היתהלך איש את אדוניו בבלי דעת והוא לא שונא לו:

האבטח אחר שביאר חולשת העולם יתמה איך יבטחו עליו. ואמר היתכן שאבטח על קניני העולם והם שקר או איך אשען על משענת קנה רצוץ אשר בהשען עליו בא בכפו ונקבו (ב) היתכן לחשוב עה"ז שהוא כמלון אורחים כחומה בצורה ושגבה וכבית מקדש מלך חזקה. (ג) או לחשוב כנף פרעוש והוא בתכלית החלשה. לצפורן שמיר והוא בתכלית החוזק. קורי עכבים. איך אחשבהו לראמות וגביש ויש מפרשים אותו שהוא מין בגדי פסים לכך מביא מלילתו. קורי עכבים. ראמות וגבים. אבל אם אומר שהם אבנים יקרות אינו נופל על קורי עכבים שהוא אלוג. (ד) ואף אם תראה שהימים נעימים לך והזמן מפזזת ומכרכרת לפניך ומראית לך פנים שוחקת וכל הרגע הולך להרגיעך עס"ה (ירמי' ל"א ב') ובכל שעה אתה מוליא שעשוע לבך אתה מבזה אחרית הימים. (ה) אבל אתה דע כי על שקר אתה בוטח ואתה טועה כי צל הקיקיון אתה רואה שבין לילה הי' ובבוקר לא הי' ומדמ' אותו להר גבוה ותלול. (ו) העל דברים כאלה השלכת הנשמה אחרי הגיו ועבדת את הגוף ואותה עזבת. (ז) והסיבות דרכיך אל מול נוגי תענוגי בשר אשר יביאו עליך עגב ולא פנית אל הנשמה. (ח) וכל אשר אתה רואה אוהבת אלקי וזוכרת אחריתה ופונה לבך לעולם הבא בתפילת חובה או רשות או כשרולה לקרות בתורה ולעשות מע"ט להכין צידה לדרך ובעמל ידי' תרגזנה ויעלה על לבך דברים בטלים. (ט) וכן אתה עושה תמיד מידי עלותה בבית ה'. (י) העל הבלי חמודות הזמן שהם מדומים לך לטוב אבל באמת הוא כלא חשובים אתה עוזב הנשמה שהוא כלא חמדת עולם. (יא) לכן אני אומר לך והי' כי ישאלך וכו' כאשר יקפצו ילדי זמן ויבואו ימי הרעה אמור אתה מי גרם לך כל זאת אחרי אשר הלכתי בשרירות לבי. (יב) כי מדוע לא תענם. היתכן שיקלקל עבד מלאכה אשר חוקה לו לעשות והוא קלקל מדוע לא ימאס המושל אותו. אם יש עבד אשר הולך עם רבו בלי דעת מדוע לא ישנאהו כמו כן לא בהכס באו עליך ימי הרעה:

האבטח על שקר. עס"ה (ירמי' כ"ח ט"ו) משענת קנה רצוץ (מ"ב י"ח כ"א) מלון אורחים (ירמי' ט' א') מבצר משגב (ישעי' כ"ה י"ב) ובית מקדש מלך (עמוס ז' י"ג) צפורן שמיר (ירמי' י"ז א') קורי עכבים (ישעי' נ"ט ה') ראמות וגבים (איוב כ"ח י"ח) מפזז ומכרכר (ש"ב ו' ט"ז) משתעשעות ומשחקת לפניך בתבל. עס"ה (משלי ח' ל') על שקר אתה בוטח עס"ה (ירמי' י"ג כ"ה) צל הקיקיון. עס"ה (יונה ד' ו') הר גבוה ותלול (יחזקאל י"ז כ"ב) השלכת נשמה אחרי גיו עס"ה (ישעי' ל"ח י"ז) נוגי. מלה זו. (צפני' ג' י"ח) מדי עלותה בבית ה' כן תכעיסנה (ש"א א' ז') והי' כי ישאלך לבבך מחר עס"ה (שמות י"ג י"ד) מי ילד לי את אלה (ישעי' מ"ט כ"א) שרירות לבבך עס"ה (ירמי' ג' י"ז) ורוח המושל (קהלת י' ד') בבלי דעת והוא לא שונא לו (דברים ד' מ"ב):

חלק ג פרק א.

ומה (א) יתהלל הגבור ברעות נאות דשא אחרי הבחורים לעיני השמש בהרביץ בפוך

ומה (א) בו יאמר שהגבורה מקיף על מעשה בני אדם ומוכיח במפעליהם לכן יירף מתענוגי הזמן ואומר מה תתהלל עצמך בגבורתיך ואתם רועה בטיול במקום דשא אחרי אלו אשר בחרו התענוג לעיני השמש במקום זיו ואתה מתיפה

ומה יתהלל הגבור ברעות עס"ה (תהלים כ"ג ב') נאות דשא (שם כ"ג ה') אחרי הבחורים (רות ג' י"א) לעיני השמש (ש"ב י"ב י"א) בהרבין בפוך אבניך. עס"ה (ישעי' כ"ד י"א) בנהרים עם עדרי חבריך. עס"ה (ש"ה א' ז') האומרים לנפשם

בפוך אבנים בצהרים עם עדרי חבריך (ב) האומרים לנפשם אכול ושתה ולבם בל עמם אין לפניהם כי אם גויתם וגובה רומם המדומה. (ג) נשיאים וגשם ורוח אין (ד) הלא ידעת כי יש למעשיך זכרון וכי יש למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת את כל שאננך ואת כל התרגזך (ה) ועתה על בטחת לפרוץ גדרות אשר יסדו אבירי הרועים. (ו) המבלי אין אלקים עליך לדעת את מוצאך ואת מובאך המבלי אין קברים תחתך להנקם בתוכם מאויבי ה' (ז) ואיך לא שמת על לב כי התמורות המגיעות שלוחי ההשגחה לא יסבו בלכתן לגמול ולענוש פרטי האדם וכתותיו (ח) וכי מפי עליון תצא שפלת הנדיב והרמת הנבל (ט) יום יעלה במעלות איש הבליעל. מה' היתה נסיבה. ויום משמים ירד איש האלקים. המלך דבר רדה:

מתיפה ומרבין בפוך אבניך עד נאהים עם עדרי חברך ההולך הולך ושב לרעות בגנים וללקוט שושנים עם חברת פועלי און (ב) אשר אומרים לנפשם אכול ושתה ורדוף אחר התענוג אבל לבם אין עמם ואין להם דעת. אשר אין לפניהם כי אם גובה רום הגויה. המדומים לאדם אבן אין תבונה בהם. (ג) נשיאים וגשם ר"ל שהנפש גשמותו כאשר הולך אחר תאותו אבל רוח השכל אין בקרבו. (ד) הלא ידעת כי יש למעשיך זכרון. ואיך תאמר עשיתי מה שעשיתי ואין זכרון להם הלא יש למעלה ממך וכו'. (ה) ועתה על מי בטחת לפרוץ גדרי ת"ח אשר יסדו. (ו) וא"ת מי רואני לז"א המבלי אין אלקים עליך לדעת כל מה שאתה עושה. והמבלי אין קברים לקחת נקמה ממך. (ז) ואף בעודך בחיים ואיך לא שמת על לב כי התמורות והתהפכות הזמן המגיעות והם שלוחים המשגיחים עליך לגמול ולענוש לכל אדם בפרט או בכלל הכתות. כי אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה וכל הרעות המגיעות אל האדם הוא מהשגחת הבורא ית'. (ח) וגם איך לא שמת לבך כי מפי עליון תצא שפלות הנדיב לאחד מב' דברים. או למחות בזה עון שקדם לו. או לשלם בו לעה"ב תמורתה מה שהוא גדול ויקר ממנו ועודף עלי' הרבה. והרמת הנבל הוא ג"כ מאת ה' שמנשא אותו גם להראות שנסתר בו מרוע המלפון ותכיתהו הטוב' לעשות רעה ע"ד וישמן ישורון ויבעט. (ט) ויום יעלה במעלות איש הבליעל מה' היתה סבה זאת כאשר זכרנו. כ"כ כאשר ירד משמים וישפל האיש אלקי'. המלך הקב"ה דבר רדה והוא גזר כן:

עפ"ה (תהלים ג' ג') אכול ושתה ולבם בל עמם. עפ"ה (משלי כ"ג ז') נשיאים וגשם ורוח אין עפ"ה (שם כ"ה י"ד) עין רואה ואוזן שומעת ע"פ המשנה (אבות פ"ב) את כל שאננך ואת כל התרגזך עפ"ה (מ"ב י"ט כ"ח) על מי בטחת (שם י"ח כ') אביר הרועים (ש"א כ"א ז') המבלי אין אלקים (מ"ב א' ג') לדעת את מוצאך ואת מובאך (ש"ב ג' כ"ה) המבלי אין קברים (שמות י"ד י"א) לא יסבו בלכתן (יחזקאל א' י"ז) מה' היתה נסיבה עפ"ה (ד"ה ב' י' ט"ו) איש אלקים המלך דבר רדה. (מ"ב א' ט'):

פרק ב.

ואיך (א) על אלה לא פקחת עיניך ההסיתוך גם יכלו לך רעיונים זדונים וסעיפים נרפים (ב) יומם יעצוך כליות כלות אף לילות יסרוך בשוטים. המתיקו לך רגבי הכשלון בחמאת פתנים בחמת תנינים מסוכה (ג) ובעלילות השחיתו התאיבו הכאיבו לך. כל חלקה טובה ותשועה בחלקת אמרים רכו משמן (ד) מה לך נרדם למה רמוך לתתך יורש עשר ארצות כאלה כל ימי עולם ואתה שאול בירכתי ביתך מדת הימים (ה) ארורים הם כי גרשוך מהסתפח בנחלת קדושים מצורם חצבת מהתערב בסוד חיות החיוך ומעונות אריות היו לך למעון ואם

ואיך (א) על אלה אשר זכרתי לך למעלה כי מפי עליון תצא שפלות הנדיב והרמת הנבל למה לא פקחת עיניך ולזכור זאת ולמה יכלו להסות אותך רעיוניך הזדונים וזדון לבך שהיאך והסעיפים הנרפים במלאכת ה' (ב) יומם ולילה יועצים אותך כליותך שיהי' כלות שתלך אחר השטות והבל והם שהמתיקו לך תאות הזמן וחלקו מחמאות פיהם אבל תדע שהוא חמאת פתנים וחמת תנינים וגם שהמתיקו לך רגבי הכשלון וגם מסוכה ארס נחשים. (ג) ובעלילות רעות שהשחיתו והתעיבו לך כל חלק טוב היא נשמתך וחלק הנצחי אשר על ידם תהי' לך תשועות עולמים והם הכאיבו לך בחלקת אמרים רכו משמן. (ד) והנה אתה נרדם בתרדמת הזמן. והם רימו אותך לתת לך עשר ארצות ואתה תמשל בהם כל ימי עולם. אבל אתם רק שאול בזה העולם מדת הימים אשר אתה חי ויבא השואל ויקח את שלו. (ה) הנה כל זאת רימו אותך רעיוניך ארורים הם כי גרשוך על ידי התפאותם מהסתפח בנחלת קדושים אשר מצורם נחצבה נשמתך והיא נחלת שדי ועתה רחקוך מהתערב בסוד חיות הקודש אשר החיוך ע"י הנשמה הניתנה לך ממעל להחיו' את גופך ועתה לא תוכל להתערב עמהם. ומעונות אריות אשר ראוי להיות לך למעון רחקוך מהם מחשבותיך

ואיך פקחת עיניך (איוב י"ד ג') ההסיתוך וגם יכלו לך עפ"ה (ירמי' ל"ח כ"ב) לילות יסרוך עפ"ה (תהלים ט"ז ז') יסרוך בשוטים עפ"ה (מ"ב י"ב י"א) המתיקו לך רגבי עפ"ה (איוב כ"א ל"ג) בחמאת פתנים עפ"ה (שם כ' ט"ז) בחמת תנינים (דברים ל"ב ל"ג) ובעלילות השחיתו התעיבו עפ"ה (תהלים י"ד א') כל חלקה טובה עפ"ה (מ"ב ג' כ"ה) בחלקת אמרים עפ"ה (משלי ב' ט"ז) רכו משמן (תהלים נ"ה כ"ב) מה לך נרדם (יונה א' ו') כל ימי עולם (ישעי' ס"ג ט') ואתה שאול עפ"ה (ש"א כ"א י"ב) בירכתי ביתך (תהלי' קכ"ח ג') ארורים הם כי גרשוך מהסתפח בנחלת עפ"ה (ש"א כ"ו י"ט) ומעונות אריות עפ"ה (ש"ה ד' ח') ובגולות מדינות אשר כנסת

מחשבותיך הרעות. (ו) ואם בשביל זה הוספת גאוה לגופך בגלל אשר חנך הזמן אוצרות מופז וסגולות מדינות לזאת השפלת רוחך הניתנה לך בנדבה. (ז) וכאשר תראה בעין שכלך ותשר ממך הסכלות ממך תראה כאשר הוכת בשבט הסכלות וזאת היא לך לנגע העורון אשר אי אתה יכול להתבונן ברוח בינתך (ח) ואם בגלל אוצרות חשך אשר חלק לך הזמן ממחמודותיו נעשית צורר לנשמה אשר לא יאות להיות צרורה בצרור החיים. (ט) או בגלל חתיכות כסף אשר אהבת לזה עשקת ורצות כוסף האמיתי אשר בא מאת הי' לך לכסוף ולחשוק עליו תשוקה אשר יהי' לך לכבוד. (י) דע כי היא לא תגלה ולא לעול' חוסן הממון ולא לנגלה תפארת' כי כאשר יצא עליך רוח רעה מעם אלקים ויפזר את רכושך. (יא) והיו כאלו לא היו המעות והקנין אשר בעבורם מכרת ונתמכרה נפשך ולא השגחת עלי' ויתהפך הזמן לך לאויב ויקח החן והכבוד מעל ראשך. (יב) ותרד אש אלקים מן השמים ותאכל אותך ואת חמשים אלפי זהובים אשר הם כבודך ואין לך להתהלל בהם:

(ו) ואם על אוצרות מופז וסגולת מדינות אשר כנסת הוספת גאוה לגוה בהשפילך לפניה רוח נדיבה (ז) ראה הוכת בשבט סכלות ונגעי העורון (ח) העל אוצרות חושך צררת שנאתה צרורה בצרור החיים (ט) העל רצי כסף עשקת ורצות כסף אמיתי ותשוקה נכבדת (י) אפס כי לא תהי' תפארתך הממונית נמשכת עוד מעט ויצאה רוח אלקים רעה לבזור רכושך (יא) והיו כלא היו חמשים אלפי זהב אשר בקנינם מכרת נפשך. יתהפך הזמן כמעט רגע לקחת חן וכבוד מעל ראשך (יב) ותרד אש האלוקים מן השמים ותאכל אותך ואת חמשיך:

כנסת עס"ה (קהלת ב' ח') רוח נדיבה (תהלים נ"א י"ד) הוכת בשבט סכלות עס"ה (משלי כ"ו ג') אוצרו' חושך (ישעי' מ"ה ג') צרורה בצרור החיים (ש"א כ"ה כ"ט) רצי כסף (תהלים ס"ח ל"א) עשקת ורצות עס"ה (ש"א י"ב ג') אפס כי לא תהי' תפארתך (שופטים ד' כ"ט) רוח אלקים רעה עס"ה (ש"א ט"ז ט"ו) לבזור רכושך עס"ה (דניאל י"א כ"ד) חן וכבוד מעל ראשך עס"ה (משלי ד' ט) תרד אש אלקים מן שמים ותאכל אותך ואת חמשיך (מ"ב א' י'):

פרק ג.

ומה (א) אחמוד אדמה כאדמה וצבא כצבואים (ב) שמורה עברתה בחברתה אמיץ קשרה בקשרה (ג) מתקה וצופה כקש וסופה אחריתה וסופה כקנה וסופה. קלון מתמיד וחרפה רצופה (ד) או מה יתענג בשרי בהתבשר על רוב שנים. ומתבוסת תמותה. אין מנוסה. (ה) מה יגבור לגבורות עברות וקברות אחריתם. או ישמן לשמונים אשמנים בצדם. או יתעשת לתשעים. אין תשועה בגבולם (ו) היתנשאו למלוך נמלים יתמוללו וימלו ורמשים ימסו כמו מים. ואם יום או יומים יעמודו. הלנצח חרב לא יאכלו (ז) ואיך תצלחנה שדמת סדום ועמירי עמורה:

ומה (א) אחמוד וא"כ איפוא כאשר זכרנו למעלה שמתהפכת הזמן הכל כלה נאבד מה הם חמודת הזמן האדמה כאדמה וצבא הממון כצבואים ההפוכים כמו רגע (ב) עברת וקצף הזמן שמורה כל ימי התחברו עמו. וקשרה אשר קשר עליך הזמן לטרדך מן העולם הוא אמוץ וחזק. (ג) מתקה המנעמת וממתקת לך כל תאוה כנופת דבש. כשתעבור מעליהם הם כקש לפני רוח וכגלגל לפני סופה. ובאחריתם וסופם כקנה וסוף יקמלו ויכרתו. וישאר לך תמיד קלון וחרפה רצופה בוערת כגחלת. (ד) או אם בגלל זה תתענג בשרך בהתבשר לך על רוב שנים שתחי' ומה בכך הלא מתבוסת ורמיסת המות אין מנוס ומסתר ומותך למות. (ה) מה תסמוך על גבורותיך ואעפ"כ סופך לקבר ועברה וזעם. או בעבור זה ישמן בשרו שיאפה לחיות פ' שנה אעפ"כ אשמנים וקברים בצדם. או יחשוב לחיות צ' שנה אעפ"כ אין לך תשועה מהמות בגבולם (ו) היתכן שיתנשאו למלוך נמלים ויאמרו לאמר אני אמלוך. הלא יתמוללו וימולו. ואתה ב"א איך תתנשא לאמר אני אמלוך מדוע אין קצין שוטר ומושל להם מפני שיתמוללו וימלו ואף אתה נמשלת כרמשים אשר ימסו כמו מים ומדוע יגבה רוחך. ואם יום או יומים יעמוד בן אדם ויאריך ימים עלי ארץ כשבור אתה שלנצח תחי' הלא סופך שיאכל אותך חרב של מלאך המות (ז) ואיך יתכן שתצלחנה לעולם הלא אתה דמית לשדה סדום ועומרים עמור' אשר בגמרים הפוכה כמו רגע גפרית ומלח שריפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח ואם צמח בלי יעשה קמח ואם יעשה זרים יבעלוהו ולא יצליחו במעשיהם ואף אם יצליחו לא ישאר בידם לעולם:

ומה אחמוד אדמה כאדמה ובא כצבואים ע"ש אדמה וצבואים אשר הפך ה' באפו ובחמתו עס"ה (דברים כ"ט כ"ב) שמורה עברתו עס"ה (עמוס א' י"א) אמיץ קשרה עס"ה (ש"ב ט"ו י"ב) מתקה וצופה עס"ה (משלי ט"ז כ"ד) כקנה וסופה עס"ה (ישעיה י"ט ו') ומתבוסת עס"ה (ד"ה ב' כ"ב ז') ומה יגבור לגבורות וכו' שמונים עס"ה (תהלים צ' י') אשמנים. (ישעי' נ"ט י') יתעשת (יונה א' ו') יתמוללו (תהלים נ"ח ח') ימסו כמו מים (שם) ואם יום או יומים יעמודו עס"ה (שמות כ"א כ"א) הלנצח חרב לא יאכלו עס"ה (ש"ב ב' כ"ו), שדמת סדום ועמירי עמורה המליץ במתק מליצתו כתב לשון נופל על לשון כרוצה בזה הפרק והוא עס"ה (דברים ל"ב ל"ב):

חלק ד פרק א.

תבל (א) מקור הבליה וההפסד המהבליך ניחל להתנחל להשאיר לנו אחרית ותקוה

תבל (א) מקור הויתה מהבל ונבראתה מד' יסודות והם נפסדים והולכים לאיבוד וא"כ היתכן שמהבליך ניחל להנחיל ים מאחר שאתה הבל ואיך ישאר לנו מאתך אחרית ותקוה טובה. (ב) הלא אתה

תבל אחרית ותקוה (ירמי' כ"ט י"א) שם ושארית (ש"ב י"ד ז) התוכלי להיטיב עס"ה (ירמי' י"ג כ"ג) התלבלי למלוכה עס"ה (יחזקאל ט"ז י"ג) בוניך מהרסיך מחריביך עס"ה (ישעי' מ"ט י"ז)

ותקוה (ב) מוצא ההעדרים הממך נקוה למצוא שם ושארית. (ג) כי אתור בחקירות שרשך ומוצאך מאין באת ואיך נוצרת. לדעת התוכלי להיטיב התצלחי למלוכה (ד) מצאתי בניך בעוכריך ועושיך מהרסיך ידי מעציביך מעציביך. ומציביך מחריביך (ה) הרביצך בעש יסודך ברקב. המציאך באפס מזגך נמסה הרכבתך. (ו) אבל אחר עמדי על מומך וגליתי חרפתך לכל מוצאך. האלך אחריך האתכבד בחברתך האוסיף עוד חשוק ביפיך הנראה לעיני אחרי אשר בזיתיך בלבבי (ז) ואיך אסכל ונפשי אשכל ומאשכול מרורות מרוריך. ומלענות ענביך אקו עשות פרי ותנובה (ח) המעוז צחנת שחינים. בחמת תנינים אמצא מתוק ומגוית הארי והדוב ארדה דבש. אף בי בחזותי חשוקיך בני בלי שם ואנשי השם המה שנואיך ראיתיך תלקטי הקליפות והתוכות תזרוקי. תאספי האספסוף תקרבי הריק והמלא תסיעי (ט) כזאת תעידי על שרשך רוכלת המכשולות סוחרת החסרונות (י) בזאת תכריזי על נבלותך אשת לפידות. בחשתדלך כל היום ברוב רשעתך. הסר המלכים איש ממקומו לשום פחות משפחות תחתיהם (יא) בהשתגעך כל היום להתות על דלתי בתי נדיבים תיו השחתה ומפיל (יב) את בתי הנבלים תבנה גזית ואבן יקרה. ואש חרונך בגן אלוקים. בעצי לבנון מתלקחת והסנה איננו אוכל. (יג) ארזים תגרעי. ולשקמים תחליפי כח. תאפילי הוללה מהללי הילל בן שחר. תכבסי בנתר חלאת נכתמי

עון

מולא ומביא כל דברים הנעדרים וכלים. היתכן שממך נקוה למצוא שם ושארית בכל קניניך. (ג) הלא כי אתור ואחפש בחקירת אמת אחר שרשך ומולאך מאין באת ואיך נולרת ואיך יצאת לגבול ההוי' כדי שאדע אם תוכלי להיטיב או ליתן הללחה למלוך בכל קניניך (ד) והנה מלאתי אחר חקירתי כי בניך הם הד' יסודות הם בעוכריך כי בעתות הזמן יבעתו אותו ותנועתם לא ישקטו מהשתנות בכל רגע כי הם נפרדים בטבעם והאש והרוח יאבו עלות והמים והעפר יאבו רדת ולולי חסדי האל המשביח שאון גליהם אינו בטוח בהם כי יהיו בעכלו. ועושיך אשר אתה עושה להקים גופך הוא המאכל הוא המהרס את הבנין אם הם אינו לפי המזג. ידי מעליביך המעמידים אותך על הגלם והדפוס הוא הדם המחזיק כוחך כי הדם הוא הנפש הוא המביא אותך לידי עלב ומליביך הם הגידים והעורקים אשר הם למלב הבנין הם המה המחריבים אותך לעת זקנותך. (ה) הרבילך בעש הרבין בתוך גופך ויסד בו עש ורקב בתוך עלמות. (ו) והמליאך בזה העולם ומזג אותך מאפס ותוהו ואתה מורכב מדבר הנמס. (ז) אבל אחרי אשר עמדתי אחר חקירתי על המומים והחסרונות שבך וגליתי לכל המולאים אותך בבקשתם את חרפתך וידעו כי ערומים הם מכל הללחתם והנה אם אני יודע מקור הבליך היתכן שאלך אחריך או שאחשב לכבודי בעבור שחברתי אתך עמך ואף אם אתה מתיפה כנגדי האוסיף לחשוק ביפיך אחר אשר בזיתיך בלבבי. ואיך אסכל לאהבה אותך הלא לא ע"י זה נפשי אשכל. כי אהבת עה"ז הוא שכול ואבוד לנשמה כמאמר החכם כאשר לא יוחבר בכלי אחד האש והמים כן לא יוחבר בלב המאמין הזה והבא. או האפשר מאשכולת המרורים אשר אתה מחלק לבני הזמן וענביך המרורים כלענה אקוה לעשות פרי ותנובה הנאים. (ח) או איך אפשר שמעוז לחנת יבאשת שחינים והיא מחמת תנינים נסוכה שהם מרורים ובאושים כ"כ דוגמת עה"ז שאמלא מהם מתוק או מגוית הארי והדוב הוא ג"כ עה"ז דוגמת דוב שכול שמהם אמלא דבש. ונעימות נלח. אף כי רעה גדולה מזו חזיתי בך מיום אשר הכרתיך חזיתי אנשים המושקים בך הם אנשי בני בליעל ובלי שם ואותם תקרבי אבל אנשי השם החשובים המה שנואיך ואתה תריע להם. ואף ראיתיך כי תלקטי הקליפות אשר אין בהם מועיל והתוך החשוב תזרוקי. ותאסף האספסוף ותקרבי הריקים והפוחזים. והמלאים מלות כרמון תסיעי מעליך ותרחיקם. (ט) ואתה בעלמך מעיד עליך כי שרשך רעה כי אתה רוכלת וסוחר' אחר כל מכשול וחסרון. (י) ואת בעלמך מכרזת על נבלותך אשר את אשת לפידות כמו הלפיד שורפת כל הנלווים אלי' והנוגעים בה. ודימו חכמי המליצה את הזמן לאשה כי הכל רלים אחרי' להשיג תאותם. והנה את משתדל כל היום להסיר החשובים ולשום פחותים תחתיהם וזהו ברוב רשעתך. (יא) והנה את משוגעת להתות על דלתי בתי נדיבים שיחרבו ויפולו. (יב) אבל בתי הנבלים תבנה גזית שיתקיימו ותיפה אותם באבן יקרה. וגם את בוערת באש חרונך בבתי הלדיקים המשולים לגן אלקים וכעלי לבנון בם מתלקחת אש חרונך ובתי רשעים המשולים לסנה איננו אוכל ויגדלו וילכחו. (יג) הלדיקים המשולים לארזים עלי יבלי מים אותם תגדעי. והרשעים אשר הם כשקמה בשפלה לרוב יחליפו כח ויעלו אבר כנשרים ואת הוללה ומשוגעת מאפלת ללדיקים אשר הם משולים להילל בן שחר. ותכבס בנתר חלאת כתמי עון כדי שיוכלו לזיף גלוים ובתוכם לרבם. ומה לי ולך ר"ל אין לי עסק בך כי את גברת על כל הנבלות כי נבלה עמך באשר את מדברת רכות לרכי לב מטה אותם

ידי מעליביך עס"ה (איוב י' ח') וגליתי את חרפתך עס"ה (יהושע ה' ט') ונפשי אשכל עס"ה (תהלים ל"ה י"ב) ומלענות ענביך אקו לעשו' עס"ה (ישעי' ה' ב') לחנתי עס"ה (יואל ב' כ') בחמאת תנינים (דברים ל"ב ל"ג) מעוז וכו' אמלא מתוק עס"ה (שופטים י"ד י"ד) ומגוית הארי ארדה דבש עס"ה (שם י"ד ט') בני בלי שם (איוב ל' ח') אנשי השם (בראשית ו' ד') האספסוף (במדבר י"א ד') והמלא תסיע (מ"ב ד' ד') אשת לפידות (שופטים ד' כ"ד) הסר המלכים איש ממקומו עס"ה (מלכים א' כ' כ"ד) לשום פחות משפחות תחתיהם עס"ה. (מ"א כ' כ"ד) בהשתגעך וכו' להתות על דלתי עס"ה (ש"א כ"א ט"ו) בתי נדיבים עס"ה (איוב כ"א כ"ח) תיו השחתה עס"ה (יחזקאל ט' ד') תבנה גזית עס"ה (עמוס ה' י"א) ואבן יקרה (מ"א י' ב') בגן אלקים (יחזקאל כ"ח י"ג) בעלי לבנון (ש"ה ג' ט') מתלקחת (שמות ט' כ"ד) והסנה איננו אוכל (שם ג' ב') ארזים תגדעי ולשקמים עס"ה (ישעי' ט' ט') תחליפי כח עס"ה (שם מ' ל"א) הילל בן שחר (שם י"ד י"ב) תכבסי בנתר (ירמי' ב' כ"ב) חלאת (יחזקאל כ"ד ו') נכתמי

עון

אותם ברוב לקקן והם רכי לב להתפתות ממך ואח"כ תשברי גרמיהם (יד) תטיבי ראשך כאשה המתכבדת בעל נעורי' ותשקיפי ושחר בעד חלונך ונראת לפניהם כאלו תפלת בהם ותעיף עינם ואינך להם לעזרה. (טו) מפיץ ומפזר כבודם סביב אהליהם מעט כדי שיאמינו בך וילכו אחריך ואח"כ נעלמת מהם. (טז) אתה מרים מזלם כמעט רגע שילכו בבגדים נאים וארוכים ואח"ז אתה מנהגם בבלוי סחבות אשר לא יצלחו רק להשליכם חוצה. (יז) אתה מאצלת ומשפעת להם רגע קטנה חן וכבוד. ועוד מעט תשלח קצפך ממשוך לויתן ואבדתם והוא לשון העתידים עורר לויתן. (איוב ג' ז') במכת חרב ואבדון. (יח) דמית בעיני אתה זמן השכל כאשה זרה סכלה זוללה כל אשר יוסיפו לאהבה אותה כבן האוהב את אמו אז תפשע בו וכאלו אינה מכירה בן או את הזמן השנוא הזה:

עון. לזיף גלוים ובתוכם ארבם. ומה לי ולך גברת הנבלות. תדברי רכות לרכי לבב אחר תשברי גרמיהם (יד) תטיבי ראשך תשקיפי כשחר בעד חלונך ואחר תעוף עינם ואינך (טו) יוצץ כבודך סביבות אהליהם מעט ואחר יעלם. (טז) שולי מעיליהם על במתי זמנם תסחבי כמעט רגע אחר תנהגם בסחבי המלחים סחוב והשלך (יז) יאציל ברגע קטן על ראשיהם לוית חן והדר. ועוד מעט ישלח קצפך ימשוך לויתן בחכה מכת חרב ואבדן (יח) היית בעיני כאשר זרה סכלה זוללה. כל אשר יוסיפו לאבול מפתה ולשכב בחיקה והי' לה לבן. אז תפשע לבנה בעת ההיא ואח או בן השנואה לא תכיר:

עון עש"ה (ירמי' ג' כ"ג) ובתוכם ארבם עש"ה (שם ט' ח') ומה לי ולך (ד"ה ב' ל"ו כ"א) הנבלות תדברי (איוב ב' י') לרך לבב עש"ה (דברים כ' ח') אחר תשברי גרמיהם עש"ה (משלי כ"ה ט"ו) תטיבי ראשך עש"ה (מ"ב י' ל') תשקיפי כשחר עש"ה (ש"ה ו' י') תשקיפי בעד חלונך עש"ה (מ"ב י' ל') תעוף עינם ואינך עש"ה. (משלי כ"ג ה') שולי מעיליהם עש"ה (שמות כ"ח ל"ג) בסחבי המלחים עש"ה (ירמי' ל"ח י"א) סחוב והשלך. (שם כ"ב י"ט) ברגע קטן (ישעי' נ"ד ז') לוית חן. (משלי א' ט') ימשוך לוית בחכה עש"ה (איוב מ' כ"ה) מכת חרב ואבדן (אסתר ט' ה') אשת זרה (משלי ב' ט"ז) לאכול מפתה ולשכב בחיקה עש"ה (ש"ב י"ב ג') אז תפשע לבנה עש"ה (מ"ב ח' כ"ב) ואח או בן עש"ה (קהלת ד' ח') בן השנואה לא תכיר עש"ה (דברים כ"א ט"ז):

פרק ב.

שמעוני אחי ועמי זאת המרטשת עוללה ברוע מעללה. זאת עצתי עליה סורו מפתחיה שהמה פתיחות ומנגד עיניכם הסירוה אל תפקדו את הארורה הזאת. וקברוה:

שמעוני אמר המליץ תדעו זאת האשה היא המרטשת בני' והוא ברוע מעללה לכן זאת עצתי סורו מפתחי' ואל תלכו אחר תאות הזמן שהמה פתיחות וחרבות ומנגד עיניכם הסירוה ואל תביטו ותזכרו אחרי הארורה הזאת וקברו את תאותה ותשקה:

שמעוני אחי ועמי (ד"ה א' כ"ח ב') המרטש' עוללה עש"ה (ישעי' י"ג ז') ברוע מעללה עש"ה (תהלים כ"ח ד') סורו מפתחי' עש"ה (משלי ח' ה') שהמה פתיחות עש"ה (תהלים נ"ה כ"ב) אל תפקדו את הארורה הזאת וקברוה עש"ה (מ"ב ט' ל"ד):

חלק ה פרק א.

איך (א) אבטח על זמן ירופפו עמודיו הרריו תלוים בסערה. סובבת אין מעצר לרוחה. ישתנו בכל חלק מרגעיו בעלות וברדת שנויים לאין מספר (ב) בחזותי סביבי יקרו אביר הכל ובוז אחוז בצד עקרו. ובראותי באוצרי זהבו. ארגיש נחש נחושת כרוך בעקבו. (ג) וכל אשר יוסיף להיטיב אומר לרעיוני דעו וראו כי רעה זה מבקש. (ד) ואני כרחל נאלמה משתאה ומחריש. מתעצב לעבר. נבהל להוה ירא לעתיד. מתנהל לאטו. נושא עול סבלו. סובלו על כרחי. עד תום כחי וגם לחי. המון תמורות בזמן קצר. וצבא חרפות. עשרת אלפים בחדש חליפות:

איך אבטח על זמן. ר"ל איך אבטח ואשען על עניני עה"ז הלא ירופפו ועמודיו וקיומו לא לנצח והעניינים והקניינים עוברים ומבוטלים. אף כי הבוטחים עליהם. הרריו פי' רוממותו כדאמרינן בגמ' ולא ממדבר הרים אמר ר' אבא כל הרים שבמקרא הרים מון מזה שהוא רוממת אף כאן אמר הרריו תלוים בסערה והרוממת סובבת אין מעצר לרוחה והקב"ה מסבב נוטל מזה ונותן לזה וא"כ יסודם רעוע ונשחת ואיך יבטח עליהם. ובכל רגע ישתנה פעם עולה ופעם יורד כדאמרינן כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים למה הדבר דומה לגלגל התחתון עולה מלא והעליון יורד ריק וזה ישתנה בכל רגע לאין מספר. (ב) אף כאשר אשית לבי ואחזה אנכי אנשים אשר סביבותי יקרים ונכבדים אשר כבדם הזמן בהון עתק. אכיר כי הבל ובוז אחוז בצד עקרם ושרשם הבל וריק ולא לעולם יעמדו. ואף בראותי כי אוצרותם מלא זהב. אני מרגיש נחש נחשת כרוך בעקבותם ליסר אותם בנחושתים כאשר יסוב הזמן להרע עמהם. (ג) וכל אשר יוסיף הזמן להיטיב עמהם אומר אני לרעיוני דעו כי נכפלה רעתם ורעה גדולה מבקש כי לפני שבר גאון. (ד) ואני בן אדם משתאה ומחריש מה יעשה הזמן באחרי' ואני נעצב אשר הרע עמדי כבר ונבהל לרעתו על עתה וירא מרעתו אשר עתיד להרע עמדי. ועי"כ אני סובל תמורתו ונושא עולו ואתנהלה עמו לאט לאט עד תום כחי וגם לחי כאשר אני רואה המון ורבוי התמורות וההתחלפות בזמן קצר ובצבא וקבוץ חרפות המגיע לי בימי עמדי בעולם ובחודש אחד יתחלפו עשרת אלפים פעמים חרפה אחר חרפה:

איך ירופפו עמודיו עש"ה (איוב כ"ו י"א) אין מעצר לרוחה עש"ה (משלי כ"ה כ"ח) נחש נחושת (במדבר כ"א י') כרוך בעקבו לשון הגמ' בברכות אפילו נחש כרוך בעקבו לא יפסיק. דעו וראו כי רעה זה מבקש. (מ"א כ' ז') כרחל נאלמה עש"ה (ישעי' נ"ג ז') משתא' ומחריש עש"ה (בראשית כ"ד כ"א) מתנהל לאטו עש"ה (שם ל"ג י"ד) עול סובלו (ישעי' ט' ג'). עד תום כחי עש"ה (ויקרא כ"ו כ') וגם לחי עש"ה (דברים ל"ד ז') עשרת אלפים בחודש חליפות. עש"ה (מ"א ה' כ"ח) ופתח המליץ במלת ולבא וסיי' במלת חליפות עש"ה (איוב י' י"ז):

עתה (א) אומר שצדק מאמר החכם אשר חשבנו שסכל הבנתו באמרו הזמן ענין אלקי לא תושג (ב) אוי לעינים שככה רואות מצבאות שואות מהומותיו ויוסיפו להתחבק בחיקו. בלי ישביתו מלאכת המישוש כל עוד יוסיף להתעולל בהם (ג) השמחים אלי גיל בראותם יתעב שיאם וינשא תועבותיהם לעיניהם ולא יסקלוהו (ד) בשפכו למעמסות תוכחות לחוצות. ונעצות נמרצות בראש כל חוצות. ועיניהם הרואות ולא יחישו כאלו יצחק אליהם ולא יאמינו. לא האמינו לשמועתו אורבי מחולות אוהבי כלולות. חושקי יעלות. נושקי אילות. שוחרי עדניו. סוחרי רנניו. חשבוהו כמהתל ויהי כמצחק בעיני חתניו:

עתה אומר מוסב למעלה כאשר הבינותי בגידת הזמן ותמורתה והתחלפותה. מעיד אני שצדק מאמר חכם אחד אשר חשבנו מתחילה שסכל הוא בהבנתו ולא יפה אמר באמרו הזמן ענין אלקי אשר לא תושג עניינו מגודל רוממותו וגבהותו כ"כ הזמן ועניינו לא תושג מגודל שפלתו אשר תפוכה כמו רגע להרע ולהיטיב ומוסבת ואין מעצור לרוחה. (ב) אוי לעינים שרואים מצבאות וקבוצות מרבבות ומהומת הזמן ועינים להם ולא יראו ואעפ"כ יוסיפו להתחבק בחיקו ולאהוב אותו. ובלי ישביתו מלאכת המישוש. והולכים אחר תאות הבהמיות כמשגל וכיוצא בהם כי כל עוד יוסיף להתעולל בהם ולמשכם אחריו ולא ישביתו ממנו אף אם כל רעה ממנו באה. (ג) האנשים האלו שמחים אלי גיל בראותם אשר הזמן מתעב שיאם וגובהם לשון אם יעלה לשמים שיאו (איוב כ') ולא זה בלבד אשר הזמן מתעב אותם אלא אף זו שהוא נושא ומגביה את אשר הם לתועבה חושבים אעפ"כ לא יסקלו את הזמן אך מחבבים אותו. (ד) הזמן שופך עליהם משאות תוכחות ויסורין ועצות נמרצות בראש כל חוצות והם רואים כל זאת כי היסורין באים עליהם בהפוך הזמן ואינם חוששים כי עושה עמהם רעה אך כאלו יצחק בהם ולא יאמינו פעולת רעתו ואין מאמינים לאשר נשמע ממנו שיתהפך הזמן כמעט רגע וירד חן וכבוד מעל ראשם ואעפ"כ הם אורבים אחרי המחול והשחוק ואוהבים כלולות בית חתונות חושקים ונושקים ליעלות ואילות הם הנשים הילדות. שוחרים ודורשים אחרי עדני הזמן סוחרים ומסבבים אחרי רנניו ואף אם לא יצליחו יחשבו כהתל יהתל בהם ואין מריע להם ויהי כמצחק בעיני אדם המתחתנים ותפלים בו:

עתה להתחבק בחיקו עמ"ה (משלי ה' כ') להתעולל בהם עמ"ה (ש"א ו' ו') השמחים אלי גיל (איוב ג' כ"ב) בראש כל חוצות (נחום ג' י') לא האמינו לשמוע' עמ"ה (ישעי' נ"ג א') אורבי מחולות עמ"ה (שופטי כ"א כ"א) אוהבי כלולות עמ"ה (ירמי' ב' ב'). ויהי כמצחק בעיני חתניו (בראשי' י"ט י"ד):

פרק ג.

ובחפשי (א) אמתחות עתותי אם אמצא גביע הוד וקני מנורה. (ב) האם יוכלו זמני כבדני גם כי יהי' בעוזרי. (ג) שבתי ואראהו קצר יד מהושיע למשול במכאובי להסירם מעלי. לא יסור שבט פחדו עליהם ולעצור במחריבי לא יעצור כח. כי יבחרני מיתר שבני לצפני בסוכו מרוכסי. מהומות מקריות מרגשי שואות רצוניות. ונתני עליון נגד אחי נמלט משבכות מבוכות הנמשכות לבחירה. (ד) היש לאל ידו להצילני מכמה פגעים טבעים מוכרחים משמים ילחמו בי. (ה) כי אראה כדורים יקרים מסודרים סביבותי כדור יצנפני צנפה. והמה נפלאו ממני מעשיהם וגבורתם (ו) תאבד כל חכמה וכל בינה תסתתר לשער גדלי רחקיהם ומרחבי קצותם על נכון (ז) ארץ נתנה באמצעותם מערה

ובחפשי (א) אף אם אחפש בכל קניני הזמן אשר יש לו באמתחתו האם שם אמצא חלק בכל אשר יש לו גביע הוד שיהי' לי הוד ותפארת כנחי או קני מנורה שיהי' לי ממנו לאור עולם (ב) או שאפשר שיוכל הזמן לחלוק לי מכבודו גם כי הוא בעוזרי ואני מצליח בו. (ג) לזה שבתי וראיתי הזמן כי הוא קצר יד מהושיע ואף לא כ"ש שאין כח בידו להציל מהמאורעות. או למשול במכאובי להסירם מעלי. שיפחד אותם בשבטו שיסירו מכאובי מעלי ואין יכולת בידו לעצור במחריבי והמהרסים אותי שיגרשם מעלי הלא לא יעצור כח לעמוד נגדם ואין בידו להציל אותי מהם ואף כי יבחרני הזמן ויקרבני לעשות עמדי טובה יותר מבני אדם השכנים אצלי להתלונן בצלו ולצפני בסוכו ויסך ויגן בעדי להיטיב עמדי יותר מהם. להצילני מרוכסי וקשרי מהומות הבאים במקרה ואף מרגש שואות רצוניות הבאים ברצון בעלי חיי' והוא יצליני מהם שלא יזיקו אותי. ואף אם יתנני עליון להרים אותי על כל בני אדם להיות נמלט משבכות מבוכות שלא יעלה קנאת אדם עלי להפילני ברשת זו אשר טמנו לרגלי הנמשכות ובאות מבני אדם בעלי הבחירה (ד) אבל היש בידו כח להצילני מן הפגעים הבאים בדרך הטבע והם מוכרחי' אשר משמים ילחמו בי (ה) כאשר אני רואה כדורי שמים יקרים ומסודרים סביבותי כדור יצנפני וישבבוני סביב כשבוב המצנפת והמה הכדורים והגלגלים נפלאו ממני מעשיהם וגבורתיהם. (ו) הלא כל החכמה אבודה וכל הבינה נסתרה לשער גודל רחבם וארכם וגבהם על נכון אין אתנו יודע עד מה (ז) והארץ נתנה למטה מן אלה הגלגלי' באמצע

ובחפשי אמתחת עתותי אם אמצא גביע עמ"ה (בראשית מ"ד י"ב) קני מנורה (שמות כ"ה ל"ב) שבתי ואראהו עמ"ה. (קהלת ט' י"א) קצר יד מהושיע עמ"ה (ישעי' נ"ט א') לא יסור שבט (בראשית מ"ט י') לא יעצור כח עמ"ה (דניאל י"א ו') לצפני בסוכו עמ"ה (תהלים כ"ז ה') מרוכסי (שם ל"א כ"א) ונתני עליון עמ"ה (דברים כ"ו י"ט) היש לאל ידו עמ"ה (בראשית ל"א כ"ט) משמים ילחמו בי עמ"ה (שופטי' ה' כ') כדור יצנפני צניפה עמ"ה (ישעי' כ"ב י"ח) והמה נפלאו ממני עמ"ה (משלי ל' י"ח) עוטרים עלי ועל אנשי עמ"ה (ש"א כ"ג כ"ו) אשר בקצה המערה יושבים עמ"ה (שם כ"ד ג') ולא קורתי הקטנה עמ"ה (בראשית י"ט ח') תאבד כל

מערה שפלה אליה ישפכו כל המותרות הטבעים ועיפושיהם (ח) ובשאתי עיני ואבינה בעליונותם המופלא ממני. ורבבות גדודיהם עוטרים עלי ועל אנשי אשר בקצה המערה יושבים בקצה נקודה קטנה שפלת מקומה. אחר התחלקה לאיקלימים ומדינות ועירות ובתים. מקומי כשיעור יתוש בשיעור קומתי וצל קורתי הקטנה מאחד בתי עיר קטנה אחת (ט) היתפאר חלש אשר כמוני על אלה הגבורים החוצבים קברי טרם היותי. וכל הימים אשר אני חי על האדמה האכון אני ומלכותי. והמה יטוני לכל אשר יחפוצו. (י) מה יצטער צעיר זבובים קצוץ כנפים שקוע בכלא וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו (יא) היוכל זמני מלטני מפחד אחת הפחתים אשר ממרום יכרו לרגלי אשר מעת היצירה ערבים להובילני אליהם (יב) אלו הגופים הנוראים שמם בוראם עבדים מתמידים התענוג בספור כבודו מבלי שפה מבלי היות לאות ועמל במעמדם במערכת שם יתנו צדקות ולא לצוקות המה יעבדו שדי ולא ידעו שדון (יג) ואף גם זאת ביכולת הטביעם בוראם בגזרתם היקרה נתנם בחילוף מצבם ומהלכים ההפכיים: מחייבי פעלים בשפלים בהנעת גופים שובתים מתים. ונתינת הכנות לקבל הצורות. להשיב מתלבש המתביש ממערומיו (יד) לא שלכך נוצרו לעבוד יצורים עובדים שהמה נכבדים מהם וגבוהים עליהם. חלילה ליוצרם להכניע היקר לזולל והעומד לאובד. ולא יחשב פועל חכם שיבין כלים משקלם עשרת אלפים ככר כסף לעשות מחט ברזל אחד. (טו) אבל בראם בתבונה לא ידעו בלתו אשר דרך סבובם ולכתם לעשות מלאכתם. הוחן להם מן הטוב שעור רחב ידים ביד אלהיהם הטובה

כל חכמה וכל בינה תסתתר עמ"ש (ישעי' כ"ט י"ד) וכל הימים אשר אני חי על האדמה האכון אני ומלכותי עמ"ש (ש"א כ' ל"א) והמה יטוני לכל אשר יחפוצו. עמ"ש (משלי כ"א א') וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו עמ"ש (ד"ה ב' י"ח י"ח) אחת הפחתים עמ"ש (ש"ב י"ז ט') שם יתנו צדקות (שופטים ה' י"א) ולא ידעו שדון עמ"ש (איוב י"ט כ"ט) היקר לזולל עמ"ש (ירמיה ט"ו י"ט) עשרת אלפים ככר כסף אסתר

באמצע והיא כמערה שפלה אשר אלי' ישפכו כל המותרת הטבעים והפסולת והמעופש הכל הולך לפעולת הארץ (ח) וכאשר אשא עיני וארצה להבין בהם ובעליונותם והם מופלאים ממני ורבבות גדודי הכוכבים אשר עוטרים ומסבבים עלי ועל שאר האנשים אשר יושבים במערה הנז"ל הארץ וגם היא אינה בכל מקום מיושבת רק בקצה נקודה קטנה שפלת מקומה היא נחשבת נגד הכדורי' העיקרים כי ברוב מקומות אינם מיושב' מקור או חום. וגם הנקודה הקטנה נחלקת לשבעה איקלימים ובכל אקלים מדינות הרבה וכל מדינה לעירים וכל עיר לבתים וכל זאת נחשב לנקודה קטנה נגד כדור שמים הרי שעור מקום אדם כשיעור יתוש בשיעור קומתו כי האדם אין ממלא הבית כולו רק בצל הקורה אחת הוא שעור מקומו. (ט) ולפ"ז האיך יתפאר האדם החלוש על אלו הגלגלים הגבורים אשר חצבו קברו טרם בואו על האדמה וכל הימים אשר אני אדם חי על האדמה היכון הוא ומלכותו וממשלתו לילך בדרכיו כאשר יחפוץ הלא המערכת השמים יטנו לכל אשר יחפוצו. (י) וא"כ מה יצטער האדם על אבדת תאות הזמן הלא הוא דומה לצעירי זבובים ואף זו שהוא קצוץ כנפים והוא חלש שבחלשים ועוד יושב שקוע בכלא ומאשר זה העולם וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו לשטנו ולהדפו. (יא) היש בכח זמני ואף אם הוא מטיב עמדי למלטני מפחד אחת הפחתים והקברים אשר כבר ממרום כרו לרגלי ומעת אשר נולדתי ערבים להובילני אל הקבר כמאמר רז"ל בגלוהי דבר אינם ערבין. (יב) אלו הגופים הם גרמי שמים הנוראים שם אותם הבורא עבדים שהם תמיד בתענוג אשר מספרים כבוד אל מבלי שפה ובלי נשמע קולם ולא נלאים ועמלים במעמדם במערכת. שם יתנו ויספרו צדקות ה' אשר כל רואי' יכירו מעשה ה' ולא יודעים מצרות וצוקות כאשר אנחנו הוים ונפסדים ועובדים שדי ית' ולא ידעו שדון שוד ושבר בגבולם. (יג) ואף לפי גדלם יכולת ה' נתן הטבע בהם בשפיל גזרתם היקרה שיהי' מנהם בחילוף ושיקחו מהלכים הפכים מהם הולכים ממזרח למערב ומהם להיפך וע"י הליכה ותנועה זו הם מחייבים הפעולות המצמחת הרים חציר לבהמה ולהוציא לחם מן הארץ השפלה כאשר יניעו גופים שובתים מתים הם גרמי שמים הם נקראים שובתים מתים מפני שהם שובתים ושוקטים רק תנועתם הוא ברצון הבורא ית' ותנועתם הם סבת הגשמים והיסודות יתערבו ויתמזגו ע"י תנועתם והכל למינו נברא ונתנה הכנה לחומר לקבל הצורה ע"י תנועתם ולהשיב ולהתלבש לחומר הצורה הנאותה לו אשר מקדם היה החומר ערום ומתבייש על חסרון הצורה ועתה יתהפך כמו חומר חותם ויתיצבו בלבוש. (יד) ואתה בן אדם אל תחשוב שלכך נוצרו הגרמי השמים לעשות פעולתם על הארץ וזאת עיקר בריאתם לעבוד יצורים אובדים כמונו אל תחשוב כן שהרי המה נכבדים מהיצורים האובדים וגבוהים מעליהם וחלילה לחשוב שהבורא ית' יכניע הכדורים היקרים עבורינו שאנחנו מזולזלים נגדיהם והם עומדים ואינם מתים ואנו נפסדים ונאבדים. ואיזה פועל חכם יכין כלים אשר משקלם עשרת אלפים כסף לעשות מחט ברזל אחד כמו כן אין ערך ליקר תפארתם ואנחנו נחשבים לנגדם כמחט ברזל אחד ואיך יעלה על דעתינו שעיקר יצירתם אותנו לעבוד. (טו) אבל דע באמת בראם הבורא ית' בתבונה אשר נעלמה מכל חי ואין אחד מאתנו יודע עד מה בלתי ה' לבדו אשר דרך סבובם ולכתם לעשות מלאכתם אבל לא מלאכתינו ונותן להם הבורא ית' בחן ובחסד מן הטוב שעור גדול ורחב ידים ובשפע רב וכן יסד לתת להם שפע רב עד אשר ישבעו ויותירו כדבר ה'.

הטובה אשר כן יסד וישבו ויותירו כדבר ה' (טז) יוקח להם מטוב שפע הראשונה לתתם ליושבים ראשונה במלכות. וכל המלאכה נמבזה ונמס השליכו ארצה ותבל ובניה תחיי בנותר:

(טז) ויקחו להם מטוב השפע המשפיעים בתנועתם לתת להם כי הם יושבים ראשונה במלכות והם השמים המספרים כבוד אל והוא תנועת הגלגלים. וכל המלאכה נמבזה ונמס ישליכו ארצה דרך שבוזם ותבל ובני' הארץ ומלואה תחי' בנותר משפע הנז':

(אסתר ג' ט') רחב ידים (תהלי' ק"ד כ"ה) אשר כן יסד עה"ה (אסתר א' ח') וישבו ויותירו כדבר ה' עה"ה (מ"ב ד' מ"ד) ליושבים ראשונה במלכות עה"ה (אסתר א' י"ד) נמבזה ונמס (ש"א ט"ו ט') השליכו ארצה (דניאל ח' ז') ותבל תחי' בנותר עה"ה (מ"ב ד' ז'):

חלק ו פרק א.

צעיר (א) אני לימים והמה ישישים. בער אנכי מאיש והמה חכמים מחוכמים. טרם אוצר בבטן שפכו הסוללות להסגירני. וטרם הבראי כוננו המצודות לצודדני. ועד לא אצא מרחם לכדו המעברות לתפשני (ב) ואולם כפי חיוב המערכת לא משנאתם אותי שמוני מתחילת היצירה חלוש ההרכבה רפה המזג נתר הקשורים (ג) וכי יפגשני עת ופגע כי יקרבו שמש ושרב להלחם בי. או תער שבירה וקרח נורא. או אחטא בשפתי להתקשר במעדנות פי כסיל מחתת הגופים העלולים רגע ימסו אסורי בניני ושפל שיאי ונפל למשכב וחליתי והייתי כאחד האדם אשר מאסתי. שקר אז ההון והבל ההצלחה והיתרון אשר יעניקיני זמני באהבתו אותי (ד) אספו לי חסידי רופאי גלעד קראו לי נאמני יודעי צירי עוד הוסיפו צרי חפשו אלי ספר רפואות הגנוז וחקרו כל חכמות מצרים ושאלו את החרטומים היש מגיד לי במה אוכל לתקן את אשר עותו המצב השמים מיום הוסדי. היוכלו כל חכמי גלילות ואם יותן להם מלא ביתי כסף וזהב לעשות ארובות בשמים להזיל ולהשיל מהם דרך ארובה כחות אחרות ובנין חדש להשיבני רענן כברוש ובריא אולם:

צעיר (א) אני לימים אני בן אדם נעיר לימים כי אני מהווים ונפסדים והווים ומהנתחדשים אבל הגרמי שמים המה ישישים כי כאשר נבראו עדין עומדים. בער אנכי אבל המה חכמים מחוכמים. טרם נולדתי בבטן אמי שפכו הסוללת להסגירני וגרמו בתנועתם להסגירני בבטן אמי כאשר מבואר בספר ח"ה שער הבחינה פרק ה' והוא נאתו מתכונת היסודות ע"י תנועתם לתכונת הצמח ואח"כ יעתק מתכונת הצמח לתכונת המזון וממנו יעתק אל תכונת הזרע והדם וממנו יעתק אל תכונת החיים. ואח"כ יעתק ממנו אל תכונת האדם והוא החי המדבר השת וז"ש וטרם הבראי כוננו וכו' ועד לא אצא מרחם הכינו לי מקום ההפסד והכליון לתפשני בהם. (ב) והמליץ במתק מליצתו המשיל כל פעולת המערכת כאשר יקרב אל עיר להלחם. ואל תחשוב כי משנאתם שמו אותך בהרכבה חלושה ובמזג רפה וקשרו אותך בקשרים אשר במהרה ינתרו וינתקו קשרים ובקל ינתש בך הקשר אל תחשוב כן כי חיובה כך ע"י חכמת אלקים. (ג) וכי יפגשני ע"י תנועתם עת ופגע או שמש ושרב חום גדול או קרה וקרירה גדולה או רוח סערה החותך בשרי כתער השכירה או אני בעצמי חטאתי ועשיתי לי החסרון הזה וגרמתי בעצמי אשר אכלתי מעדנים המזיקים לגופי כפי כסיל המרבה לאכול והוא מחתת גופו כי המאכל המרובה כחרבות המה לגוף ומזומן לקבל נזק ברגע אחת קטנה ימסו כדונג אסורי וקשורי בניני גופי ונפל שיאי וגובהי ואפול למשכב וחליתי ואהיה כאחד האדם החולה אשר מאסתי אותו מחמת חליו. אז כל ההון והצלחה והיתרון אשר העניק אותי הזמן כאשר אהבתי אותו שקר והבל כי מה יועיל הון ביום עברה. (ד) ואם יאספו אלי כל רופאי גלעד שהם הרפואות הטובות נמצאות ביותר ואם יקראו לי נאמני אהבתי אנשים יודעי צירי ומכאובי ואפילו יוסיפו לי עוד צרי ויחפשו ספר רפואות אשר גנז חזקיה מלך יהודה וישאלו החרטומים וכל חכמות מצרים היש מבין שיגידו לי במה ישוב כחי ובמה יוכל לתקן אשר עותו מצבי השמים וגרמיהם מיום הוסדי יסודותי על האדמה להיות לאדם ועתה נתקלקל המזג או היוכלו כל החכמים אשר בכל גליל וגליל ואם יותן להם מלא ביתי כסף וזהב היוכלו לעשות ארובות בשמים. ועל ידי אותם ארובות יזלו ויבטלו כחות אחרים ולעשות בניני חדש כבראשונה ולהעמידני בקו הבריאה. ולהשיבני רענן וחזק כברוש ולהיות כאולם בריא וחזק וזה הוא בלתי אפשרי והאל ית' ברא בחכמה נפלאה ונתן בטבע מערכת השמים שיפעלו פעולתם בתנועתם בשפלת ארץ ויתחדשו בזאת הסיבה ותנועה מהפועל אחד פעולות רבות מתהלפות גם יתחדשו מהם ההויות והפסד וזהו בחכמת הבורא ית' ולפעמים מחלף מלבי השנים והכוכבים כי אם הי' נולד

צעיר אני לימים והמה ישישים עה"ה (איוב ל"ב ו') (בער אנכי מאיש (משלי ל' ב') והמה חכמים מחוכמים (שם ל' כ"ד) טרם אוצר בבטן עה"ה (ירמיה א' ה') שופכו הסוללה עה"ה (ש"ב כ' ט"ו) וטרם הבראי כוננו עה"ה (יחזקאל כ"ח י"ג) ועד לא אצא מרחם עה"ה (ירמי' א' ה') לכדו המעברות עה"ה (שופטים א' ה') המעברות לתפשני עה"ה (ירמי' כ"א ל"ב) תער השכירה (ישעי' ז' כ') קרח נורא (יחזקאל א' כ"ב) אחטא בשפתי. עה"ה (איוב ב' י') התקשר במעדנות. עה"ה (שם ל"ח ל"א) פי כסיל מחיתת. עה"ה (משלי י"ח ז') ונפל למשכב (שמו' כ"א י"ח) וחליתי והייתי כאחד האדם (שופטים ט"ז ז') שקר וכו' והבל עה"ה (משלי ל"א ל') אספו לי חסידי עה"ה (תהלי' כ' ח') רופאי גלעד עה"ה (ירמי' ח' כ"ב) ושאלו את החרטומים היש מגיד לי עה"ה (בראשית מ"א כ"ד) מיום הוסדי עה"ה (שמות ט' י"ח) ויותן להם מלא ביתי כסף וזהב עה"ה (במדבר כ"ב י"ח) לעשות ארובות בשמים עה"ה (מ"ב ז' י"ט) רענן כברוש עה"ה (הושע י"ד ט') ובריא אולם (תהלים ע"ג ד'):

כולך רשע בעת שיהי' לפי משפט ההוא מצליח הנה יומר עניינו תמיד ויהפכו כדי שימנע מרשעים אורם כמאמר הרלב"ג בפירושו על איוב (קפיטל ל"ט) וכדאמרינן נמי בגמ' אבל אברהם לא מאלטגנינית שלך מאי דעתך דקאי צדק וכו' לכן אל יבטח בזמן רק בלתי בה' לבדו אשר לו הכח והממשלה לגדל ולחזק ובידו לסדר המערכה:

פרק ב.

ובלעדי [א] אלה האתפאר בחברת זמני ובריתי מאימות עצומות ובהלות גדולות מאלה. אלהים עשאם שאירא מלפניו [ב] בהערות עלי ואני שליו בביתי רוח ממרום גדולה וחזק ישבר הסלעים הגבוהים. יפיל החומות הבצורות. התבטח גויתי ואם בקיר החומה היא יושבת [ג] וזולת זה האמלט מרוגז חזיז קולות כמקלות ישברו מפרקת ביום הגשם בהראות הברקים נמרקים. מחרבי ארקים נזרקים. בהשפך מבהיקי רקיעים. זועים משקיעים. לא יערכם כל חרוץ ובזקים ונזקים כל צר איננו שוה בהם [ד] וקול הגשם בקול מים רבים כקול שדי ישטוף מדינות ישקיע מקומות וכל מחנות ישים לחרד' כל גנות בפלגו' מים מזרם ממט'. כל חוצות רחוצות וכל רחובות תלכנה מים. [ה] ופעם מימיו קפואים קצת הקפאה לחוזק הקור וישלך שלג כפיתים לא ימגנו קירות מקרירותו. ולא תציל צנה מצנתו. [ו] או קפאו קפיאת שלום והי' לאבן ונתך ברד ארצה עד הראות אבנים גדולות ממקום אבני שיש טהור. למען הכות כל מוצאם וכל עץ טוב יפילו. היעמוד שלטון התועיל ההצלחה לפקוח עיני אן אנוס לעזרה [ז] אתם רעי דעו כי ה' נתן החצים ביד השמש בגבורתו ואת קשתו נתן בענן ואני עני וכואב שולחתי הנה כמטרה לחץ אל הצער והסערה ואל יחטיאו [ח] וכי ישימני זמני מולך על כל שכיות החמדה ומושל בכל משאלות עינים הישכילני סגולתי בכל זאת להחטיא כונת רבי המלך רובי הקשת והיתה לי נפשי בכל שוללי לשלל:

ובלעדי (א) אלה המקרים אשר זכרנו האתפאר עצמי אף שהזמן לי לחבר טוב ורצונו להיטיב עמדי וכרתי עמו ברית ואעפ"כ היכול להצילני מאימות ופחדים ובהלות גדולות מאלה הנזכרים למעלה אשר ברא אלהים שאירא מלפניו כדאמרינן בגמ' לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב. (ב) כאשר יערה עלי רוח ממרום ואני יושב בביתי שליו ושקט והנה רוח סערה גדולה ממרום וחזק ומשבר סלעים הגבוהים ומפיל חומות הבצורות שאבטח בגופי להנצל מן הנזק ואף אם אני יושב בבית חזק בקיר החומה. (ג) וזולת רוח סערה זה האם אוכל להמלט מרוגז קול החזיזים והרעמים הפחד ההוא משבר גופו של אדם כבמקלות ישברו מפרקת כאשר נראה ביום הגשם הברקי' זכוכים ולטושי' והם מחלוני רקיע נזרקים וכאשר ישפכו זהרי רקיע הברקים והרעמים הארץ רק זועה ומשקיעים לשון ותשקע האש ואם יתנו כל חרוץ בערכם לעצור אותם שלא יזיקו לא יועיל ולהשבות ונצולים ונזקים אשר מהם הוים. כל צר אינו שוה להם והם קשים ביותר. (ד) וקול הגשם חזקים כקול מים רבים כקול המון שדי ישטופו מדינות וישקיעו ויבליעו מקומות ובכל מחנה ובכל גנות פלגי מים מזרם וממטר כל חוצות רחוצות ובכל רחובה ילכו מים: (ה) ולפעמים המים קפואים קצת מחמת חוזק הקור וממנו נתהוה השלג והשלג כמצא עם הקור לא ימגנו קירות שבית מקרירותו ולא יצילו צנה ומגן מצנתו ותפס המליץ לשון נופל על לשון (ו) ולפעמים יקפאו קפיאות שלום ולא מחמת חוזק הקור ונתהוה ממנו הברד והוא כמצא עם החום לזה קראו קפיאת שלום ויהיה כמו אבן ונתך הברד ארצה עד אשר יראו אבנים גדולות ממקום אבני שיש טהור והברד הוא למען הכות כל מוצאם כי הברד הוא להמצא לעת שירצה הבורא יתב' לעשות רע לעולם ושיזוקו בו הרשעים אבל השלג הוא לטובה כדאמרינן בתענית מעלי תלגא לטורא וכו'. היעמוד אז השלטון אשר שלט הזמן אותי על כל מחמודיו או היועיל הצלחה אשר הצליח הזמן אותי שאוכל לפקוח עיני אן אנוס לעזרה. (ז) אתם רעי כי ה' נתן החצים ביד השמש בגבורתו לירות בו בשמש ושרב אשר ילחמו ואת הקשת נתן בענן כאלו ילחמו בו בחצים ובקשת ואני ב"א עני וכואב שולחתי פה כמטרה לחץ לסבול הצער והסערה ואני יודע שלא יחטיאו כאשר יורו בו החצים (ח) וכי ישימני הזמן במערכת שלי מולך על כל שכיות החמדה ומשול בכל אשר ישאלו עיני ואעפ"כ היתנו לי סגולת אוצרותי שבכל וחכמה להחטיא והוא לשון קולע אל השערה ולא יחטיא (שופטים כ') ולהשגיא כוונת רבי רובה הקשת אשר יזרקו בי שיהי' לי נפשי עכ"פ מן כל שוללי לשלל הלא לא יועילו לי ומה יועיל ההצלחה וההון אשר יעמול האדם אחריהם תחת השמש אך לאחוז דרך די הספוק אשר לא יעזבנו האדם ומי:

ובלעדי האלהים עשאם שאירא מלפניו עש"ה (קהלת ג' י"ד) בהערות על רוח ממרום עש"ה (ישעי' ל"ב ט"ו) שליו בביתי עש"ה (דניאל ג' ל"ד) רוח גדולה וחזק עש"ה (מ"א י"ט י"א) בקיר החומה היא יושבת (יהושע ב' ט"ו) חזיז קולות עש"ה (איוב כ"ח כ"ו) ישברו מפרקת עש"ה (ש"א ד' י"ח) כל הצר איננו שוה עש"ה (אסתר ז' ד') כקול מים רבים כקול שדי (יחזקאל א' כ"ד) וכל מחנות ישים לחרדה עש"ה (שופטים ח' י"ב) מזרם ממטר (ישעי' ד' ו') וישלך שלג כפיתי' עש"ה (תהלים קמ"ז י"ז) ונתך ברד ארצה עש"ה (שמות ט' ל"ג) ממקום אבני שיש ע"ש הגמ' בחגיגה. למען הכות כל מוצאם עש"ה (בראשית ד' ט"ו) וכל עץ טוב יפילו (מ"ב ג' כ"ה) אן אנוס לעזרה עש"ה (ישעי' י' ג') אתם רעי (איוב י"ט כ"א) השמש בגבורתו (שופטי' ה' ל"א) קשתו נתן בענן עש"ה (בראשית ט' י"ג) ואני עני וכואב (תהלים ס"ט ל') כמטרה לחץ (איכה ג' י"ב) על כל שכיות החמדה (ישעי' ב' ט"ז) ומושל בכל שאלת עינים עש"ה (קהלת ב' י') רבי מלך (ירמי' ל"ט י"ג) רובו קשת (בראשי' כ"א כ') והיתה לי נפשי בכל שוללי לשלל עש"ה (ירמיה כ"א ט'):

וכי (א) אמלט בחמלת ה' עלי ממהומת מקרי הטבע האלה בכל האותות והמופתים בשמים ובארץ אשר תמעט הויותם ומציאותם אפשרי רחוק. היוכל עוד כחי ועוצם ידי להסיר מעלי עוד נגעי תקופות הימים הסובבים עלי בתמידות וחדושם הכרחי. (ב) האביב לא יאבה השקיטני כאובות במכאובות חדשים יבקעני. הקיץ יקוץ בחיי במצוקות יציקני יקיצני משינת מנוחה מקטב מרירי. החורף יחרפני למות יחרף לבבי מהיות שלו בפגעי. הסתיו יסית צנה וסגריר לבלעני חנם כאלה ישוב הגלגל יתפלא בי להוציא אותי מרעה אל רעה לדחותי מדחי אל דחי (ג) וגם בהיות טבעי הפרקים האלה על תכלית סדורם ויותר מהמה בהתעות סדריהם עוד יוסיפו צרה. בהתחדש לאחד מהם מכוכבי המזרים ומצב מיוחד מן השמש יכפול חוזק איכות התקופ' בשעור נמרץ לא אוכל שאתו. או יחסרנו מהצריך והשלמת תקון עוות הזמן אשר חלף ויעוררו תמורתם ביצורי מדוים וכאבים חדשים וגם ישנים גדולים מנשוא וכלכל לא אוכל. (ד) ראה זה חדש ונפלא הכוכבים ממסילותם כאלו נלחמים איש ברעהו לקצת התנגדות בפעליהם המיוחדים ואני רש ונקלה וחלק הבל בעולמי יפקדוני בשפלי משכנות מלחה יבונו נגדי חניתותיהם יסבו עלי רביהם גם שנאתם גם קנאתם אני אסבול:

וכי אמלט ע"י חמלת ה' עלי ממהומות ופחדי' המקרים הבאים ע"י אשר הטביעם ה' שיבואו אלו האותות והמופתים לפרקים אבל הם מעט בהויות ואינן מצוים תדיר והם רחוקים בזמנים. אבל האפשר שיוכל כחי ועוצם ידי אשר עמיתי לי השכיל הזה להסיר מעלי נגעים ופגעים פוגעים ע"י תנועות מערכת השמים הסובבים תמיד וכל אשר נתחדש בתנועתם הוא הכרחי ויומם ולילה לא ישבותו ומחדשים פגעים ולכך נטבעו (ב) בתחילה כאשר יצא תקופת ניסן והוא זמן שהלבלון בו הסבולת עולה בקנה אחת והשבלת עם הקנה שלה נקרא אביב על שם הקנה שהוא עץ לשון באבי הנחל (ש"ה ו') והוא לא יאבה ולא ירצה להשקיטני כי הגוף עדיין קר מן החורף כאשר יצא תיכף אחריו החום אזי עור האדם כאובות וכנודים חדשים ע"י מכאובות והאויר הנשתנה העור מבוקעת. וכאשר יצא אחריו והוא תקופת תמוז ומגודל החום אקוץ בחיי ובמצוקות וצרות יליקני ויעירני ויקילני משנת מנוחה כי השמימה אינה מנחת לי לישון והקטב מרירי שולט בזמן הזה. והחורף יחרפני למות הוא תקופת תשרי כי הגוף הוא עתה מחומם ואחריו בא הקרירה וע"י התפוכות הזמן מתהפכים היסודות לפני שנוי העתים ויסוד על חבירו גובר והכחות מתמעטים בלאתם ממזגם ומגדר השוה במזג. כי בתקופ' תמוז לרבוי החום הגובר בזמן השוא הנה הלחות הטבעיות יבש כמו שמים המעוטים בא הגדול שיגבור חום האש ויבעיר שמים. ותמיד אני מחורף ואיכו שליו מפגעי הזמן. וכאשר יצא תקופת טבת הוא הסתיו והוא יסית עלי צנה וסגריר ואני סגור בביתי ויבלע אותי על חנם ובלתי אפשרי לצאת אחר פרנסתי. כמדומה לי כל סביבות הגלגלים הוא לעשות פלאים בי להוציאני מרעה אחת אל אחרת ולדחותי דחי אחר דחי (ג) וכל זה בהיות הפרקים האלו על טבעם ועל סדר נכון כאשר נסדרו בסדרי בראשית לתכלית אעפ"כ המה מחרפים אותי וכ"ש יותר מהמה המרפות כאשר יתעו סדריהם עוד יותר יוסיפו צרה. דהיינו בהתחדש לאחד מהם להשמש או להלבנה כוכבי מזרים והוא שם לכוכב (איוב ל"ח כ"ב) ומצב מיוחד מן השמש אם יתחדש ויתחלף מקום זריחתו מצד תנועתו בגלגלו תחדש הפסד בהרחקו ויכפול חוזק איכות התקופה אם לחום חומה כפל אם לקור קרירתה כפל בשעור גדול ונמרץ אשר לא יוכל האדם שאתו. או יחסר דבר אשר צריך להשלים ולתקן את אשר עוות הזמן ויהי' תמורה בחילוף מלבי שמים ויעוררו תמורתם ביצוריהם האברים כמו ויצורי ככל כלם (איוב י"ז) מדוים וכאבים גדולים אשר לא יוכל האדם לכלכל ולנשוא אותם (ד) ראה דבר חדש ונפלא הנה כוכבים כאלו נלחמים כל אחד נגד חברו כי יש התנגדות בפעולתם כמו שכימה בהמלאה השמש שם אז יתיר החום ובהמלאה השמש בכסיל אז יתיר הקור ואני ב"א בשפל משכני יסבו עלי רביהם ואני מקבל קליהם וכל שנאתם וקנאתם אני סובל דהיינו הקור והחום:

וכי אמלט בחמלת ה' עלי עמ"ש (בראשית י"ט כ"ז) אותות ומופתים בשמים ובארץ (יואל ג' ג') תקופות הימים (ש"א א' כ') כאובות חדשים יבקעני עמ"ש (איוב ל"ג י"ט) יקוץ בחיי עמ"ש (בראשית כ"ז מ"ו) מקטב מרירי (דברים ל"ב כ"ד) יחרפני למות עמ"ש (שופטים ה' י"ח) יחרף לבבי. (איוב כ"ז ו') לבלעני חנם עמ"ש (שם ב' ג') יתפלא בי עמ"ש (שם י' ט"ז) להוציאני מרעה אל רעה עמ"ש (ירמי' ט' ב') לא אוכל שאתו עמ"ש (איוב ל"א כ"ג) חדשים וגם ישנים (ש"ה ז' י"ד) וכלכל לא אוכל (ירמי' כ' ט') ראה זה חדש (קהלת א' י') הכוכבים ממסילותם כאלו נלחמים עמ"ש (שופטים ה' כ') איש ברעהו (שם ז' כ"א) ואני רש ונקלה (ש"א י"ח כ"ג) משכנות מלחה עמ"ש (איוב ל"ט ו') יסובו עלי רביהם עמ"ש (שם ט"ז י"ג) גם שנאתם גם קנאתם (קהלת ט' ו') אני אסבול (ישעיה מ"ו ד'):

פרק ד.

וכי (א) הצילני זמני מיתר בעתות ובהלות היצילני מאלו ובלעדי זאת היבטיחני על

וכי (א) ואף אם יצילני זמני ומערכתי מיתר בעתות ופקדים לשון והנה בעתה (ירמי' ח') ובהלות הנזכרים אבל אם יכול להציל אותי מאלו אשר אזכור אותם ומבלעדם וזולתם היכול לבטוח אותי שזרעי יחיו בשלום וכן מגלי פחד אחרי מותי. ומי יודע אם לא ישוב וינחם ויתעשת הזמן על הטובות אשר גמל עלי ועשה עם זרעי רעה כאשר יהפך לב עמי וזמני

וכי ומי יודע אם ישוב ונחם עמ"ש (יונה ג' ט') על הטובות גמלני עמ"ש (ש"א כ"ד י"ח) ועשה עמהם רעה עמ"ש (שופטים ט"ו ג') בהפך לב לאכזר עמ"ש (איוב ל' כ"א) שובי לעפרותי עמ"ש (בראשית ג' י"ט) תמת לכתי אחו בשלום ובמישור עמ"ש (מלאכי ב' ו') וכופר בריתו את מות עמ"ש (ישעי' כ"ח י"ח) בסמו' בהדרי אלף (תהלים כ' י') מעט

על שלות זרעי שיבוא אחרי ומי יודע אם ישוב ונחם על הטובות גמלני ועשה עמהם רעה בההפך לבב עתי להם לאכזר אחרי שובי לעפרותי תחת לכתי אתו בשלום ובמישור וכפר בריתו את מות (ב) אבל זה ואם הוא מין ממיני עצבונות האנשים לא עליו אחרד או אתעצב כי מה יגיע לי אם הבאים אחרי ירעו בהמות בהררי אלף או מעט הצאן ההנה במדבר ומי גבר חכם יחוש לבאים העתידים עורר לויתן למועד שמור אם שלום ואמת יהי' בימיו (ג) כל נאקתי וצעקתי על עתי בבגדו בי כי בחזותי חזות שוא אחוזתי בתתו המוני וצבאי לתמורות כל ימי צבאי מרמם אדעה מה חדל חלדי ומה נאלה כלחי ואמאן הנחם:

וזמני לבני להיות אכזר אחרי מותי ואחרי שובי לעפרותי. ירע לבני תחת אשר הייתי עמו בברית לעשות חסד עמי בהיותי בחיים חיותי ועתה יפר ויכפר ויסיר את בריתי אשר הי' עמי אחר מותי ועל זאת אני מתעצב (ב) ועתה המליץ במתק מליצתו מתישב ומתנחם על העצבון הזה ואומר אבל אם זה אשר זכרתי דאגת זרעי ואם הוא מין עצבון בני אדם אשר זאת עצבם ודאגותם בשביל בניהם אחריהם. ואני לא עליו אהי' חרד ועצב כי מה יגיע לי טובה והנאה אחרי המות אם בני הבאים אחרי יהיו רועים בהמות בהררי אלף כל כך בהמות רבות יהי' להם ויהיו עשירים. או ירעו מעט צאן במדבר מחמת עניים ודלותם כדאמרינן בגמ' בר בוך קירא ליזבן ואת לא תצטער ומי גבר אשר חכם יחשב יחושם ותוא מלשון רז"ל אין חוששין לבאים לדורות הבאים אחריו העתידים לעורר לויה וקינה ודאגה על רוע מערכת שלהם למועד ועת השמור לדורות הבאים היתכן שאדאג עתה עלי' אם שלום ואמת יהי' בימי בוודאי אינו נכון לי להיות דואג לימים הבאים ולדורות הבאים אחריו וכ"ש שאני איני בטוח ממנו ואיך אדאג בשביל הבאים אחרי ומה איכפת לי בהם ויהי כן וירעו הצאן במדבר ואני לא אצטער ואדאג בשבילם (ג) ומה היא דאגתי ונאקתי נעק שלי על הזמן והמערכה אם בוגד בי בחזותי ואראה כי חזות ושבוך שוא אחוזתי ונסבכתי באחוזה ונכלה שוא כאשר יתן הזמן המון ממוני ולבא כספי וזהבי אשר קבלתי לתמורות וחילוף מידי ליד אחרים וכל ימי צבאי וקץ זמני אשר אני על הארץ היא למרמס ולדריסה עלי ואם זה בימי הרפה אני מביט ואדעה מה חדל כחי בימי חלדי כשיגיעו ימי השיבה והחלודה והוא לשון עפוש ומה נאלה ונבאש והוא לשון נתעב ונאלח (איוב ט"ו) כלחי וזקנתי והוא לשון תבא בכלח (שם ה' כ"ו) ועל זה אמאן להתנחם אבל בשביל הבאים אחרי לא עליו אחרד ואתעצב:

מעט הצאן הנה במדבר (ש"א י"ז כ"ח) העתידים עורר לויתן (איוב ג' ז'). למועד שמור (ש"א ט' כ"ד) אם שלום ואמת יהי' בימי (מ"ב כ' י"ט) בבגדו בה עש"ה (שמות כ"א ח'). בחזותי שוא אחוזתי עש"ה (יחזקאל י"ג ו') כל ימי צבאי (איוב י"ד י"ד) צבאי מרמם עש"ה (דניאל ח' י"ג) אדעה מה חדל (תהלים ל"ט ה') ואמאן הנחם (בראשית ל"ז ל"ה:)

פרק ה.

אי (א) שמים ישומו על זאת אם בריאות בריאות וטובות יברא ה' וברא אותהן בחרבותיו (ב) יצוה על רוח ממרום ממקום קדש יתהלך לנוע מעצי עדן על עצי השדה ואחר כן כמוהם יאכלם עש ורקב (ג) ואיך אראה אריות יוארו וגורים יגורו וכבשים יבושו וחורים פניהם יחורו. וסגנים בגנות עגונים. בחורים נחבאים ופחות בפחת ופח נלכדים (ד) השמים והארץ רגזו ואל תחדלו מנפש קדושה תשבות ממעשה תקפה ולא תנפש מהשיב רוח יקר הולך למושעות. מהוריד נשמת אנוש מחדרים עליים וצלמות תחתיה מני שים אדם עלי ארץ:

אי (א) שמים שומו ותמהו על הדבר הזה אשר ברא ה' את האדם והוא בריאה בריא וטוב ועתה יכרות אותו בחרב של מלאך המות (ב) הלא דבר תימה הוא מתמיהה נוה הקב"ה על הנשמה שהוא רוח ממרום ממקום קדוש ותלך ותנוע מעלי עדן ותענוג אשר היתה בו קודם בואה אל הגוף הנגוף שהוא דומה לעצי השדה ואח"כ ירקב הגוף כמו העץ אשר ירקב ע"י העש והרקב. (ג) ואיך אראה אנשים צדיקים הדומים לאריות הם ברעה גדולה ויאורו ויקוללו. והתלמידים הנמשלים לגורים ועתה יגורו ויפחדו מהמקרים. והחסידים הנמשלים לכבשים עש"ה ורעו כבשים כדברם (ישעי' ה' י"ז) בבושה וחרפ' וחורים הם גדולים ושרים לשון חורי יהודה (ירמי' כ"ז) פניהם יחורו ויתלבנו מחמת בושה וסגנים הם ביגון ונגאי עגונים. והבחורים בחורים ופלקים נחבאים והפחות הם השרים הגבוהים בפחת ופח נלכדו. והמליץ במתק מליצתו תפס לשון נופל לשון. (ד) אתם שמים וארץ אל תחדלו מרוגז בגלל דבר זה אשר הנשמה הקדושה תשבות ותבטל ממעשי התוקף והמלות ע"י מקרי ופגעי הזמן ואין לה פנאי להכפש ולנוח מהם כדי שתוכל להשיב רוח היקר ההולך להושע בזה עולם כי בהתלבש הנשמה אל הגוף נמלא אדם דוגמת עליונים ותחתונים וכשאדם ירא לקונו וכולל לנשמה תורה ומצות זו היא תועלת לרדת לזה העולם כדי שתקנה שלמות. ומזה אל תחדלו לרגוז על אשר ירדה הנשמה מחדרים עליים ומנוה עליון ומן השמים הושלכה לשבת בגוף האדם משכן עלטה וצלמות. מיום אשר ברא ה' את האדם על הארץ כן תמיד הנשמה יורדות מחדרים עליים:

אי שמים ישומו עש"ה (ירמי' ב' י"ב) ישומו על זאת (איוב י"ז ח') יברא ה' (במדבר ט"ז ל') בריאות וטובות (בראשית מ"א ה') וברא אותהן בחרבותיו עש"ה (יחזקאל כ"ג מ"ז) על רוח ממרום עש"ה (ישעי' ל"ב ט"ו) לנו מעלי עש"ה (שופטים ט' ט') עלי עדן (יחזקאל ל"א ט') עצי השדה (שם ל"א ח') יאכלם עש (ישעי' כ"א ח') פניהם יחורו עש"ה (שם כ"ט כ"ב) בחורים נחבאים עש"ה (ש"א י"ד י"א) בפחת ופח נלכדים עש"ה (ישעי' כ"ד י"ח) ורוח יקר הולך עש"ה (איוב ל"א כ"ו) מני שים אדם עלי ארץ (שם כ' ד'):

חמסי (א) על מעשי ועל פועל ידי ומה אזעק ואשוע ומה ה' אלקים אדרוש ממך חיים וחסד אם חפץ לבבי להמיתני. אם אין אני לעצמי מי אתי. מה בצע באותה חבה יתירה שתודיע לנפשי אם אנכי שנאתיה. אם ידי עצבוני הכעיסוני בהבליהם מה תשמחני ה' בפעליך. ואם סעיפי גוזלי כבודי בהלו נרו מה תעניקני יקר וגדולה. ואם אני הוא המונע ממני הטוב ברבות הטובה ה' אלהי מה תתן לי. (ב) ה' אלהים אתה ידעת את האיש ואת שיחו בחנת בנת לרעו תתאר את כל גבוליו. חדרי יצוריו וסתריו אתה חופש כי מששת את כל כליו. עליות העולה על רוחו מרוחים כוני כונתו פתוחים שקופים אל מול פני מדעך (ג) אתה חצבת מוקשי חרונך ילכדונו בערמתו. אתה מושל בגאותו. תסוב פלכיו נסיכיו. מטריפי חוקיו. נותני לחמו פשתו שמנו ושיקויו (ד) אתה כוננת דרכיו מערכיו חניכיו ילידי ביתו. כנפי שחרו תשא יומיו ולילו אתה יסדת מספר רגעיו תגיד. (ה) תשים שפלים מבור תחתיות למרום. וגבוהים עליהם צוללים במצולה. תפיל משמים ארץ נדיבי ארץ בשבט עברתך. תתן מחבק אשפתות רוכב שמים בעזרך (ו) אתה חזקת בריחי שערי שומרי תורה נוצרי משפט (ז) אתה שברת ראשי עם הארץ אתה רואה כליות

חמסי צעקת חמסי המגיע לי בזה העולם הוא על מעשי ועל פועל ידי הרעים אשר פעלתי. ומה לי לזעוק ולשוע על מקרה הזמן. ומה לי לדרוש מאת ה' חיים וחסד והנה חפץ לבבי להמיתני אם אין אני דואג בשביל עצמי להיות ניצול מהמקריים מי אתי אשר יושיעני אחרי אשר אני חבתי בעצמי מה בצע ותועלת יש לי באותה חבה יתירה הידועה לי ולנפשי ע"י השכל והשפעת החכמה והלא אנכי שנאתי' ונתרשל בה. אם מעשי ידי בעצמם הביאו לי העצבון והכעיסוני בהבלי תענוגי הזמן מה יועיל לי השמחה אשר שמח ה' אותי בפעלו ונתן לי שכל ובינה ואם סעיפי ורעיוני הם בעצמם גוזלים כבודי בעוד אשר יהל נר נשמתי ושכלי ורעיוני גוזלים אותו ואין חפצים להשתמש בו מה יועיל לי אשר העניק והעשים ה' אותי בהנשמה והשכל היקר. ואם אני בעצמי מונע ממני הטוב ומהרסי ומחריבי ממני יצאו וא"כ אף ברבות הטובה והקב"ה מרבה טובתו ליריאיו. ה' אלהי על מה ולמה תתן אותה לי הרי אין אני יכול לזהר בה ולעבדה ולשמרה (ב) ה' אלהים אתה יודע ומכיר את האדם ואת מחשבותיו ואת שיחו כי השח הבל כי אתה בוחן ומבין ומתאר ומסבב את כל גבוליו ואף אתה חופש כל חדרי יצוריו ואבריו ומששת ומפשת כל כליותיו לכך אתה מכיר אותו כי היפלא מהיוצר דבר מלאכת החומר וכל אשר עולה על רוחו ובלבו גלה ולאזניו לא גלה דבר זה לפניך הוא רחב ורוח להיות צופה ומביט בו מה בלבו חושב כוונה לעשות והכוון והחלון פתוח לפניך ושקופים לשון שקופים (מ"א ו' ד') אל מול פני מדעך כאלו היו חלונות בלבו הכל גלוי לפני המדע והבינה שלך (ג) אתה ה' חצבת מוקשים כדי שיהיה מוקש לרשע אשר חרונך בו והמוקשים ילכדו אותו בערמתו ובמרמתו ואתה מושל בגאות הרשע להשפיל כבודו. אתה ה' מסבב ומגלגל פלכיו הם עניים מחזיקי פלך (ש"ב ג' כ"ט) אשר ממנו שאלו ללחם ועתה הם על ידי סבובך מושלים בו והם נסיכיו. ואשר היו מקדם נטרפים ונזונים מלחם חקו ואתה סבבת אשר עניים הללו נותני לחמו פשתו שמנו ושקויו ומחסרו עליהם (ד) אתה ה' כוננת דרכיו ומערכיו וסדוריו של אדם וחניכיו וילידי ביתו הוא משל על האברים הגדולים והקטני' ועל כי הגוף כמשל לבית המשיל האברים לחניכיו וילידי ביתו ובשבילו נשאת כנפי שחר להאיר לו ביום ואתה יסדת לו יומיו ולילו ותגיד לו מספר רגעיו כמה ימי'. (ה) הלא אתה ה' משים האנשים אשר נשפלו עד דיוטא התחתונה וא"כ אתה מגביה אותם עד למרום. ואשר היו מקדם גבוהים על אלו הנזכרים ועתה צוללים ושוקעים במצולה ושוחה עמוקה. הלא אתה הוא אשר אתה מפיל משמים לארץ מאיגרא רמה לבירא עמיקתא נדיבי ונשיאי ארץ ואתה מיסרם בשבט עברתך. ואתה נותן את השפלים אשר חבקו האשפה ועללו בעפר קרנם מגודל עניים ומרודם ואין איש מאסף אותם הביתה אשר הם נגועים ונוכים ובעזרתך הם רוכבי שמים ויעלה למרום שיאם. (ו) הלא אתה ה' מחזק הת"ח אשר הם בריחים לשערים אשר הם שומרים משמרתך והם נוצרים משפטיך. (ז) אתה ה' שברת ראשי עם הארץ שאינם עוסקים בתורה ואתה בוחן לב ומבין את כל מעשי בני אדם. הדום רגליך הוא ברום וגובה עולם על כל הברואים אשר להם גפי מרומי וגובה היצירות השה המלאכים ובינתם מאד

השב

חמסי ועל פועל ידי (ישעי' נ"א ל"ה) אזעק ואשוע (איכה ג' ח') ומה ה' אדרוש ממך עמ"ה (מיכה ו' ח') אם אין אני לעצמי עמ"א אם אין אני לי מה לי (אבות פ"א) מי אתי (מ"ב ט' ל') אנוכי שנאתי' עמ"ה (מ"א כ"ב ח') ידי עצבוני עמ"ה (איוב י' ח') הכעיסוני בהבליהם עמ"ה (ירמי' ח' י"ט) תשמחני ה' בפעליך עמ"ה (תהלים צ"ב ה') בהלו נרו (איוב כ"ט ג') ברבות הטובה (קהלת ה' י') ה' אלהי מה תתן לי (בראשית ט"ו ב') ה' אלהים אתה ידעת (יחזקאל ל"ז ג') אתה ידעת את האיש ואת שיחו (מ"ב ט' י"א) בנת לרעו עמ"ה (תהלים קל"ט ב') תתאר את כל גבוליו עמ"ה (יהושע ט"ו ט') חדרי אתה חופש עמ"ה (משלי כ' כ"ז) כי מששת את כל כליו עמ"ה (בראשית ל"א ל"ז) העולה על רוחו עמ"ה (יחזקאל כ' ל"ב) עליות מרווחים עמ"ה (ירמי' כ"ב י"ד) כוני כונתו פתוחים עמ"ה (דניאל ו' י"א) אל מול פני (שמות כ"ו ט') ילכדנו בערמותו עמ"ה (איוב ה' י"ג) מטריפי חוקיו עמ"ה (משלי ל' ח') נותני לחמו מימו פשתו שמנו ושקויו (הושע ב' ז') אתה כוננת (תהלים ס"ח י') חניכיו ילידי ביתו (בראשית י"ד י"ד) כנפי שחרו תשא עמ"ה (תהלים קל"ט ט') תשים שפלים למרום עמ"ה (איוב ה' י"א) מבור תחתיות (איכה ג' נ"ה) וגבוהים עליהם (קהלת ה' ז') תפיל משמים ארץ עמ"ה (איכה ב' א') בשבט עברתך עמ"ה (שם ג' א') מחבק אשפתות עמ"ה (שם ד' ה') רוכב שמים בעזרך (דברים ל"ג כ"ו) חזקת בריחי שערי (תהלים קמ"ז י"ג) שערי שומרי' עמ"ה (נחמי' י"ב כ"ה) שומרי תורה (משלי כ"ח ד') נוצרי משפט (שם ב' ח') אתה שברת ראשי (תהלים ע"ד י"ג) ראשי עם הארץ (איוב י"ב כ"ד) רואה כליות ולב (ירמי' כ' י"ב) ומבין את כל מעשיהם עמ"ה (תהלים ל"ג ט"ו) על גפי מרומי'

כליות ולב ומבין את כל מעשיהם. הדומך מרום עולם על גפי מרומי היצירות יאריכו ראשיו להפליא כבוד ליחד ממשלה. שם חביון עוזך שמה מרכבות כבודך לאמור אני ואפסי עוד. שמה צפנת דודיך הגדולה והגבורה והמתנשא לאמור אני אמלוך. גבהת מכל יש התרוממות מכל נמצא ועיני רצונך בשפל מצבינו ישוטטו מראשית שנותינו בהם עד אחריתם. גדלת מאוד מהבלי פעלינו והבלי פעלינו תבחן נוראות נפלאת על כל המעשים וזכר כל המעשים לפניך:

הפס הוא רק מעט מזער והם יאריכו את ראשיהם להשיג ידיעת שכל כדי שיוכלו להפליא כבוד ה' ולו לבדו ליחד הממשלה. ושם חביון וסתר עוזך ושמה מרכבות הכבוד אשר אתה לבדך תוכל לומר אני ואפסי עוד כי מבלעדיך אין אלהי'. ושמה נפנת דודיך ואהבתך הגדולה והגבורה שתוכל להנשא לאמר אני אמלוך כי אפס זולתך. הלא אתה גבוה ומרומם על כל אשר יש ונמצא בזה העולם השפל ואעפ"כ עיני רצונך במצב השפל אשר בנו ישוטטו עיניך בנו לגזור מה יבא עלינו מראשית שנתינו ועד אחריתינו הלא אתה גדלת מאוד מהבלי פעולתינו ואעפ"כ אתה בוחן ומבין אותם נוראות נפלאות על כל המעשים אשר בראת כי זכר כל המעשים לפניך באים לדין.

מרומי (משלי ט' ג') שם חביון עוזך עמ"ה (חבקוק ג' ג') שמה מרכבות כבודך (ישעי' כ"ב י"ח) אני ואפסי עוד (שם מ"ז ח') הגדולה והגבורה והמתנשא (דה"א כ"ט י"א) מתנשא לאמר אני אמלוך (מ"א א' ה') מראשית שנותינו עמ"ה (דברים י"א י"ב) נוראות נפלאת עמ"ה (תהלים קל"ט י"ד):

פרק ב.

היעשה (א) ה' אלהים דבר בלתי נגלה לך סודו טרם העשותו. התעלה על רוחי בחדרי משכבי גדולה או קטנה ואתה אדוני המלך לא ידעת. שכלך הגבוה. גובה גבהי שמים שפלו בערכו ידע כל אשר נעשה בעמק מצולותינו אשר היא תכלית תחתית כל עמוק. ואין עלינו להפליא איך ואיככה אתה לבדך תדע. ואיך תדע ההפכיים והמינים השונים בידיעה אחת לבד מכל צד. ופרטים מתחדשים משתנים בלי תכלית במספר במדע אחד קים ומקיף על כלם. והדברים עתידים אשר לא יצאו אל המציאות בידיעה אחת אמיתית בלי התלות בהעדר. והצודק משני קצות האפשר בעתיד בהכרעה סגולה נפלאה משארת טבע אפשרותם מי ידע בכל אלה זולתך (ב) וידיעותינו בלות ומטולאות קצרו מהשיג איך ידיעותינו עם רוחק היחס בינותינו מצדך ומצדני. ואולם כל יצא אל היש אתה יצרתו וכל אשר

היעשה (א) האם יעשה דבר בעולמים בלתי ידיעותיך ה' וקודם נגלה לך סוד הדבר או האם יעלה על רוחי אף בחדרי משכבי דבר גדול או דבר קטן במחשבתי ואתה אדוני המלך לא תדע מהם הכל גלוי וידוע לפני כסא כבודך, הלא שכלך כל כך גבוה מאוד אשר אפילו גובה גבהי שמים הם שפלים בערכם נגד שכלך כי אין לו תכלית אבל לגבהי שמים יש תכלית ואתה ה' יודע כל אשר נעשה בעולמינו השפל כעמק מצולה אשר הוא תכלית והוא תחתית מכל דבר העמוק ואין דבר עמוק ממנו. ואין עלינו להפליא על דבר זה איך אתה יודע כל דברי' את כל זאת ואיך אתה אתה ההפכים כמו קור וחום והמינים השונים כמו אדם ובהמה בידיעה אחת לבד מכל צד אתה יודע מה שאין כן אנחנו החושים הגשמים אשר אתנו אם נחשוב בדבר אחד אין אנו יכולים לחשוב בדבר אחר עד אשר נפנה ממחשבה הראשונה והנה הוא אצלנו שני ידיעות בשני דברי' בשני מחשבות אבל אצלך ה' הכל הוא לך בידיעה אחת לבד מכל צד וכל דבר בפרט המתחדשים ומשתנים בכל יום אשר אין תכלית למספרים אתה ה' יודע הכל במדע אחת והוא קים כאשר הוא בידיעתך אשר אתה מקיף ומסבב על כלם בהשקפ' אחת. והדברים אשר עתידים להיות ועדיין לא יצאו אל המציאות ואינם נמצאים רק עתידים לבא אחר זמן אתה יודע אותם בידיעה אחת אמתיו' ואין להתלות בהעדר והסרון שלא יבא הדבר רק כלם יבואו ואחת מהם לא נעדר. ואתה יודע הדברים אשר עליהם יצדק לומר אפשר יהיו ואפשר שלא יהיו וזה הדבר הוא מופלא מכוסה מאתנו כמו שאנחנו חושבים למחר אפשר יבא הגשם ואפשר שלא יבא הרי הקלה אחד לאו ואחד הן ואתנו אין אחד יודע מזה מה יהי' בעתיד ואתה יודע את כל זה. או כמו ראובן הנולד היום ויהי' קלה א' אפשר יהי' צדיק והקלה הב' אפשר שיהי' רשע ומי יודע הצודק מדבר זה רק את' ה' ואתה מכריע את דבר זה איזה מהן יצדק בסגולה נפלאה ובכל זה נשאר טבע האפשר ביד ראובן אם ירצה יהי' צדיק או לאו כי האדם הוא בעל בחירה דאל"כ לא יתכן הגמול והעונש ומי יודע בכל אלה זולת ה'. (ב) ולזה ידיעותינו בלה ומטולאה ופסודה וקצרה מהשיג דבר זה הלא רוחק היחוס אשר בינותינו כי אתה גבוה מכל גבוהים ואנחנו שפלים תכלית השפלות הרי רחוק היחוס משני הצדדים שאתה בתכלית הגבהות ואנחנו בתכלית השפלות ואיך נאמר שנשג בידיעותינו אותך. או היתכן שיהי' השגחתך עלינו השפלים. ואולם אחרי אשר כל אשר יצא אל

היעשה ה' אלהים דבר בלתי אם נגלה לך סודו עמ"ה (עמוס ג' ז') בחדרי משכבו עמ"ה (מ"ב ו' י"ד) ואתה אדוני המלך לא ידעת (מ"א א' י"ח) גובהי השמים (איוב י"א ח') ידע כל אשר נעשה (אסתר ד' א') בלות ומטולאות (יהושע ט' ה') וכל אשר אתה רואה לך הוא עמ"ה (בראשית ל"א מ"ג) הנסתרות לנו והנגלות עמ"ה (דברים כ"ט כ"ח) תשוב תתפלא (איוב י' ט"ז) היפלא מהיוצר מלאכת החומר עמ"ה (ירמיה י"ח ו') רשום בחותם כתב אמיתך

אשר אתה רואה לך הוא הנסתרות לנו והנגלות [ג] ואיזה לבב חכם יתפלא כי תשוב תתפלא במעשה ידיך. היפלא מהיוצר דבר מלאכת החומר ומעשהו. אתה המצאת כל אשר ראתה החכמה להמציא. ותתן בטבע מדענו אלו המסכים והמניעות. וסודם השארת רשום בחותם כתב אמתך [ד] האמת שאתה הוא לבדך אלהינו והאמת הוא אתה. התודע למושב לצים. התגלה לפני בני עולה. הנה המלאכים לא עמדו על סוד מכתביך האמתי החרות בלוחותיהם ואיך נעמוד אנחנו די לא אית איניש די כתב יכיל למיקרי [ה] ואיך תשמין בשפעך בועט במלכו ובאלהיו [ו] או איך יתוש נואש ימצא חן בעיניך וידעך. ותכלית מה שנדע בך שלא נדעך. ואולם נדע היותך נמצא זה חלקנו מכל עמל ההשתכלות. וידיעות ההשקפה לבד בהשגת קצת שולליות ילבש צדקה מבקר בהיכליך. ובהבנות ההרחקות יקרב איש להשתחות לך. [ז] ואיך יעלם מציאותך עם גודל פרסום מעשיך והגלותם ואם תכלית הראותם מחייב לנו העלמם לקצורנו לא בכל זאת נחדל מלהכיר גדלך. כי חוזק הסתרו יעיד עליו למקצרים כמו שיגלהו חוזק הראותו למשיגים. כמו העטלף אשר אור יקרות לא ראתה עינו לחולשת כחו וחושו. והוא בהברח מצייר חוזק ניצוץ השמש אחר היותו בורח ממנו. כמו שיצירהו הנשר ציור אמתי ברוב התקרבו אליו להתענג בזיוו ואם שני מיני הציור אין ביניהם הדמות [ח] אתה ידעת מכל יודע ומעשיך מוכיחים כי חכם מכל חכם אתה. ועשית בחכמתיך מלאכות בלי נערכות נפלאות לא ישוערו נוראות לא ידמו המצאת בציור יצירתי מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי:

אל חי ואל גבול ההוה אתה יצרתו וכל אשר אתה רואה על העולם לך הוא ומעשה ידיך כולם הן דברים הנסתרים או הנגלים לנו אתה פעלתו ואתה כוננתה אותו ולזה אין להפליא על השגחתך עלינו או איזה חכם לבב יתפלא על זה כי תשוב א"כ ותתפלא במעשה ידיך והראשון לשון עושה פלא. (שמות ט"ו) והב' לשון והוא פלאי (שופטים י"ג) או היפלא מהיוצר אשר הוא עושה מלאכה על האבנים מלאכת החומר אחרי שהוא מעשה ידיו כ"כ היפלא מה' דבר אשר אנחנו החומר והוא יוצרנו. לכן אין [לתמוה על השגחות הבורא על הנסתרות והנגלות בנו. (ג) אתה ה' המצאת והוצאת הכל אל גבול הנמצאים כל אשר ראית בחכמתך שצריך הם לעולם לכן המצאת אותם ונתת במדע אשר הטבעת אותנו בה מסכים והסכות ומנעת אותנו מידיעתם שלא נשיג כל דבר אשר נברא וסוד הדבר השארת רשום וחתום אצלך בחותם כתב אמתך (ד) האמת אתה הוא וע"י זה נדע באמת שאתה הוא אלהינו ועתה מבאר המליץ מציאות אלהים אף שהוא נעלם מאתנו מפני שאין יתכן להיות נודע לנו שאנחנו מושב לצים ולזה לא יתגלה לנו שאנחנו בני עולה הלא המלאכים שהם בקדושה יתירה לא עמדו על סוד מכתביך האמתי פי' שיבינו בשכלם אמתך החרות בלוח לבם ויש בהם השגה יותר ממנו אעפ"כ לא יעמדו על סודך האמתי וק"ו איך נעמוד אנחנו די לא אית איניש אשר יכול למקרי ולהשיג אמתך (ה) הן המלאכים אשר בך יאמינו לעולם כי אין בהם יצה"ר לא תאמין בהם שישיגו הכל ואיך תתן שפע השגה לבני איש שהמה שמנים ודשנים אשר לפעמים יבעטו במלכם ובאלהים. (ו) או איך יתחייב השכל שבן אדם אשר הוא כיתוש אשר מיאשים אותו ימצא חן בעיניך שתתן לו שכל והכרה שידע אותך בידיעה ברורה. ואולם זה חלקינו מכל עמל אשר אנחנו עמלים בשכלנו לידע אותך שנדע שאתה נמצא ויש לעולם בורא ברא מאין. וגם זה חלקינו מכל עמלינו שנדע השקפה שאתה מקיף עלינו וזה אנחנו משיגים בהשגה קצת שלולה וחסירה כי הכל הוא שוללת במדת הבורא כאשר מבואר בח"ה בשער היחוד פרק י' ואם איש מבין את זאת שהוא השכל ושלול באמתת עצם כבודו לזה ראוי שילבש צדקה ויבקר בהיכלך בחכמתך. ובהבנות הרחקות אנחנו קרבים להשתחות לך מפני שנמנע השגתך מאתנו בהרגשותינו רק מצד הראי' מאותות מעשיך. (ז) לפ"ז איך יהי' נעלם מאתנו מציאותך הרי ראי' ברורה מפורסמת מגודל פרסום מעשיך אשר נגלה לנו. ואם אמר יאמר האדם א"כ נניח מלחקור אחריו אחרי שאין תכלית ויתחייב מזה להיות הכל נעלם מאתנו מאחר שאנחנו קצרי השכל. לז"א אבל בכל זאת לא נחדל מלהכיר גדלך. כי מאחר שידיעה ברורה הוא לעולם יש בורא ברא מאין אך הוא נסתר מאתנו זאת תעיד על גודלו כי הבעל שכל יחשוב שהוא גדול מאד ולגדולתו אין חקר והא ראייה שהרי כל כח בעל שכל לא תקיף על חלק מנער ממנו כמו שנגלה חוזק הראתו למשיגים יותר אך מה הפרש יש בין השגותינו להשגת מלאכי רום שהם משיגים יותר לז"א המשל כמו העטלף אשר לא ראתה אור יקרות השמש מעולם מכח חולש הראי' אשר לה וחוש הראי' שלה לא תסבול ראות השמש ועי"ז היא מציירת לעצמה בהכרח גבורת עצם השמש וחושבת אחרי שהוא בורחת מאורו הוא גדול מאוד שהרי אינה יכולה להסתכל באורו. כמו הנשר אשר הוא ג"כ מצייר לעצמו גבורת השמש בציור אמת כי דרך הנשר בשמים מגביה לעוף להתענג בזיוו. היוצא מזה העטלף מצייר לעצמו גבורת השמש מצד הסתרו והנשר מצד הנגלה ואע"פ ששני מיני הציור אין ביניהם הדמות שזה משיג יותר מזה כ"כ אנו השפלים משיגים גבורות אלהינו מצד הסתרו מאתנו ואעפ"כ משיגים אנחנו מעט. (ח) אתה ה' ידעת יותר מכל יודע וחכם ומעשיך מוכחים עליך כי הפעולה תעיד על הפועל אף שהוא נעלם מאתנו ועשית בחכמתך מלאכות אשר לפני עין כל הנפלאות אין להם שיעור וערך ועשית נוראות אשר אין להם דמיון המלאת אותי בציור כפלא ומבונה על כל טוב מעשים אשר לא יעשו מכל פועל חכם עשית עמדי. ע"ד אין צייר כאלהינו. אפשר יכול להטיל הצייר נשמה וכו':

אמיתך עש"ה (דניאל י' כ"א) אתה הוא לבדך אלהינו (ישעי' ל"ז י"ז) למושב לצים (תהלים א' א') לפני בני עולה (ש"ב ג' ל"ד) ואיך נעמוד אנחנו (מ"ב י' ד') די לא אית איניש די כתב יכיל למקרי עש"ה (דניאל ה' ט"ו) הן בקדושיך לא תאמין עש"ה (איוב ט"ו ט"ו) אשר בך יאמינו לעולם (שמות י"ט ט') בועט במלכו עש"ה (ישעי' ח' כ"א) ילבש צדקה עש"ה (ישעי' נ"ט י"ז) מבקר בהיכלך עש"ה (תהלים כ"ז ד') אור יקרו' (זכריה י"ד ו') מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי עש"ה (בראשית כ' ט'):

אתה

אתה (א) הרכבת אנוש מראש גויה שפלה סכלה שכולה הצוללת בתהומות נקמות ומארות. ורוח יקרה יודעת בינינו מה טוב אצולה מכבוד העולה היא למעלה והיתה למאורות (ב) ה' אלהי בתבונת מלאכת מערכת תבנית יצורי גדלת מאוד נפלאים מעשיך בנפשי היודעת (ג) אתה עשית לנו את הנפש הזאת גנובת היכלי מלך שכונה באהלים עליונים מתגוררת במורד שושנת העמקים. אתה הקצת מקום לשבתה מצע קצר בכסלי חשך משחור תארם פנית הבית הבינות כסא לה משכן עלטה בצלעי ותעשיה רגבים רקב מחולק בקו מסגרת טופח סביב ותכסה בחלאה וקדרות מצופים על חרם ותחמרה בחומר ובזפת:

אתה ה' עשית אנוש מורכב מיסודות ארבעה מראש כאשר בראת את העולם השפל. בראת אותו מן העפר אשר הוא גוף שפל וסכל מן כל היסודו' וסכל הוא לשון שכולה (ישעי' מ"ט כ"א) ומוף אותם הגוים צוללת בתהומות הקבר ושמה ממנו יוקח נקמו' ומארות בחבוט הקבר. והנשמה היקרה יודעת ומבינה היא בינינו ואם היא אצולה מן הגוף בכבוד אם סגל עמה מע"ט מה טוב לה כי היא תעלה למעלה והיתה למאורות ונעשה ממנה מלאך (ב) ה' אלהי גדלת מאד בתבונה ובמלאכה גדולה ערכת תבנית יצורי ונראה נפלאות מעשיך אשר נתת בי נפש היודעת ומבינה. (ג) אתה ה' עשית ונתת לנו את הנשמה הזאת והיא גנובה מהיכלי מלך שהנשמה אינה רוצה לצאת מן הפרגוד אשר היא שכונה שם באהלים עליונים ממקום טהור שהנשמות מונחות שם ועתה תרד להתגוררת במורד ולהיות שושנת עמקים כי הנשמה בגוף כשושנה בין החוחים ואתה ה' הקצית וחלקת מקום בגוף אשר תשב שם והוא מצע קצר בכסלי וכליותי אשר חשך משחור תארם ופנית את הגוף והוא מכונה בשם בית והכינות לה שם כסא ומשכן עלטה ואפלה בצלעי גופי ותעשה סביב לה חומה מרגבי אדמה אשר סופו לרקוב והגוף מחולק בקו ומקום מוסבה במקום קטן ומגורה במקום טפח סביב לה ותכסה אותה בחלאה ומוהמת הגוף והוא לשון סיר אשר חלאתה בה (יחזקאל כ"ד ו') וקדרות ושחרות מצופים על חרשי האדמה היא הגוף אשר ממנו נברא ותחמרה בחומר ובזפת הוא כינוי לגוף אשר הוא החומר וזפת בוערה ובה הנשמה יושבת ומקוננת כאשר יסופר בפרק הסמוך:

אתה העולה היא למעלה (קהלת ג' כ"א) נפלאים מעשיך בנפשי היודעת עס"ה (תהלים קל"ט י"ד) אתה עשית לנו את הנפש עס"ה (ירמה ל"ח י"ז) שושנת העמקים (ש"ה ב' ג') מצע קצר עס"ה (ישעיה כ"ח כ') חשך משחור תארם (איכה ד' ח') פנית הבית עס"ה (בראשית כ"ד ל"א) הכינות כסא עס"ה (דה"א כ"ב י') ומסגרת טופח סביב (שמות כ"ה כ"ד) מצופים על חרש עס"ה (משלי כ"ו כ"ג) ותחמרה בחומר ובזפת (שמות ב' ג'):

פרק ב.

זאת (א) כבודה בת מלך פנימה תזכר יקר משפחתה ובית אביה ולא ידעה מי הביאה הלום. בשנה רעיונה. בעוז חביונה. ושגבה מחשבה במחצבה. לא יחרידוה העדר וכלה. וכבלה תעדה כלי יקר. (ב) ובתתה על לבה כי שלחה ממנוחה לאף וחימה. לעבוד את האדמה. וכי גורשה מחצר המלכות ללקט בשדה ולבקש טרפה. בועת אפה. לחבק אשפה. כוכבי נשפה. ולשבוע בחרפה בימי חרפה. תתעצב במעצבה. כי הכלימה אביה. תתכס בצעיף אלמנותה ותתעלף. מה זאת עשה אלהים לה. להעתיק אהלה. מזבולה. לגור בין נכרים אשר לא ידעה. לשלח לעזאזל אילת רחוקים אשר לא נסתה כף רגלה הציג על

זאת הנשמה הכבודה הנזכרת למעלה היא בת מלך אשר תמיד היתה פנימה וגנוזה תחת כסא כבוד ועתה כאשר היא בתוך הגוף תזכור יקר משפחתה ובית אביה אשר היתה בשמים ממעל ולא ידעה מי הביאה הלום לשכון בתוך בתי חומר. וכאשר תזכור בהיותה משננת ומולדת רעיונה והיתה משגת דברים המושכלים. במעוז חביונה שהיתה נחבאת שם ובגבה במחשבתה כל דברים המושכלים בעוד היותה במקום אשר נחצבה משם כי שם לא הי' לה מניעה וחרדת העדר וכליון כאשר עתה בתוך הגוף וכבלה אשר תעדה ותקשט כלי יקר כ"כ היתה הנשמה מקושטת בדברים יקרים (ב) אבל עתה כאשר תשיב על לבה כי שולחה ממקום אשר היתה שם במנוחה אל מקום אף וחימה ועתה היא מוכרחת לעבוד את הגוף הנברא מן האדמה וכי כי גורשה מחצר המלכות השמים ללקט בשדה ולבקש אחר טרפה ומזונה בועת אפה אשר הגוף מטריח אותה ומוכרחת לחבק הגוף אשר הוא אשפה אשר מקדם היתה מזהירה בזוהר הרקיע ככוכב בנשף. ועתה תשבע בחרפה בימי חרפה ונעורתה ובושת עלומה. בזכרה כל זאת תתעצב הנשמה במעצבה ודאגה גדולה על אשר הכלימה אבי' שבשמים ותתכס בצעיף כאלמנה ותתעלף ותתעטף מגודל החרפה על אשר מה זאת אשר עשה אלהים לה להעתיקה מן האהל אשר הי' לה בזבול השמים וממעוני שחקים לגור בגוף אשר הוא לה נכרי אשר לא ידעה. ועל מה זאת שלח אותה לגור בארץ ובגוף האדם הדומה לה לעזאזל. והיא דומה לאילה מארץ מרחק אשר לא נסתה כף רגלה הציג על הארץ וטבעו העב.

זאת כבודה בת מלך פנימה (תהלי' מ"ה י"ד) מי הביאה הלום עס"ה (שופטים י"ח ג') בעוז חביונה עס"ה (חבקוק ג' ג') וכבלה תעדה כלי עס"ה (ישעי' ס"א י') לעבוד את האדמה (בראשית ג' כ"ג) ללקט בשדה (רות ב' ח') לבקש טרפה עס"ה (תהלים ק"ד כ"א) בזעת אפה (בראשית ג' י"ט) ולחבק אשפה עס"ה (איכה ד' ה') כוכבי נשפה עס"ה (איוב ג' ט') ולשבוע בחרפה עס"ה (איכה ג' ל') בימי חרפה עס"ה (איוב כ"ט ד') כי הכלימה אבי' עס"ה (ש"א כ' ל"ד) תתכס בצעיף אלמנותה ותתעלף עס"ה (בראשי' ל"ח י"ד) מה זאת עשה אלקים לה עס"ה (שם מ"ב כ"ח) לשלח לעזאזל (ויקרא ט"ז י') אשר לא נסתה כף רגלה הציג על הארץ עס"ה (דברים כ"ח

על הארץ. אם צורה מכרה ועושה הכעיסה. וישת עפר לחמה. ורגבים הטעימה. לבעבור הרעימה. הלא תבוש ותאלם. ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם. ובין כה וכה בשתה מבעיתה. והכרת טומאתה יחזיק בשוליה. לאמר אם גונב גונבתי ממקום שלמות כבוד וגם פה לא עשיתי מאומה להשלים חסרוני. הלא טוב לי עוד אמנה עם אשר עדן לא היה. בכל כחי אעבוד את אלהי אעלה אל בית אבי בתמרת עשן ענן הקטורת המורח לאפי מריחו. בכל יכולתי אדמה לעליון אוחזה בסנסני הנהגה היורדת מכוכבי רקיעו. (ג) ידעתי כי למחיה שלחני אלקים ליושבי הארץ כי כולם פגרים מתים. לא כי כונה החכמה להמיתני אבל להחיותם אף לא להשפיל כבודי כי אם להרבות ביקרם. ואם נשאתני רוח אלקים וישליכני באחת הגאיות עוד יעטרני רצון אחר שלוחי ככחי אז כחי עתה לעמוד בהיכלו. הן עוד היום גדול בהשקע הדרתי ביון מצולה תזל כטל סביב למחנותי כבוד אלהים מאיר עיני חשכתי. ואף כי שמו אותי בבור שפעת אני רואה שפע שבע רצון ממלא על כל גדותיו (ד) יספיק ברוחב שעורו לעבוד ממני לזולתו. מהכחות השכנים אלי עד הרגילי גויתי גם הוא הקרוב אל ביתי במכסת נפשות לבלתי השתמש במושגיהם או לעשות כל מלאכה כי אם אשר חפץ בה השכל להעזר בהצלחה. לכלם חלקתי מכבודי איש לפי אכלו ובנרדי הודי התבשמו וגם שמו בכליהם. ויום התרשלם בהתאמץ לעזרתי כי יפתום אהבים מרהיבים ומחוגות ותענוגות יתהלכו להתעלם בעצבי עשבי עדנים להשביע נפש בהמתם ולרעות רוח מרחפת שלהבת תאותם. (ה) אחלק להם אמרים אמת לבלתי

לכת

ואם כן הוא אשר יולדה ועושה מכר אותה והוא עשה לה את הכעס הזה אשר שת עפר לחמה ורגבי האדמה אשר ממנו הגוף הטעים אותה לבעבור הרעימה ויזעימה. ובוודאי תבוש ותאלם. כי אם ירוק ירק אביה בפני' הלא תכלם ופשיטא היא שהנשמה בבושה. והבשת מבעת אותה והטומאה אשר יחזיק אותה מחטאים הוא ניכר בשוליה. ואומרת הנשמה אם גונב גנבתי ממקום אשר הייתי בשלום ובכבוד כי לא ירדתי ברצון אל הגוף כאשר נאמר למעלה גנובת היכלי מלך וגם פה בזה העולם השפל לא עשיתי מאומה ולא הגלתי במע"ט להשלים בזה חסרון כבודי וא"כ הלא טוב היה לי באמת עם אלו אשר עדיין לא היו ולא נבראו ומעתה אם באפשרי לעלות אל בית אבי שבשמים אעבוד את אלהי בכל כחי כדי שאעלה כתמרת עשן ענן הקטורת הוא התורה והמצות המורח לאפי בריח ניחוח מריחו של תורה. ובכל יכולתי אדמה לעליון אשר אאחוז עצמי בהנהגה העליונה ע"י עיוני בשכל עד אשר אדע לאחוז ולהנהיג בענפי השכל היורדים מכוכבי רקיע. (ג) כי ידעתי אשר שלחני אלקי' פה להטיב לחומר ולהחיות ע"י את יושבי הארץ כי הם כלם פגרי' מתים בלעדי. לא כי כונה החכמה להמית אותי בהורידי למטה אבל כונת החכמה העליונה להחיות את הפגרים מתים אף לא כוונת החכמה להשפיל כבודי כי אם להרבות ביקרם שיקנו הגופים שלמות ע"י ואף אם אשר נשא אותי רוח אלקי' וישליכוני בגיא החומר. עוד יבא עת ויעטרני בעטרת רצון אחרי אשר שלח אותי הנה. וככחי אז קודם רדתי כחי עתה לקבל השפע אף אחר רדתי לעמוד בהיכל ה'. הן עוד זמן די אף אשר נשקע הדרתי ביון מצולת החומר הקב"ה יזל שפע כטל סביב למחנותי וכבודו יאיר עיני אשר עתה חשיכים ואף אם אני בתוך הגוף כבבור שפע אני רואה אשר ישבע אותי ברצון להשיג חכמה רבה כמים לים מכסים וממלאים על כל גדותיו ושפתיו. (ד) אשר יספיק השפע ברוחב שעורו וגדלו לעבוד עם שכלי לזולתו להיות לעזר אף לאחרים מהכחות השכנים וקרובים אלי כי אהי' לעזר אף לגוף עד אשר יהי' רגיל גופי אשר אני שוכן בקרבו והוא הגוף קרוב אל ביתי והוא במכסת ומספר נפשותי שיהיית אותי בכל אשר אצוה עליו לבלתי ישתמש במושג הבא מתאוות הגופניות או לעשות איזה מלאכה בתאות הגשמיות כי אם שיתעסק בדברים אשר חפץ בהם השכל כדי שישיג בדברים המושכלים ויהי' לו לעזר ע"י אותם הפעולות אשר יצליח בהם ולכל כחות הגופים חלקתי מכבודי איש לפי אכלו ודי ספוקו. ובנרד בשמי הודי יתבשמו הגופים כמשל הנכנס לבושם ולא זה בלבד שיתבשמו רק ישימו בכליהם למשמרת להיות לעתיד לעזר ולהועיל. אבל כאשר יתרשלו ויתעצלו להתאמץ בעזרתי ע"י כי יפתום תאות הגשמיות אשר הם אוהבים אותם ולזאת יקרא רהב הוא הגוף המתגאה ומחוגות ומחולות בכרמים וילכו אחר התענוגים להתעלם בעשבי עדני תענוגי הבהמות אבל הם באמת עלבון

להם

כ"ח כ"ו) אם צורה מכרה ועושה הכעיסה עש"ה (שם ל"ב ל') עפר לחמה (ישעיה ס"ה כ"ה) לבעבור הרעימה (ש"א א' ו') ואבי' ירוק ירק בפני' הלא תכלם עש"ה (במדבר י"ב י"ד) טומאתה יחזיק בשוליה עש"ה (איכה א' ט') כי גונב גונבתי וגם פה לא עשיתי מאומה (בראשי' מ' י"ד) הלא טוב לי עוד אמנה עש"ה (מ"ב ה' י"ב) אשר עדן לא הי' (קהלת ד' ג') אעלה אל בית אבי עש"ה (בראשית מ"ד ל"ד) בתמרות עשן עש"ה (ש"ה ג' ו') ענן הקטורת (יחזקאל ח' י"א). המורח לאפי עש"ה (ש"ה ז' ט') אדמה לעליון (ישעי' י"ד י"ג) אוחזה בסנסני עש"ה (ש"ה ז' ט') כי למחיה שלחני אלקים (בראשי' מ"ה ה') כלם פגרים מתים (ישעיה ל"ז ל"ו) ואם נשאתני רוח אלקים וישליכני באחת הגאיות עש"ה (מ"ב ב' ט"ז) יעטרני רצון עש"ה (תהלי' ה' י"ג) ככחי אז כחי עתה (יהושע י"ד י"א) לעמוד בהיכלו עש"ה (דניאל א' ד') הן עוד היום גדול (בראשי' כ"ט ז') ביון מצולה (תהלים ס"ט ג') תזל כטל (דברים ל"ב ב') כטל סביב למחנותי עש"ה (שמות ט"ז י"ג) מאור עיני (משלי כ"ט י"ג) כי שמו אותי בבור (בראשי' מ' ט"ו) שפעת אני רואה (מ"ב ט' י"ז) שבע רצון (דברים ל"ג כ"ג) ממלא על כל גדותיו עש"ה (יהושע ג' ט"ו) הקרוב אל ביתי במכסת נפשות עש"ה (שמות י"ב ד') איש לפי אכלו (שם) וגם שמו בכליהם (יהושע ז' י"א) לרעות רוח עש"ה (הושע י"ב ב') רוח מרחפת (בראשית א' ב') אמרים אמת (משלי כ"ב כ"א) לבלתי לכת אחרי (רות ג' י') מהרסי ומחריבי עש"ה (ישעי' מ"ט י"ז) לאמר מה לכם (יהושע כ"ב כ"ד) שנאיכם מנדיכם (ישעי' ס"ו ה') ראנות וגבים

איוב

לכת אחרי מהרסי ולשוב מאחרי מחריבי אשר בחרו. לאמר מה לכם רעי לבקש אחר רעתכם ולתור אחרי שנאיכם מנדיכם הניחו ראמות וגביש לאויל הידעתם כי לנו חכמות רמות ואנחנו מחשים ממשול בחמדתם ומצאנו עון (ו) הנני בתוככם כגזת הצמר שוכבת בארץ צמאה ברדת שכבת הטל באמת על הגזה יהי' טל ועל הארץ יהיה חורב אחר התנער רסיסה על מקום מושבה תרטב גם היא מעט בתמידות שכונתה. אבל בהיות חורב על הגזה עם רפיונה וספגיותה איך על ארץ עיפה יהיה טל. (ז) וכן כל אשר תתישר דרכי וארוץ להקשר בשפע. אמרתי אני בצלו אחי'. וגם אתם ייטיב לכם בעבורי וחייתם בגללי כי היתה ברכת ה' בכל אשר יש לי ויברך אתכם לרגלי. אכן בנטותכם מעלי להתכסות באפר תפארת העתים להתפלש באפר אופיר לעפר בעפרות זהב ונהפכתם אל הרודף והייתם לי לאויבים מה נקל לכם להפסיק חוט החסד המשוך עלי כי במהרה ינתק לחולשתו. ומצאנו עוד המונעים ההכרחיים היושבים ממולי ומבשול הזמן הסובבים בעיר העוטרים על חמודותי לתפשם. והי' כל מחמד עיני ישימו בידם ולקחו ואבדתם מהרה אתם ראשונה המוטבעים בהפסד והיתה לי חברתכם למוקש להאבידני גם אני עמכם. וכי יהפך לבבכם וקראתם לי לתשועה מאין אושיעכם. המגורני תבואות אשר סבלתי או מיקבי גבורות אשר שבלתי. כי אם הטוב לא נקבל מאת אלהים גם לי גם לכם לא יהיה. (ח) מלבי ואלהי אלה דברי אמתך נפש הדברית אשר יצרת לשחק בי לפניך בכל עת. בהנהגת אודותיה ותוכחת שכניה. אשר נתת עמדי לעבוד עבודתה ולשמור

להם. וילכו להשביע נפש בהמתם ולרעות רוח אשר מרקף על תאותם השוער בהם כשלהבת וזהו סבת התרשלות להתאמץ בעזרתי לעסוק בתורה ובמצות ומע"ט (ה) ואומרת הנשמה אחלק אל כחות הגופים אמרים אשר הם אמת ומה הם אומרים האמתיים. שישמעו לעצתי לבלתי לכת אחר תאות הגופניים שהם מהרסי ומחריבי כי כל אשר יגבור התאוה נוסף השכל חולשה וחרבן וכל אשר יוסיפו לבנות בגוף בנין יהרס השכל ואם ישובו מדברים ההם אשר בחרו אזי נשיג לדברים המושכלים. ואומר אני לגוף וכחותיו למה זאת לכם רעי וחברי לבקש אחרי התאוה כי הוא רעתכם ולמה תתורו אחריו הלא הוא שנאיכם ומבקש לנוד אתכם מעולם הנצחי והניחו תענוגי עוה"ז אשר הם בעיניכם כראמות וגביש ואבנים יקרות ליסד הבית ובנין גופיכם הניחו אותם לאויל אשר הוא חסר טובת השכל הלא ידעתם כי בחברתינו הגוף והנשמה יש להשיג חכמות רמות ואם אנחנו נהי' מחשים ולא נתעסק בהם ולהיות מושלי' בחמדתם ומצאנו עון על עזבנו אותם (ו) ועתה הנשמה ממשלת לכחות הגופי' משל נאה. ואומרת הנה אני נשמה בתוככם כחות הגופים כגזת הצמר אשר הוא מוכן לקבל שפע הטל כ"כ אני מוכנת לקבל שפעת החכמה והגזה שוכבת בארץ צמאה ויבשה וכאשר ירד הטל באמת על גזת הצמר ואף שיהי' על הארץ חורב אעפ"כ אחרי שיתנער רסיסי הטל על מקום מושבה ותרטב גם הארץ ותקבל לחות הטל מן הגזה מכח אשר הגזה שוכבת תמיד על הארץ. אבל אם יהי' חורב על הגזה אע"פ שיהיה הגזה כספוג ונוח לרטב את הארץ אעפ"כ איך על ארץ עיפה יהי' טל אחרי שהגזה לא קבלה שום שפע טל. והנמשל מובן מעצמו. (ז) וכן אתם כחות הגופניים אם אני איישר את דרכי ואלך בדרך הישר ואקבל שפע וארוץ להקשר בה אשר אני אומרת לחיות בצל השפע החכמה הזאת וגם אתם כחות הגופים אשר אחרי אני שוכנת בתוככם תמיד ייטיב לכם בעבורי וחייתם חיים נצחים בגללי אחרי אשר ברכתי נחבינה די ויבא ג"כ אליכם ברכה בשבילי. אבל כאשר תטו מעלי להתכסות באפר ומפואר אשר הזמן הגלא אותך בו והוא לשון קודר שמכסים בו עש"ה ויתפלש באפר (מ"א כ' ל"ח) ותהגג עצמך בגאוה וגובה וגאון ותגלגל עצמך אחרי עפרות זהב. ותהיו לעזר אל תאות החומרי אשר הוא רודף ואויב לי. מה נקל להפסיק חוט החסד אשר חנני אלהים בו בשכל הדק ובמהרה ינתק לחולשתו. ולא זה בלבד אף זו שישיגו אותי מניעות אשר הם מוכרחים להבטל אותי מעסוק בשכלי כגון רדיפת המזון והמחי' והם יושבים תמיד ממולי לבטלני וכדומה להם ממכשולת הזמן אשר הם עוטרים ומסבבים ואורבים על חמודת השכלי לתפוש אותו כדי שלא אוכל לעסוק בו. ואת כל מחמד עיני יקח ממכשול הזמן ואבדתם מהרה אתם כחות הגופים כי בלאו הכי אתם מוטבעים בהפסד ולא זו בלבד שלא יגיע לי הנאה מכם אלא אף זו שיהי' חברתכם לי למוקש ואבדתי גם אני עמכם. ואח"כ כשתשובו על לבבכם מה זאת עשינו כי שלחנו את השכל מעבדנו וקראתם אח"כ לי שאושיע אתכם ואיני יכולה להושיע אתכם כי מאין אושיעכם המגורני תבואות ועבירות אשר עשיתי כבער ושכל או מיקבי גבורות והמצות אשר שכלתי והשלכתי אותם אחרי גוי כי אם את שפע הטובה לא נקבל ומאין אושיעכם וגם לי הנשמה וגם לכם כחות הגופנים לא יהי' ריוח והצלה. (ח) ועתה מונבת הנשמה

(איוב כ"ח י"ח) הידעתם כי לנו חכמות רמות ואנחנו מחשים (מ"א כ"ב ג') ואנחנו מחשים ומצאנו עון עש"ה (מ"ב ז' ט') ברדת שכבת הטל (שמות ט"ז י"ג) על הגזה יהי' טל וכל הענין (שופטי' ו' ל"ז מ') אמרתי אני בצלו אחי' עש"ה (איכה ד' כ') ייטיב לכם בעבורי וחיתה בגללי עש"ה (בראשית י"ב י"ג) היתה ברכת ה' בכל אשר יש לי עש"ה (שם ל"ט ה') ויברך אתכם לרגלי עש"ה (שם ל' ל') להתפלש באפר עש"ה (מיכה א' י') לעפר בעפרו' עש"ה (ש"ב ט"ז י"ג) בעפרות זהב (איוב כ"ח ו') ונהפכתם אל הרודף עש"ה (יהושע ח' כ') והייתם לי לאויבים עש"ה (איכה א' ב') היושבים ממולי עש"ה (במדבר כ"ב ה') העוטרים לתפשם עש"ה (ש"א כ"ג כ"ו) מחמד עיני ישימו בידם ולקחו עש"ה (מ"א כ' ו') ואבדתם מהרה (דברי' י"א י"ז) מאין אושיעכם המגרני וכו' או מיקבי עש"ה (מ"ב ו' כ"ד) כי אם את הטוב לא נקבל מאת אלהים עש"ה (איוב ב' י') גם לי גם לכם לא יהיה עש"ה (מ"א ג' כ"ו) מלכי ואלהי (תהלי' ג') אשר יצרת לשחק בו עש"ה (שם ק"ד כ"ו) אשר נתת עמדי (בראשית ג' י"ב)

דבירה לפני להריב ילפניו בירכת מגילותי' ישמעותי'. ולימרת מלכי ולחסי אלו דברים הנאמרים למעלה הם דברי אמתיך נפש המדברת אשר באדם מותר מן הבהמה ואתם ילדת אותי נמוק ילהשתעשע ממי בכל את אשר אהגיע אודותי וזולתי ר"ל לנחית הגופים ולביה את בכיני אשר נתת אותם ממדי נשמור את המשמרתם ולעבוד אותם ולכן נתת אותי לנבון בהאליהם אבל את מיתי לינבי בתוך הגוף אם תגבר מאסר ר"ל בקרת המוגבל ה' והי' בקרה קודם נס' ותאהב במקום עפרות זהב זהב הפרישות

ולשמור משמרתה שובו אוהליה כי תבחר מסחר העבודה והמדע כי תאהב זהב הפרישות והעיון. שניהם מדרגות לסולם עלותה למעונה. וערוגות מטעה להשקות גן עדנה. אחרי בלותה לחדש עדנה. ומתוכם לתשועות בשורה מוצאת ובתוכם ה'. זאת המלאכה וזה פריה להקימה מעפרה עד עלותה בשלום עליות לא תרד תמיד אחרי' ושבה אל בית אבי' כנעורי'.

והעיון בתורה והנ' דברים האלו העבודה והפרישות' הם מדרגות לסולם אשר על ידו תעלה למעונה השמים ותבוא לג"ע אשר הוא כערוגת הטעם ואז יכולה להשקותה את ערותה אחרי בלותה וחקנתה לחדש עדנה כימי נערותה בעת נאתה משם ויכולה לבא אם תבוחנה ויסי' אלו לה גם גבורה ובכר מתוך עבודה והפרישות ובתוכם ה' אשר יזכה לחזות בנועם ה' זאת המלאכ' הנזכרת ר"ל העבודה והפרישו' וזה פרי' פירי' שכרה להקימה מעפרות

י"ג) לעבוד עבודתם ולשמור משמרת' (במדבר ט' כ"ו) עם מיני אוהלי' עמ"ס (שם כ"ד ס') לההקות גן עדנה עמ"ס (בראשית ב' י') אחרי בלותה לסדם עגנה עמ"ס (שם י"ח י"ב) בשירה מוצאת (ב ב י"ח כ"ב) ובתוכם ה' (במדבר ט"ז ג') חם פריה (שם י"ג כ"ם) ושבה אל בית אביה כנעוריה (ויקרא כ"ב י"ג):

הגוף עד עלותה בשלום אל מקום מהלכה כלו' אשר לא תרד אחרי' ילא תהל מגולגלת עוד בגוף כי אינה נריכה עוד לתיקון ושבה לבית אבי' הקב"ה כימי נעוריה מאין פגימה ובטהרה מלהנות ותהלה כ"חו:

פרק ג.

וכל (א) הימים אשר התחברה בת המלך אל הגוף הגנוף הלז מה תשו רעיוניה.
מה גדל צערה כי חוק ההעדר וההסכמה ביניה ויגצו שניהם ורגנו באהלידם ואין מושיע. אף לבית כי ישא עול מריבת איש ואשתו כל ימיהם מעיקים האחד לרעהו שרשי התמים ועימים יאבונים. מענים איש לרעהו קוצים מקוצים ישיבים מקיצים. יספר דבריהם בקול סירים מפצירים. והבלים מתבלים. ואת פניהם כראית שבי ישית. מקום יפה פריות אי אש אוכלת בפנת הבית.
בן מריבת הרוח והגויה כל ימי היותם יחדו במצודה. זה יאהב וזה לא יאות. תשב אלהים. ואת תבקש בה מתקדשת מטומאת התלם אשר נתנה בלבה. וזה ימר לבושת חרן טרמים נגדל מצדי מצאתו מרחם כי נוד אלהים יהי מן הבטן. והיא בכבודות יתקלס יעשה לו בבדם ושם תצבה ובידו תצפה לשלה ותספר לבעד הקודש מן הבית. והיא תצבת וזה יצאה לשאוב מים מהירים מן המקדש לבבית את השרפה. עד כי רוק עמלה בבפלה ישוב שבלה

וכל הימים אשר נתחברה בת המלך היא הנשמה אל הגוף אשר מתיד לגנף את רגלי יסבתי רעיוניה ינהל גברה על אשר פוק הבדן והעדר הנהמה ביניהם וכל מה שתבחר הנפש הגוף הנשמה אינה מסכמת ולזה ואין מושיע להם ואף לבית זה הגוף הנתבל נבית אשר ישא עול מריבה אשר בין איש זה הבכל הנתבל לאיש כי הוא המבפיע ואשה זה הסימר כי הוא מקבל השפע וכל ימיהם הם בזכה וכעם דומים לשרשי רתמים כ"כ הם מורפים בזכה ואפן וכל אחד מתגנה לרעהו בקולים אשר אדם קן בהם ישבים ולגיגים (במדבר ל"ג) אשר הם לנרה ולוקה. וכאשר מספרים ומתוכחים מפליר ומחזיק קולם כקול סירים אשר מבעיפים קול בגרפם וקנים ישמתים התגלים ויתגליגה. והאות פניהם דומה לשביר ושית. מקום אשר ראוי להיות יפה כפרי זית. לכוך יפזק ויתגלה סריג או הבלים יעופו לגם או אש אוכל אותה יכמו מריבת הלים ואשתו כן מריבת הנשמה והגוף כל ימי היותם במצודה ונרשם זו. כי הגוף אוהב את הגות נדרות בנוים. והנשמה אינה ליבה באשל מורה. הנשמה דבקה בה ומתקדשת מטומאת הבולם אשר נתנה

וכל יגלו בניהם (ויקרא כ"ד י') וירגנו באהליהם (תהלים ק"ו כ"ה) כי ישא עול (איכה ג' כ"ז) שרשי רתמים (איוב ל' ד') כקול סירים (קהלת ז' ו') שמיר ושית (ישעיה ז' כ"ג) יפה פרי זית (ירמיה י"א ט"ז) בבנת התבה עמ"ס (בראשית כ"ה כ"ז) מפקדשת מטומאתה (ב"ש י"א ד') יתנפר לגינת עמ"ס (שופטים י"ג ה') דרך כרמים (איוב כ"ד י"ח) כי נזיר אלהים יהיה מן הבטן (שופטים י"ג ז') כבדו ושם (שמות ל' ז') ידיו תצפה ישבה ישבה בתו מן הבית הקודש (שמות כ"ה) כנתבת וזו ישבו (ש"א כ"ח) לשאוב מים. (בראשית כ"ד י"ג) בלה יעלה את השרפה (במדבר כ"ג כ') ולא ישובנה הנפש עמ"ס (ישעיה י"ד) עמלו ישבה בתולה (זכריה ה' ה') תכנים לבה בבנים עמ"ס (תהלי' ל"ה)

בכוננה כי נכונה תנהר הטמאות נכנה גנגעו השבל. והגוף מחר לה בגוים אונות דרך כרמים לאשר הנמיל והבכון תתגל את נגתו מן הבטן ויתן יתדי ישבו שיסו ומדבר יעלו ויזן רשם אות חיל תני יתפלג הן תלמים מיהו מן בבן ובנן יתני יתלי נספרי ... ויחגה כתוב ויוספה כלוי בכל תתני כנת חבים גנוים ומתלגלים נכה ובנו ושם כבים כל כי רנפט בכל יוצא תוכל ולהפשה את התלות בידי יזהתו מגלא דבפה ומרפן נגבר הנשמה המקודשת מן הבית ושול הגוף והשכחת בגינה ותוספת גבולת שיש בשירים מן המדבר נקודה נגזרת והנה יולבו תוכל לגבות את שתרפה לבד בתכלה במכחלו כל גר ... ההנץ. עד אשר
ברוך

שכלה במחקרה שלם ישלם את הבערה (ב) ולא יעצרנה הגשם מהשקות בגשמי נדבות הדסיה במצולה. ולא יטרידוה דאגות. ושאגות. והמון תוגות. מהגות לבה תבונות. תציץ מחרכי מצוקי חלדה תשגיח מחלונות קלונות זמנה. צהר תעשה לגוה. בעד האשנב נשקפה כמו שחר לדעת ערכה ביצירות הטובה היא אם רעה בעיני אדוני׳ יעשה לה שלום במרומיו תתעורר משנתה תלטיש אשוניה מארובות חורי עפר וכפים הקיפוה. תשלח עיני בחינתה מן החורים אשר נתחבאה שם. והיה שכרה אשכרה ויקרה מקורה. ותגמולה ממולה. כפי מפעלה. פעם מחיר כלב מעדני עולמה עדנה ועולמה נצחה אתנן הקדשה והסוררת. ופעם סחרה ואתננה קודש לה׳ ופעם על כנפי שרפי שגיא כח אלהי העברים אל המנוחה ואל הנחלה תנשא. ופעם אשר יורישנה כמוש אלהי העורים אותו תירש:

תחזק את השריפה והשמאל חזק לכבותו והיא מחקרת אעפ"כ בטוב שכלה עד אשר נשלם הבעירה. (ב) ואע"פ שהגוף הוא גשמי ובטבעו הוא עב לא יעצור וימנע את הנשמה לבלתי השקות בגשם נדבות הוא השפע השכל אשר בו פועל מע"ט בזה העולם אשר הוא כמצולה והמצות דומים להדסים. ולא יטריד אותה שום דאגה ושאגות לרב ותוגות אשר יקבצו עלי׳ מהגות לבה תבונות והיא תליץ מחרכי וחלוני מצוקי תבל המכונה בשם חלד (תהלים מ"ט) ותשגיח מחלונות הקלון המגיע לה בזה העולם השפל ובכל זאת היא תאהיר ותאיר לגופה. והנשמה שוקפת כמו שחר לידע ערכה פה ביצירות אם טובה היא או רעה ואם שלום יהי׳ לה במרומים כאשר תשיב אל אלקים. והיא מתעוררת משנת הפתיות ותלטיש אשוני׳ כאשר יעור איש משנתו ומלחלח ומיפה עיניו כ"כ היא תלטיש אשוני׳ שתראה מארובו׳ הגוף אשר היא מקיפת ומסובבת בחורי עפר וכפים. ותשלח עיני׳ ותבחין מן חורי הגוף אשר היא נחבאה ונסתרה שם והי׳ שכרה לפי אשכר ומנחה אשר הקריב ומקור יקרה כפי אשר התמכרה לעשות בזה העולם ולמול מעשי׳ מקבלת תגמולה כפי פעולתה אשר לפניה ואם כלה הגוף אותה ותתענג ותתעדן בזה העולם בימי עלומה ונערותה אזי אתננה כאתנן הקדשה והזונה הסוררת ותקבל מחיר כלב ר"ל יסורין. ואם הנשמה כלתה את הגוף אזי סחרה ואתננה אשר היא נקראת קודש לה׳ ופעם הזאת תנשא על כנפי המלאכים אל המנוחה ואל הנחלה הוא עוה"ב וחוזרת למנוחתה. ופעם אשר יגבור הגוף ותהי פועלת רע תירש אשר ירשנה שרי המזלות אשר הם עורים בתבונה ונמסרת למלאכי עברה וזעם ותוסר כפי מפעלה. ואם מפעלה טוב מקבלת שכר טוב:

מ"ע ד׳) תליץ מחרכי עמ"ש (ש"ה ב׳ ט׳) תשגיח מחלונות עמ"ש (ש"ה ב׳ ט׳) צהר תעשה עמ"ש (בראשית ו׳ ט"ז) בעד האשנב נשקפה עמ"ה (שופטים ה׳ כ"ח) נשקפה כמו שחר (ש"ה ו׳ ט׳) אם רעה בעיני אדוניה (שמות כ"א ח׳) יעשה לה שלום במרומיו עמ"ה (איוב כ"ה ב׳) חורי עפר וכפים (שם ל׳ ו׳) מן החורים אשר נתחבאו שם עמ"ה (ש"א י"ד י"א) מחיר כלב אתנן הקדש׳ עמ"ה (דברים כ"ג י"ט) סחרה ואתננה קודש לה׳ (ישעיה כ"ג י"ח) שגיא כח (איו׳ ל"ז כ"ג) אלהי העברים (שמות ג׳ י"ח) אל המנוחה ואל הנחלה (דברי׳ י"ב ט׳) כמוש אלהי אותו תירש עמ"ה (שופטים י"א כ"ד):

חלק ט פרק א.

אתה (א) יסדת בזבולך חדרים עליים ומכונים נכונים לאידה ולכבודה בישרה תביאנה בסוד קדושים עומדים ממעל. בעותה תכלינה מלמעלה הפקדת עליה בכסלתה מלאך אכזרי יצוה עוד משחיתים מחבלים אשר בעלותה מרום הרים לתחתיות יריצוה ויאמר שמטוה וישמטוה (ב) ואיך אעשה בנפשי שקר להסגירה בידי אכזרים לא יחמולו. ואם בידי הפקדת רוחך לשבת בצלי להיות אצלי בזרוע תנשא ובחיקי תשכב ותהי לי לאשת נעורים. האבגוד באהבת בלולות האשכח ימיני להסירה מגבירה

אתה ה׳ יסדת בזבול השמים חדרים ועליים ומכונים חלונים כינו וכוין פתיחין לי׳ (דניאל ו׳ י"א) ואותם החלונים הם מוכנים לאיד ולצער את הנשמה בה אם עברה על בריתך ועוד יש חדרים אשר הם נכונים לכבודה אם שמרה תורתך ור"ל ברא גיהנם וברא ג"ע ואם הלכה בדרך הישר אזי תביא אותה לעמוד על סוד מלאכיך הקדושים העומדים ממעל. אבל בעותה וסלפה דרכה אזי אתה מכלה אותה מלמעלה. והפקדת עלי׳ אם עשתה מעשה כסילות מלאך אכזרי הוא השטן והוא מלאך המות ותצוה עוד משחיתי׳ ומלאכי חבלה אשר בעת צאת הנשמה מן הגוף ורוצת לעלות אל מקומה הרמה ויאמר ה׳ אל השטן שמטו את הנשמה ואל תעלה וישמטו אותה. (ב) ואם כן איך אעשה אני הגוף בנשמתי שקר ואבגוד בה ולגרום לה להיות מגורה ביד אכזרים הנזכרים אשר לא יחמולו עלי׳. ויאמר הגוף ואם אתה ה׳ בידי הפקדת רוחך כי היא חלקך ממעל ונתת אותה בידי שתהא יושבת בצלי ותהי׳ אצלי באהבה ובחבה כאשת נעורים היתכן שאבגוד בה אחרי אשר נמשלה לאשת נעורים ולשכוח באהבת כלולות והתנות אשר נתחתנה עמי הלא היא לי לימין היתכן שאשכח אותה הלא היא גבירה וחשובה ואיך אסיר אותה מגבירתה ולשלחה לחרפה בידי אכזרים. הנה מה טוב ומה נעים אם אני הגוף אנהיג עצמי בדרך הישר כדי שתעלה יקרתה ותפארתה

אתה יסדת עמ"ה (תהלים פ"ט י"ב) נכונים לאידה עמ"ה (איוב י"ח י"ב) בסוד קדושים (תהלים פ"ט ח׳) עומדים ממעל (ישעי׳ ו׳ ב׳) תכילנה מלמעלה (בראשית ו׳ ט"ז) מלאך אכזרי (משלי י"ז י"א) בעלותה מרום הרים עמ"ה (ישעי׳ ל"ז כ"ד) ויאמר שמטוה וישמטוה (מ"ב ט׳ ל"ג) ואיך אעשה בנפשי שקר (ש"ב י"ח י"ג) בידי אכזרים ולא יחמולו עמ"ה (ירמיה ו׳ כ"ג) ואם בידי הפקדת רוחך עמ"ה (תהלים ל"א ו׳) ובחיקי תשכב ותהי לי לאשת עמ"ה (ש"ב י"ב ג׳) לאשת נעורים (ישעיה כ"ד ו׳) האשכח ימיני עמ"ה (תהלי׳ קל"ז ה׳) להסירה

ותפארתה לשוני שמים ולכלכלה שם בכבוד ונכון לעשות כן. מאם אלך אחר תענוגי נוגי בשר ועל ידי זה אשפיל כבודה לעמק עכור ונשחת למהומה ואבדון ע"י האכזרים. מה טוב ונכון הי' הדבר אם ע"י פעולותי הטובים אפעל להשיב הנשמה שחמודה ומחמודי' הם מעשים הטובים אשר הם קרואים ומזומנים אל על פי' אל עליית מרום אשר משם נלקחה ושם תשיב בכבוד הלא טוב ונכון הדבר הזה מן הדבר הזה אשר היא שוממה ברעיוני וכסלי הכסילים והעדרי השכל והם שנואים ונזופים ממעשי הכסילות והפתיות. ואם כן הלא טוב לי לסגל אתה מצות ומע"ט כדי שאם יגיע הזמן והתור לעלות מרום הרים אתן אותה לך. מאם אשר אגרום ע"י פעולותי הרעים שאתנה אותה לגדופים הם המחבלים המחרפים ומגדפים אותה:

מגבירה לשלחה לחרפות. מה טוב ומה נעים העליתי יקרתה שמי שמים לכלכלה שם מהשפילי כבודה לעמק עכור. להומה ולאבדה מה נכון השיבי מחמודיה קרואים אל על משומם בכסלי שנואים ונזופים טוב תתי לך מתתי אותה לגדופים:

להסירה מגבירה עש"ה (מ"א ט"ו י"ג) הנה מה טוב ומה נעים (תהלי' קל"ג א') לעמק עכור (הושע ב' י"ז) להומה ולאבדה עש"ה (אסתר ט' כ"ד) קרואים אל על עש"ה (הושע י"א ז') טוב תתי אותה לך מתתי אותה עש"ה (בראשי' כ"ט י"ט) מתתי אותה לגדופים עש"ה (ישעי' מ"ג כ"ח):

פרק ב.

אתה (א) תראה ללבב ולעינים לא יונוך רב אונים גבור בארץ ועובד אדמתו חדל לקטר בשמי שם ושמן טוב למלאכת השמים. לא ירמוך רמי הקומה קרואי שאול מקוצר רוח נגרשים מעדן מעבודה קשה (ב) אתה תבחן מחשבות בלב איש להרע ולהטיב תשפט סתריו ומנגלהו לא תתעלם (ג) ראה תראה בעוני נלחצים עובדך בלבותם ואם יושר לבבם לא יתפרסם (ד) תכיר כוזבי מתלוצץ מרצץ עוזב דלים ומתענה בצום ובכי. תקלל מקלקל מחשבתו מכלכל אמריו בל תשפות שלום לשפתים נעות בלב רחוק תשנא מעול וחומץ גם כי ירבה תפלה. (ה) תבחון אנוש מועצותיו ריקות נמרקות דקות ושדופות עשתנותיו נשברות ופרוסות פרסותיו פרוסות. ומנבון פרושות ובמותר פרוצות ומצודותיו פרושות וכפיו פרושות השמים. דרכי עצתם תגדוד למען האבידם ונתיבות תשובתם תעות תסוב לבותם אחורנית ולא ישעו עיני האנשים ההם תנקר ולא יעלו:

אתה ה' רואה אשר עובד אותך בלבב שלם ומבין את כל מעשיהם אבל אלו אשר עובדים אותך לעיני העם ולבם בל עמם והמה לא יונך וירמוך כי הכל לפניך גלוי וידוע ואף תכיר לאיש אשר אלה לו אשר הוא רב אונים בעל כח וגבור בארץ וכל ימיו אשר הוא חי הוא עובד אדמתו פי' לגוף הנברא מן האדמה והולך אחר תאות הגופניות ועתה חוזר בתשובה ויחדל לקטר בשמים המשובחים אשר להם שם כשמן הטוב למלאכת השמים ואינו חושב כי הכל במקרה הבאה ממערכת השמים ועתה אינו עובד רק אותך ה' לבדך וגם לא ירמוך אותם בני האדם אשר הם נחשבים לרמי הקומה לאנשים גדולים וחשובים או יאמר רמי הקומה כמו רמה בים לשון נפילה אשר מפילים עצמם לארץ כדי שיהיו נראים בפני בני אדם כבעלי תשובה אבל באמת הם קרואים ומזומני' לשאול ואבדון ולבסוף הם נגרשים מעדן ותענוג בעבור שקלרה רוחם ואין משיגים תאות הגופניות מעבודה קשה אשר יעבדו ואף שירמו את האדם אבל אותך ה' לא ירמו. (ב) ואתה ה' בוחן מחשבות אשר בלב איש אם הם להרע או להטיב ואף שעושה בסתר אעפ"כ מנסתריו אתה שופט אותו ואף מנגלהו לא תתעלם ותשלם לאיש כמעשהו. (ג) ואף אתה ה' רואה אנשים אשר הם בעוני נלחצים ונדחקים ובכל זאת עובדים אותך בלבותם ואף אם ישר לבם לא נתפרסם אתה ה' יודע הכל (ד) ואף תכיר כוזבים מלוצצים ומרצצים ועוזבים דלים מאין עוזר להם ואף שהם בפני העם מעונים בצום ובכי כדי לרמות אותם ואתה ה' תקלל מחשבתו שמקולקלת ואף שבפני העם מכלכל ומסדר בהנהגה אמריו אתה ה' בל תשפות שלום להם כי שפתים הם נעים אבל לבם הוא רחוק והלא אתה ה' שונא מעול וחומץ ואף כי ירבה תפלה. (ה) ואף אתה בוחן אנוש אשר ריק מעלה בפניך אבל בפני העם הם נמרקים ומלוטשים ומחשבותם דקות ושדופו' מיראת ה' ועשתנותיו נשברות לפניך ופרוסות פרסותיו פרוסות פי' פורש פורסותיו ופושט טלפיו כחזיר שהם פרוסות והוא מפרסת פרסה והוא סימן טהרה. אבל באמת הם מבינה וחכמה מפורשים ובמותר דברים אשר הם אך למותר הוא בהם פרוץ ואינו עושה די הספוק כראוי ליראי ה' ולחושבי שמו ומצודה פורש לתפוש בהם בני אדם ומה היא מצודתו אשר כפיו פרושות השמים שיטעו בו הרואים וכל עצתם הוא לרעה לכן אתה ה' דרכי עצתם תגדוד למען אשר יאבדו ואם יחזרו בתשוב' תעות דרכם ותסוב לבם אחור שלא ישובו ולא יהי' להם ישוע' ואף אם ינקרו את עיניהם מחמת תשובה לא יעלו אל מרום הר ה':

אתה תראה לעינים וללבב עש"ה (ש"א ט"ז ז') לא יונוך עש"ה (יחזקאל י"א ז') רב אונים עש"ה (ישעי' מ' כ"ו) גבור בארץ (תהלים קי"ב ב') ועובד אדמתו (משלי י"ב י"א) חדל לקטר למלאכת השמים עש"ה (ירמי' מ"ד י"ח) שם ושמן טוב (קהלת ז' א') רמי הקומה (ישעי' י' ל"ג) קרואי שאול עש"ה (משלי ט' י"ח) מקוצר רוח מעבודה קשה (שמות ו' ט') נגרשים מעדן עש"ה (בראשית ג' כ"ד) מחשבות בלב איש (משלי י"ט כ"א) להרע ולהטיב (ויקרא ה' ד') ראה תראה בעוני (ש"א א' י"א) מרצץ עוזב דלים עש"ה (איוב כ' י"ט) בצום ובכי (יואל ב' י"ב) מכלכל אמריו עש"ה (תהלים קי"ב ה') תשפות שלום (ישעי' כ"ו י"ב) לשפתיה נעות עש"ה (ש"א א' י"ג) בלב רחוק עש"ה (ישעי' כ"ט י"ג) מעול וחומץ (תהלים ע"א ד') גם כי ירבה תפלה עש"ה (ישעי' א' ט"ו) דקות ושדופות (בראשית מ"א ו') וכפיו פרושות השמים (מ"א ח' כ"ד) תסוב לבותם אחורנית עש"ה (שם י"ח ל"ז) עיני האנשים ההם תנקר ולא יעלו עש"ה (במדבר ט"ז י"ד):

מי (א) מי יעלה לנו בתחילה אל הר ה' מקום אשר דבר המלך ששם ישב כסאו למשפט ששם הסתרים גלוים והכל צפוי. מי משלנו את מלך ישראל וסבב המצפה ועלה בית אל טהור רעיונים נקי התשוקות אשכלות הכשרון על עוללות עלילותיו. שמח לנוכח השואות ממריו מרודו ומכלכל אמירי אמריו קושר על זמנו עובד את אלהיו בכל סעיפי סעיפיו. זה יבא אל ביתו לשרתו במחיצתו לעבוד עבודתו ידיו מפרי עץ הדעת כפי אכלו לקטו ושלח ידו גם אל עץ החיים בלב נשבר ונכלם ואכל וחי לעולם (ב) גם אנכי אשנן כליותי. ואסיר טיח תפל מטוחותי. ודברי תוכחות אחבר אני טרם אכלה לדבר אל לבי:

מי יעלה אחרי אשר הזכיר אותם אשר הם מזייפים גלוים לעיני העם כאלו הם צדיקים ורצוים להתרחק מהר ה' חוזר ומפרש ומי הם הראוים לעלות בהר ה' ולעמוד בהיכלו והמליץ הגדול תמך מיתרי מליצתו על דרך נאום זמירות ישראל דוד המע"ה ה' מי יגור באהליך וכל המזמור (תהלים ט"ו) ואומר מי הראוי לעלות אל הר ה' במקום אשר שם דבר המלך ה' ושם יושב על כסא המשפט לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו כי שם הכל צפוי וכל אשר האדם עושה בסתר הכל גלוי וידוע לפני כסא כבודו ומי הוא משלנו הצדיקים הראוים אל מלך ה' צבאות מלך ישראל הסובב זה האיש תמיד בצפונות ה' אשר צפון לישרים ואשר עליתו תמיד אל בית אלהים זאת שאלת המליץ. וזאת היא תשובתו הרמה טהור רעיונים מי שיש לו מחשבה ולב טהור והוא נקי מתשוקות וחשקי עה"ז והאיש אשר לו אשכולות הכשרון מה האשכול משפיע משקה כך הוא משפיע בכשרון מעשיו אשר ממנו ילמדו את הדרך הישר אשר ילכו בו והם רבים אשר הוא מדריך לאחרים על עוללות עלילותיו אשר הוא לוקט ואוסף מע"ט וזהו דרך הישר שבאדם כאשר הובא בח"ה שער אהבת ה' פ"ו וז"ל וראוי לך אחי לדעת כי זכיות המאמין אפילו אם יהי' מגיע אל התכלית הרחוקה בתקון נפשו לאלהים ואלו הי' קרוב להמלאכים במדותם הטובות ומנהגיהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתה הזכה בו אינם כזכיות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומישר הרשעים אל עבודת ה' שזכיותיו נכפלות בעבור זכיותם בכל הימים ובכל הזמנים ע"ש כאשר מקרב הדבר אל השכל במשל נאה וז"ש אשכלות הכשרון על עוללות ועל שדימה והמשיל המליץ האיש לאשכול לכן אומר עוללות. ואף שמח לנוכח השואות והמשואות והפקדים הבאים עליו ומברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ומצדיק הדין עליו ואומר כי השואה והפקד הבא עליו הוא ממריו אשר המרה פי ה' ומרדו אשר מרד בו ומקבל היסורין באהבה ומכלכל אמירי אמריו פי' מסדר אמריו בהנהגה ואינו חוטא בפוסק שפתים רק מכלכל אמריו במדה. וגם עושה קשר למרוד על תאות הזמן ועובד את ה' בכל מחשבותיו. האיש הלזה יבא להשתחות ולשרת בית ה' ידיו מפרי עץ הדעת והתבונה זה התורה הנגלה כפי אכלו ודי ספוקו לקטו ויזכה שישלח ידו גם אל עץ החיים והוא הנסתר בלב נשבר ושפלה וזה האיש יחי' חיים הנצחיים (ב) ועתה מסיים המליץ גם אנכי אשנן כליותי ואסיר טיח טפל הם המחשבות רעות מטוחותי ומחשבותי ואחבר תוכחה קודם שאתחיל להעיר לבי כאשר יאמר:

מי יעלה לנו בתחילה (שופטים כ' י"ח) אל הר ה' (תהלים כ"ד ג') מקום אשר דבר המלך (אסתר ד' ג') ששם ישב כסאות למשפט עש"ה (תהלים קכ"ב ה') מי משלנו את מלך ישראל עש"ה (מ"ב ו' י"א) וסבב המצפה ועלה בית אל עש"ה (ש"א ז' ט"ז) זה יבא אל ביתו עש"ה (שם כ"א ט"ז) לעבוד עבודתו (ישעי' כ"ח כ"א) ומפרי עץ הדעת עש"ה (בראשית ג' ז') כפי אכלו לקטו (שמו' ט"ז י"ח) ואכל וחי לעולם (בראשית ג' כ"ב) לב נשבר ונכלם עש"ה (תהלים כ"א י"ט) אשנן כליותי עש"ה (שם ע"ג כ"א) טיח תפל מטוחותי עש"ה (יחזקאל י"ג י"א) אני טרם אכלה לדבר אל לבי (בראשית כ"ד מ"ה) מטוחותי עש"ה (תהלים כ"א ח'):

חלק י פרק א.

לבי (א) לבי התורה והאדם חבורם הוא נר אלהים בארץ התורה היא להב מתפרד משביב היושבי בשמים והאדם בשני חלקיו אבוקה שואבת אורו. גיוו פתילה נפתלת נשמתו שמן זית זך בהסכמתם והצמדם יתמלא הבית כולו אורה יגלו לעיניך אוצרות ההנהגה הכוללת ונבעו לך מצפוני המעשים אשר בהם תתפאר בהשאר בקיום וממשלת מחמודות העתים בכל אשר תאוה נפשך ובהעזב שמירת. חמדת כתב הדת תשאר עם הזמן כנודד יחיד במדבר נורא ונתיבה מעותת בליל חושך ורוח סערה וגשם שוטף

לבי לבי דע כי התורה אם האדם יעסוק בה הרי היא עם האדם כנר השוב ונר אלהים על הארץ כיצד התורה היא משולה ללהב המתפרד משביב וניצוץ הוא מה' היושב בשמים כי הוא אש אוכלה והב' חלקי האדם כאשר מבאר דבריו מה הם הב' חלקים והוא דומה לאבוקה השואבת ומקבלת את הלהב הנזכר ועי"ז הוא נר אלהים המאיר לארץ. ועתה מפרש מה הם שני חלקי האדם הגיו ר"ל הגוף הוא כפתילה נפתלת ושזורה כ"כ אברי הגוף שזורים ומחוברים יחדיו. והחלק הב' דהיינו הנשמה היא כשמן זית זך והרי הפתילה והשמן. ועתה צורך להדלקה כדי שתהא השלהבת עולה ותאיר לעולם השפל ולגופים לכן אומר בהסכמתם כשיסכימו להיות מחוברים ומלומדים יחדיו שיליתו אחד לחברו והגוף יליית להנשמה אזי יאירו ויתמלא הבית כולו אורה ר"ל הגוף המשל לבית ימלא אור תורה. ומה יועיל לך האור. לכן אומר ע"י אותו האור יגלו לעיניך דברים הטמונים כמו אוצרות איך שתנהג עצמך

לבי נר אלהים בארץ עש"ה (משלי כ' כ"ג) משביב עש"ה (איוב י"ח ה') היושבי בשמים (תהלים קכ"ג א') שמן זית זך (שמות כ"ז כ') ונבעו לך מצפוני עש"ה (עובדי' א' ו') בכל אשר תאוה נפשך (דברים י"ד כ"ו) כתב הדת (אסתר ד' ח') רוח סערה (תהלים ק"ז כ"ה) במדבר נורא עש"ה (דברים ח' ט"ו) וגשם שוטף

שוטף באין משען ומשענה. יהי דרכו חושך וחלקלקות ומלאך ה' רודפו. ובמה יושע איפוא. (ג) ודע נא וראה כי חבורם חסדי ה' על בוראיו. ופירודם מעשה ידי אדם הנה ידיך עשוך וכוננך:

עמך בזה העולם והיא מחכימת פתי ותבא לחדרי התורה שהיא הכוללת לכל אדם ר"ל תורה הנגלה לכל אדם אשר הכל לומדים ואח"כ ונבעו ויגלו לך דברים הצפונים הם סודות התורה. אשר אם תשיג אותם תוכל להתפאר בהשאר בקיום ר"ל שתהי' בטוח בהשארת הנפש, אשר תשאר לעד בקיום נצחי אשר תשוב למקומה הראשון בכבוד ועוז. וע"י התורה תשיג ותמשול במחמודות העתים בזה העולם בכל אשר תאוה נפשך כי האורך ימים בימינה וכ"ש עושר וכבוד. וכל זאת יבא לך אם תקיים את התורה ותחזיק בה. אבל כשתעזוב לשמור את התורה החמודה ואת כתב הדת והמצות וחוקות התורה. ואם לא נמצא בך החכמה והלמדה עמה הרי לא יהי' לך לאור עולם הנר הנזכר ותשאר עם הזמן אשר אתה יושב בזה העולם השפל והאפל כאיש יחידי אשר הולך במדבר גדול ונורא ואף הנתיבה מעותת ומעוקמת ועוד רעה גדולה אשר הוא ליל חושך ואף רוח סערה והגשם שוטף ואין לך משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים ואין לו מה לאכול. ועוד רעה גדולה מזו נוספת אשר דרכו חושך וחלקלקות ומלאך ה' רודפו ובמה יושע איפוא ואיזה תשועה יש לו לנפות. וכל זאת באתהו על הכסיל בחושך הולך ולא יהי' לו אור עולם הנזכר. (ג) לכן דע נא וראה והתבונן בחסדי ה' אשר גמל להברואים עמנו אשר חברם להיות לך לאור עולם אשר ע"י תשיג הטובה הכפולה ומכופלת אבל בפירודם לא ה' פעל זאת רק הם מעשה ידי אדם אשר האדם בעצמו גרם לו את הרעה הזאת ואל יחשוב כי ה' נהפך לאויב לו כי אולתו דרכו סלפה. ואל יהא על ה' לבו זועפה. כי ה' עשה החסד עמך ונתן לך הפתילה והשמן והלהב ואתה אינך רוצה להדליקם ואם תלך בחושך הנה ידיך עשוך וכוננך הרעה הזאת כי לא רצית להכיר טובת וחסד ה' אשר גמל עליך:

שוטף (יחזקאל כ"ח ל"ג) באין משען ומשענה עש"ה (ישעי' ג' א') יהי דרכו חושך וחלקלקות ומלאך ה' רודפו (תהלים ל"ה ו') ובמה יושע איפוא עש"ה (שמות ל"ג ט"ז) ודע נא וראה כי חבורם חסדי ה' עש"ה (תהלים ק"ז מ"ג) ומעשה ידי אדם (שם קט"ו ד') הנה ידיך עשוך וכוננך (שם קי"ט ע"ג):

פרק ב.

לבי (א) זכור בוראך הפקיד בידך רוח נדיבה כגר בארץ נאספת לביתך כאורח בחיקך נטתה ללון. מדי היותה במאסר בבית אפל נושאת עיניה למקום אשר לקחה משם. מחשבת משפלותה בגבהות רעיונתיה הנצבת בראש פנה במקום קדוש והיא מתאבלת. חמול עליה ודבר על לבה כי אין זולתך לגאול. (ב) והיא אתך כמו צפור הנלכדת קשורה בידי פתי היונק תביט המון צפרים עפות מימינה ומשמאלה יעופפו בקנה עם חולשת זה הצעיר אשר יעצור בה ולבה בקרבה המס ימס (ג) ואם חפצת לבל תשלח יד בפקדון הכבד ושב בביתך לעבדה ולשמרה ולמה תתגרה ברעה מבוכות חשבונות רבים להגדיל תלאות מעשים ועצבון ידים ואתה רואה מלאכת בתי הנפש הזאת ארוכה ורחבה וימי שנותינו קצרים מהשיג ואלו חיינו

לבי זכור נא אשר הבורא אותך נתן בידך הנשמה לפקדון ולבסוף יבא בעל הפקדון ויבקש את פקדונו והנה היא נאספת לביתך כגר בארץ ובחיקך נטתה ללון כי דירתה בתוך גופך כמו לינה אחת כי בין לילה הי'. וכל זמן אשר היא בתוך גופך היא כבתוך מאסר ובית כלא אפילה ותמיד נושאת עיני' למרום למקום אשר לוקחה משם ותמיד זוכרת את מועד עת לאתה מן הגוף שלא תשוב אל מקומה הראשון בחרפ' ואף שהיא יושבת במקום שפל ומורד חושבת תמיד בגבהות רעיונתי' ורצונ' ומחשבתה כאשר היתה נצבת בראש פנה במקום קדוש תחת כסא הכבוד קודם רדתה ועתה ה' אמר לה לשכון בתוך הגוף הערפל וכאשר זוכרת זאת והיא מתאבלת. לכן מן הראוי שתחמו' עלי' ולדבר על לבה ותטה אל קפלה כי אין זולתך לגאול ובידך לגאול אותה אם תשמע לה אזי לא תקח בושנה. (ב) והנה הנשמה אתך הגוף קשורה. כמו הצפור הנלכד בפח והיא בידי פתי היונק ונער קטן נוהג בה ואין ידים לה לנוס אנה ואנה והיא רואת אשר כמה צפרים עפים בקנה והיא אינה יכולה לבוא אל הקן שלה בגלל חולשת זה הצעיר אשר יעצור בה ואע"פ שזה הנער חלוש וקטן אעפ"כ היא עצורה בידו והנה לבה בקרבה המס ימס. כ"כ הנשמה אל הצפו' נדמתה ואתה הגוף עם חולשתך אתה עוצרה וכל אשר היא רואה אשר נשמות אחרים מעופפים בכבוד אל מקומם הראשון והיא בתוך גופך חבושה הלא תבוש ותאלם. (ג) ואם חפצת אתה הגוף לבל תשלח בנשמה ידיך אשר היא פקודה אצלך החזק עצמך בכבוד ושב בביתך ולא תלך אחר ההבל רק תשב בביתך לעבוד עבודתה עבודת הקודש ולשמור את משמרתה משמרת הקודש. ולמה תתגרה ותתחרה אתה הגוף ברעה מבוכה ומבוכה בחשבונו' מבוכים ומבוכים ומסחורתיך אשר הם מגדילים את התלאה ועצבון ידים. והלא אתה הגוף רואה כי המלאכות הנצרכים לבתי הנשמה הזאת ארוכה ע"ד היום קצר והמלאכה

לבי זכור בוראך עש"ה (קהלת י"ב א') הפקיד בידך רוח עש"ה (תהלים ל"א ו') רוח נדיבה (שם נ"א י"ד) כגר בארץ (ירמיה י"ד ח') נאספת אל ביתך עש"ה (דברים כ"ב ב') נטתה ללון עש"ה (ירמיה י"ד ח') בראש פנה עש"ה (תהלים קי"ח כ"ב) והיא מתאבלת (ש"ב י"ד ב') ודבר על לבה (שופטים י"ט ג') כי אין זולתך לגאול (רות ד' ד') צפרים עפות (ישעי' ל"א ה') ולבה בקרבה המס ימס עש"ה (ש"ב י"ז י') הכבד ושב בביתך ולמה תתגרה ברעה (מ"ב י"ד י') לעבדה ולשמרה (בראשית ב' ט"ו) חשבונות רבים (קהלת ז' כ"ט) ועצבון ידים עש"ה (בראשי' ה' כ"ט) בתי הנפש (ישעי' ג' כ') ארוכ' ורחבה עש"ה (איוב י"א ט') וימי שנותינו

חיינו אלף שנים פעמים לרוחק המבוקש. ומה גם עתה בהיות ימי שני חיי מגורנו מעט ורעים ולא השיגו מדבר קטן ועד דבר גדול (ד) שמעוני אזני אלמדכם להועיל ראה לבי גם ראה הזמן סכל חבור עצבים הניחהו הסתפק ממראה עיניך בשעור ההכרחי לעמידת החי אשר לא יעזבנו האדם וחי. קום בחר לך מזמרת הארץ מעט צרי לשמירת בריאות מעט דבש ללקיחת תענוג ואת ואת היותר תחרים והיה למאבל בהמות השדה ולבני האדם הדומים לה. ומה לך לרכלות רקב וסגולת עש כלה המונם ושאונם חלום אחד הוא. פתרונו עלות הגויה בלא עתה ורדת הרוח כרוח הבהמה ואחרי מות לבי חלמא לשנאך ופשריה לערך:

והמלאכה מרובה ואף אם חי אדם אלף שנים לא ישיג התכלית כי המבוקש רחוק וכ"ש שבשני חיי מגורינו מעט ורעים ואין להשיג דבר קטן מהם. (ד) ומקיים המליץ ואם כן הוא הדבר שמעוני אזני אם תשמעו לי אלמדכם דבר אשר יועיל לכם אחרי שראה לבי גם ראה שהזמן הוא סכל והמתחבר עמו הוא רק לעצבון לכן שמע לעצתי הניחהו לזמן ואל תתאו למטעמותיו. רק הדבר אשר הוא בהכרח שיעמוד האדם בחיים כי לא יתכן לעזוב כל תאות הזמן והגוף כי לא יעזבנו האדם וחי ואעפ"כ זהו אי אפשר לכן הסתפק בכל אשר אתה רואה בתאות הזמן רק בחר לך מעט מזמרת ומיטב הארץ והסתפק עצמך במיעוט כדי שתשמור בריאותך ואת היותר יהי' בעיניך כחרם ויקחו בני אדם כאלו אשר הם דומים לבהמה אבל לבעל שכל לא יאה להיות רוכל וסובב אחרי סגולות ואוצרות אשר עש ורקב יאכלם המונם ושאונם הוא קבוצם הכל יכלה והוא כחלום יעוף ופתרון החלום הוא זה אם תלך אחרי ההבל יעלה ויכרת והוא לשון כעלות גדיש בעתו (איוב ה') והוא לשון כריתה והשחתה. ורדת הרוח כרדת הבהמה במקום אשר רוח בני האדם העולה למעלה ורוח בהמה יורדת למטה אבל אם לא ילך תרד למטה בגיהנם ויגיע לעונש לא לך לבי יהי' החלום הזה רק יעלה חלמך לשנאך ופשרי' ופתרונו לערך לבעל דבבך ואתה שמע לעצתי ותלך בדרך טובים:

שנותינו (תהלים צ' י') ואלו חיינו אלף שנים פעמים עמ"ש (קהלת ו' ו') ימי שני חיי מגורנו מעט ורעים ולא השיגו עמ"ש (בראשית מ"ז ט'). מדבר קטן ועד דבר גדול עמ"ש (ש"א כ' ב') אלמדכם להועיל עמ"ש (ישעי' מ"ח י"ז) ראה לבי גם ראה עמ"ש (ש"א כ"ד י"א) חבור עצבים הניחהו עמ"ש (הושע ד' י"ז) ממראה עיניך (דברי' כ"ח ל"ד) מזמר' הארץ מעט צרי מעט דבש עמ"ש (בראשית מ"ג י') והיותר תחרים עמ"ש (ש"א ט"ו ט"ו) רקב ועש עמ"ש (הושע ה' י"ב) חלום אחד הוא (בראשי' מ"א כ"ה) ורדת הרוח כרוח הבהמה עמ"ש (קהלת ג' י"ט) חלמא לשנאך ופשרי' לערך עמ"ש (דניאל ג' מ"ט):

פרק ג.

לבי (א) זאת עצתי אם תאבה שמוע בעוד כפתך רעננה. ואין עננה לכסות שמשך ואתה בחור בטוב ואשר כח בך לרוץ אל המערכה קל כאחד הצביים להשיג ולהציל. ורבים מישיני שינת עולם ותענוגות זמן יקיצו לטוב ריחך ואור ירחך ואתה למה תשכב ותרדם למה תתעצל לנצל עדים כצל ולהתנצל מעון העצלה והכסלה (ב) קום קרא לתבונות ותבואנה עד אשר לא יבואו ימי הרעה עד אשר לא יצאו גדודים חלוצי שיבה יחליפו כח גדול בענות חלושה וימירו גבורה במורך לבב. והזמן אשר חברתו הסתה אותך יתיצב מנגד כמצחק עליך. בנבול עליך. באבוד פעליך. בבלוי נעליך. בעפר שעליך. ומוצק רעליך

לבי זאת עצתי אם תאבה ותרצה לשמוע אותי בעוד כפתך הם אברי גופך המשולים לענף מן האילן והם עוד דשנים ורעננים והרצון בו משל לימי הבחרות ובעוד אין ענן לכסות שמשך ר"ל בימי כחך חזק כשמש בצהרים ואתה מזהיר בימי נעוריך ועוד אתה בחור בטוב ר"ל בימי בחרותך הטובי' ואשר עוד כח בך כנגדי לרוץ אל המערכה וללחום נגד יצר נעוריך ותשיג אותו ותציל נפשך ממנו. ועי"ז אשר ממך יראו מנהגך הטוב רבים אשר ישנו בתנומת הבלי עולם ותענוגי הזמן יקיצו לטוב ריחך כאשר ישמעו שמעך הטוב כריח השמן הטוב אשר הורק ויקיצו מתנומת הבלי הזמן ויאמר למה נרדם לכו ונשובה וממך יראו וכן יעשו. ויקיצו לאורך אשר תאיר להם באור תורתך כאשר יקיצו לאור הירח ואתה למה תשכב ותרדם בתנומות הבלי הזמן ולמה תהי' עצל להתנצל ולהסיר עדים וקשוטים אשר יתקשטו בהם בתענוגי עוה"ז להתנצל ולהסיר מעון ודירת העצלה והכסלה בעוה"ז אשר היא כצל על הארץ. (ב) ואמר המליץ שמע נא לעצתי. קום קרא לתבונות והשתמש בשכל ויבואו אליך עד אשר לא יבואו אליך ימי הרעה והזקנה. ועד אשר החלושה אשר יבואו לך בימי הזקנה עדיין לא יצאו חלוצי שיבה גדודים לגזול ולבוז חייך ויחליפו כחך הגבורה בענות עניי וימירו גבורות נעורך במורך לבב. והזמן אשר חברתו הסתה והתפתה אותך לילך אחר

לבי זאת עצתי אם תאבה עמ"ש (משלי א' ל') אם תאבה שמוע עמ"ש (ישעי' א' י"ט) כפתך רעננה עמ"ש (איוב ט"ו ל"ב) ואין עננה לכסות שמשך עמ"ש (יחזקאל ל"ב ז') בחור בטוב (ישעי' ז' ט"ו) לרוץ אל המערכה עמ"ש (ש"א י"ז מ"ח) קל כאחד הצביים (ש"ב ב' י"ח) להשיג ולהציל עמ"ש (ש"א ל' ח') ורבים מישני שנת עולם עמ"ש (דניאל י"ב ב') תשכב ותרדם עמ"ש (יונה א' ה') ולנצל עדים עמ"ש (שמות ל"ג ו') קרא לתבונות עמ"ש (משלי ב' ג') עד אשר לא יבאו ימי הרע' (קהלת י"ב א') יצאו גדודי' (מ"ב ה' ב'). יחליפו כח (ישעי' מ' ל"א) בענות חלושה (שמות ל"ב י"ח) במורך לבב (ויקרא כ"ו ל"ו) אשר חברתך הסתה אותך עמ"ש (מ"א כ"א כ"ה) בנבול עליך עמ"ש (ישעי' ל"ד

[illegible]

רעליך. מבים מעליך. ובלית מעליך. בכבוד עליך. ובחם בן אדרי הייתי באמנה אתך. (ג) וסעיפי סעפים אשר שנאך בהתמברם על נערי למברם לאויביהם ואין חילה מכם עלי על מחלתי גם דמה יהפך לבבם. יבירו אשר הרעו ידבימו אשר דקרו. לאמר מה זאת עשיני כי שלחנו הימים הראשונים מעבדני יהם היו טובים מאלה לצאת ולבא ולעשות חיל. וכי תחשוב אורך ימי בחרותיך כימי שמים לרוב וכי יש עדן ועדנין להרע ולהטיב. ותאהב על זאת התקוה לחטוא היום ומחר תשיב. ויש אתך ממשלה לעזוב גם היום פרי שיחך ומעזו פעליך. שקר אתה חובר כי הבל ימיך עלי ארץ וכל אשר תתרשל על הטוב מעשותו בחותו למהרתו תוסף סרה. וכי אשר תאמר לבשאבנה אשנה. תשנה באולת. כי מי ידע מהרתך התשגג ואם יותר לגבל כל מאומה עד אור הבוקר ונמצאת מתאמן ובוטח על עולם שאינו שלך. ראה תחלת התועלת התשועה נבובת לך לעולמים אם אינך ממלט את נפשך הלילה:

[illegible]

פרק ד.

[illegible]

אך (א) אמנם אחר ראותך לבי עם חזוק התשוקה והחשק לשלמות הנפשים היה סובב בחזק הזמן ללון בין שדי אהבי וגם אתה לאחז בזה וגם מזה לא תנח (ב) גשה נא אלי ואורך גדולות ובצורות להשיג חפציך אל גם הם תחלת אמרי ופתח דברי היות רע ומר עלי המעשה הזה להתפתי ללהוש הנחש המנחש אשר ידעת עתתו מיום היותו. ולהתעורר בנערית אתני

אשר

אשר בחנת סכלותה להתהלך בחוץ על משענתם. הומה לנעימי הימים צמא לימי חמודתם ככל המון ריעך הממלאים את הארץ לקרוא מלחים וחובלים מעמיקים מחזיקים תורן וחבלים להריץ מאה ספינות בים נושאת זהב וכל הון עתק. ולשים נוגשים ושרי מסים על ששים כרכים ביבשה. כי מה בצע בהמון חמודות ושעשועים. הבל המה מעשה תעתועים. (ג) אבל אחרי אשר למצוא חפץ להשיג איל ולהוסיף עילוי ותלוי ראש לא חמלת תת בברותי ראש. הרשול אשר רויתני ומרורות קנאות שבכה השבעתני לכה שמעה בקולי איעצך הפלג השקידה על הלימוד ועל בקשת התועלת והזרז על כל מה שתשלוט ידך על קנינו בצדק. וגם אחר יגיעה נסבלת כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה לא ימנענו ממך חולש רעיון ועצבון ידים. ופקח עיניך כי רבים חללי היאוש ועצלות ידים אשר הפיל מחללי גזרה החרותה אשר היא נחמת הפתאים (ד) בטח לבי אחרי תכלית הבטחון בבוראך בעזר החריצות ותשועת העצה כי בם יבורך גבר. וכי יברך אלהים את האדם ישלח עזרו במעשהו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח יכול אפילו יושב ובטל תלמוד לומר בכל אשר תעשה (ה) ואל ישיאך הרפיון והעצלה שיש לזמן גזרות רשומות כל השתדלות עמהן שקר כי זאת עצת נפתלי לבב בל ידעו בנפשותם. השיב להם טוב טעם ודעת להאיר להם פני מצפוני מחשבי זמנם ולסקל לעיניהם נתיבות עולמים והם נשארים באפלת המקרים והתמורות המגיעות. כעור ימשש נגד השמש מוכי בסנורי הפתיות לואים למצוא פתחי התשובה המושמת נגד פניהם והיא רחוקה הרחק מאוד מאדם שכמותם. ועתה כאשר צר להם וראותם תכלית הכלה והאבדון יתרעמו מזמנם ואל עליונם ינופפו יד לזכות עצתם הנבערה. לאמור נקיים אנחנו ומה לעשות ואלהים גזר. מה לעשות עוד בחיל ובכח ובעצת השכל ולא עשינו אך שקר התהללות הגבור ביום רעה ושוא תשועת אדם ביום עברה. מפי עליון תצא

הערות

אתונך פי' שהחומר הנמשל לחמור יעורר אותך לילך אחר תענוגיו אשר בחנת והבנת סכלותה ואולתה לילך בחוץ על משענתם אחרי הטיול. הומה הגוף וחושק לימים נעימים וצמא לימי חמודת הזמן ככל המון רעיך אשר נמלאים חברים הרבה כמוך לילך אחרי תענוגים והמה כל כך רבים עד אשר מלאה הארץ מהם. וכל חפצם לקרוא מלחים וחובלים המושיטים את הספינה ומעמיקים בלב ים ועושים תורן הוא העץ הגבוה מהספינה והוא עמ"ה (ישעי' ל"ג) וחבלים אשר הם נקשרים בתורן להריץ מאה ספינות בים שיביאו זהב וכל הון עתק. וכל חפצם לשום נוגשים ושרים הגובים את המס על ששים כרכים שבנה ביבשה. לכן אני אומר לך בני אל תפנה להם כי מה בצע וכו'. (ג) אבל אחרי דברים אשר בהם תמצא חפץ האמתי ובהם תוכל להשיג איל וכח לנשמה ותלוי ראש להתנשא בהם ראש הנשמה לא חמלת ונתת בברותי ראש ולענה. התרשלות ועצלות גופך ריווה לנשמתי ומרירו' הקנאה אשר קנאת להבלי הזמן המה השביעני במרורים. לכן שמעה בקולי אתה הגוף ואיעצך. הפלג הוא לשון חיזוק השקידה הוא לשון מהירות פי' שתחזיק ותמהר ללמוד ותמהר לבקש התועלת להנשמה ותהי' ג"כ זריז במשא ומתן אשר ידך שולט בו ויהי' קניניך בצדק וגם תהי' זריז אחרי היגיעה שתוכל לסבול כאשר הובא בח"ה בשער הבטחון פ"ג וז"ל למי שהוא חלש בגופו והכרתו חזקה אל יבקש מסיבות הטרף מה שיגע גופו אך יטה אל מה שיהי' קל על גופו ויוכל להתמיד עליו עכ"ל ועי"ז לא ימנע ממך השיבה ע"י רעיונים החלושים או עצבון ידים כי תוכל להתמיד בה והאל הטביע אותך עליה. ופקח נא עיניך וראה כי כי רבים אשר הם חללים ומדוכים בעוני מחמת יאוש שמיאשים את עצמם ממלאכתם וכל פעולתם אינו מועיל להם לכן מתרפים ממלאכה והם עצלים כי אומרים מה לנו לטורח הזה הלא גזירה חרותה היא ע"י מערכת השמים, אבל הם טועים בדבר זה והוא נחמת פתאים (ד) אך בטח לבי בתכלית הבטחון בה' ויקח החריצות לעזר והאלהים יעשה מה שקדמה בו גזרתו ועיין בח"ה בשער הבטחון פרק ג' וד' כי המליץ רוב מליצתו בזה הפרק על הענין אשר שם. (ה) ואל ישיאך ויפתוך הרפיון והעצלות אשר בך שתרפה ממלאכה ויאמר לך שיש לזמן גזרות רשומות מי יעני ומי יעשר וכל אשר תשתדל בעתות הזמן הוא לשקר כך יפתוך העצלות. לכן אני אומר לך אל תחשוב כן כי זאת עצת נפתלי ועקשי לב ואפילו בנפשותם לא ידעו ר"ל כי הם נמשלו לבהמות אשר לא יודעים רק בלתי נפש המרגשת ונפש המדברת לא ידעו ולא יבינו. ושמע לי להשיב להם תשובה בטוב טעם ודעת כדי שאתה תהי' לאור להאיר פני מצפוני מחשבי זמנם ויושבים במשכת הזמן ולסקל ולהסיר מעיניהם נתיבות עולמם ההולכים בנתיבות עקלקלות. אבל כל זאת לא יועיל להם כי הם נשארים באפלת מקרי הזמן והתמורות התענוגי' אשר מגיע להם בכל עת ורגע והם נגררים אחרי התאוה. ומשלם

כ"ז כ"ט) ספינות בים נושאת זהב עמ"ה (מ"א י' כ"ב) הון עתק (משלי ח' י"ח) ושרי מסים (שמות א' י"א) הבל המה מעשה תעתועים (ירמי' י' ט"ו) למצוא חפץ (קהלת י"ב י') בברותי ראש (תהלים ס"ט כ"ב) שבכה השבעת' עמ"ה (ש"ה ה' ט') וכל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עמ"ה (קהלת ט' י') ועצבון ידים עמ"ה (בראשית ה' כ"ט) כי בם יבורך גבר עמ"ה (תהלים קכ"ח ד'). וכל אשר הוא עושה ה' מצליח (בראשית ל"ט ג') בכל אשר תעשה (דברים ט"ו י"ח) עצת נפתלים עמ"ה (איוב ה' י"ג). טוב טעם ודעת (תהלים קי"ט ס"ו) כעור ימשש עמ"ה (דברים כ"ח כ"ט) מוכים בסנורים לואים למצוא פתחי עמ"ה (בראשית י"ט י"א) הרחק מאוד מאדם עמ"ה (יהושע ג' ט"ז) ועתה כאשר צר להם עמ"ה (שופטים י"א ז') ינופפו יד עמ"ה (ישעי' י' ל"ב) עצתם הנבערה (שם י"ט י"א) נקיים אנחנו (יהושע ב' י"ז) בחיל ובכח עמ"ה (זכריה ד' ו') התהללות הגבור ביום רעה עמ"ה (תהלים כ"ג ג') ושוא תשועת

בזה כעור אשר ימשש נגד השמש המאיר לעולם והעור ימשש ואינו נהנה מאורה. כ"כ הם מוכים בסנורי הספקות וילאו למצוא פתחי התשובה אף שהיא מוצמת נגד פניהם ויכולים להשיג אותה אעפ"כ היא רחוקה מאוד מאדם שכמותם. ועתה בסוף כאשר הם בצרה וכאשר יראו כי כלו ואבדו עד התכלית אז יתרעמו ויתלוננו על המערכת זמנם ומרימים ונופפים יד נגד הקב"ה וכל זאת כדי לזכות ולצדק עצמם הנבערה. ואומרים נקיים אנחנו מצד עסקינו כי אלהים גזר מה לעשות עוד בחיל ובכח הלא הכל עשינו ולא הועילה לנו. ומה יתהלל הנבור ביום רעה לאמר בכח ידי עשיתי לא כן הוא כי הוא תשועת אדם ביום עברה כי מפי עליון יצא הרעה ואין להשי' לכן לשקר שמרנו המעותד ההכרחי כי העתיד להיות הוא מוכרח ואין לאל לדחותו. הגזרה אמת ואנחנו בדאים כ"כ הם מתנחמים שהם בעצמם לא גרמו זאת. לזה מקיים המליץ זאת בוודאי בת עני' וחסירי דעת שאין ראוי לחמול עלי' מרוב סכלותה אחרי שאינם מבינים ורואים כאלו הנגינים והשכים בעיניהם ובל יודעים מה אומרים:

הרעות אך לשקר שמרנו המעותד ההכרחי ואין לאל ידינו לדחותו הגזרה אמת ואנחנו בדאים. זאת בוודאי בת עניה שאין ראוי לחמול עליה לרוב סכלותה אחר שהצנינים בצדיה והשכים בעיניה ובל ידעה מה:

תשועת אדם (שם ס' י"ג) יום עברה (צפני' א' ט"ו) מפי עליון תצא הרעות עש"ה (איכה ג' ל"ח) לשקר שמרנו עש"ה (ש"א כ"ה כ"א) שהצנינים והשכים עש"ה (במדבר ל"ד כ"ה) ובל ידעה מה (משלי ט' י"ג:)

פרק ה.

מה (א) יתאונן אדם חי מדבר בעל חיים להתקרב בהם למועילו ולתת משומר ממזיקיו ובעל שכל להוסיף בו עלילות ותחבולות; בתיקון ודחית המועיל והמזיק מהם על פגעים כי ידבקוהו בפועל ידיו לבלתי ירצה במלאכתו לתתה חרם והיא לא תצלח. אחרי אשר בכונתו גזל סגולת חיותו להכביד בנטל עצלות קלות תנועתו. ואחרי אשר בדעתו הפסיד דעתו וברצונו סכל את ידיו לבעבור הדיח עליו בשתי ידיו את הרעה. ע"כ לבי לא תספיק הנחת המעשים אל הזמן מבלי תקון עצתך וטובת העצה גם היא הבל בזולת עוצם הזריזות על הוצאות הפועל. וחבור שניהם בכתבי הנבואה נקרא רוח עצה וגבורה. והנה שכל העצל ככנפי הנמלה וכאבוקה ביד העור שניהם להוסיף מעמם לבעלה לא לעזר ולא להועיל:

מה מאוד יש להתאונן ולקונן אדם חי ומדבר ובעל שכל ויש לו מדרגות האלו על כל בעלי החיים אשר ע"י המדרגות האלו בנקל יוכל להתקרב אל דבר אשר יועיל לו. אף ע"י בנקל לו לעשות משמרת להיות משומר מהמזקים ופגעים המזיקים אותו. ועוד שיש בו שכל אשר על ידו יכול להוסיף עלילות ותחבולות בתיקון המועיל לו ולדחות מעליו הנזק אשר ידביק אותו ע"י פועל ידיו הרעים אשר על ידיהם בלתי ירצה במלאכתו לה' ולתת אותה המלאכה לחרם וגידוף והיא לא תצלח. א"כ אחרי אשר בכונתו גזל הנשמה אשר היא סגולת חיותו ולהכביד על עצמו בנטל משא ועומס העצלות בעבור שהוא עצל על התנועה הקלה ואין רוצה להתנועע במלאכתו ואחרי אשר בדעתו וברצונו הפסיד את שכלו ודעתו וברצונו היה סכל במעשה ידיו. ובעבור סכלותו כאלו הדיח בב' ידיו עליו את הרעה והוא בעצמו גרם לו את הרעה הזאת ע"כ לבי אומר אני לך לא תהי' לך זאת לטענה מסופקת ותתלה בזמן שהיא גזירה דשומה לכן הנחת מעשיך ולא עסקת בעסק ועי"ז הטענה היית מבלי תיקון עצתך ואף שאחרים יתנו לך עצה טובה גם הוא הבל בזולת עוצם הזריזות כי לעצה צריכה הזריזות אם תרצה שיהי' פעלך נמצא ויש ולא תיגע עצמך לריק. וחבור שניהם דהיינו העצה והזריזות נקראת בכתבי הנבואה רוח עצה וגבורה כי הגבורה היא הזריזות. והנה אף אם יחננך אלהים בשכל אבל אם העצלות דבוקה בך יהי' ככנפי הנמלה וכאבוקה ביד העור ששניהם הם רק למעמם להם כי לא יפעלו בהם מאומה כ"כ משלך העצל בשכל אשר הוא לא לעזר ולא להועיל על שאתה אין עוסק בו:

מה יתאונן אדם חי (איכה ג' ל"ט) בפועל ידיו לבלתי ירצה עש"ה (דברים ל"ג י"א) לתתה חרם עש"ה (ישעי' מ"ג כ"ח) והיא לא תצלח (במדבר י"ד מ"א) להכביד בנטל עש"ה (משלי כ"ז ג') סכל את ידיו עש"ה (בראשית מ"ח י"ד) הדיח עליו את הרעה עש"ה (ש"ב ט"ו י"ד) רוח עצה וגבורה (ישעיה י"א י"ג) לא לעזר ולא להועיל (שם ל' ה'):

פרק ו.

ודע (א) נא וראה כי כאשר אתה בן אדם נתנך אלהים עליון על כל המוצאות הבחירות וכי תראה שמך גבהו ממך ותביט כוכבים נשגבים כי רמו לא תדמה ולא תחשוב היות רצונך תחת משפטיהם אשר גבלו

ודע נא וראה כי כאשר אתה ב"א נתנך אלהים עליון על כל מה שיש נמצא בעולם מן הברואים הנבחרים ואתה מושל בכולם על כי אשר אתה גבוה ועליון עליהם לכן כאשר תראה כי השמים גבהו ממך והכוכבים רמו ממך פן תחשוב ותדמה כי כאשר אני ב"א מושל בכל הברואים על כי אשר שפלו ממני הם תחת ממשלתי ואני רודה בהם

ודע נא וראה עש"ה (ש"ב כ"ד י"ג) נתנך אלהים עליון עש"ה (דברים כ"ח א') תראה שמך גבהו ממך עש"ה (איוב ל"ה ה') ותביט כוכבים כי רמו (שם כ"ב י"ב) אשר גבלו לך ראשונים (דברים י"ט

בהם. והנה השמים גבהו ממני ואני שפל מהם בוודאי אני תחת משפטיהם וכל גבולי ומחוז חפלי הוא כאשר גבלו לי הכוכבים אשר הם ראשונים במעלה ובזמן ממני לכן אני אומר לך אל תחשוב כן. כי לך לבדך נתנה הארץ ואין להם ר"ל למערכת השמים ממשלה והכרח עליך אשר אתה על הארץ בכל דבר מה שיש לתלות בבחירה גמורה הכל הוא בידך כמשאחז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. רק בדברים שהם חוץ לבחירתך כמו הקור הבאה מצד המערכה והם גורמים ע"י תנועתם הטבעים בזה אתה תחת ממשלתם אבל בשאר דברים השכלים אין הכרח ממערכה כ"כ מזונותיך אם הם נמנעי' ממך לא תאמר הם גרמו לך רק העצלו' שבך.(ב) ואם תבחר ותקרב דרכי' נערכי'. ותבונן בהם ותלך בדרך ישרה ותעיין באיזו דבר ראוי שתשתדל בהשגתו ובאיזה אופן שתהי' נמלט מהרעות והפגעים ותלך במסלולים שקולים ותהיה כל עסקיך במספר ובמשקל ותנהיג עצמך במאזני השכל הלא אצלה לך ברכות והשפעת לך רב טוב ואצילות הוא לשון שפע והיא באה מאצל המשפיע אם חשבת בחשבון ממחשבותיך הטהורים וטוב אזונם והוא לשון ואזן וחקר (קהלת י"ב) שקלת הכל בתחילה במאזני השכל קודם עשותם וכל מעשיך הם בזכרון כי אלהים חננך בשכל אשר ע"י כן ידעת ספורות ולספור דרכך. (ג) אבל כי תבצור כרמי זממך וממחשבותיך ועלילותיך תעולל ותפעול פעולתך כאיש נדהם אשר עושה בבהלה בלא דעת ומזימה ותעשה כמו שיזדמן בידך לא בבחירה ולא בהשכל ולא תחקור בתחילת שתעשה סוף הויות הדבר וכל אשר יבא בפיך במקרה אותו תדבר ולא תעצור את רוחך ותהי' ככסיל המוציא את כל רוחו ובו תדבק לעשות ולא תברור מקודם אם ישר הדבר לעשות כן או לאו (ד) ראה כי בושת תכסה פניך ההולכים בקרב ובמלחמה תמיד לשלול שלל למלא חדרים באוצרות זהב אבל מה בלע בפחז המהירות אשר פחזת ומהרת להרבות עושר ולאסוף ולקבץ קבוצות זהב וכסף כי אתה הגוף ריקם תשיב לנשמתי. באמת אתה לבי בוחר אתה בדברים המעניבים אותי והם יהיו לך לבושת ולי יהיו לחרפה ומהרסי ומחריבי ממך וממני יצאו לכן יהי' לנו לשניהם לחרפה ומה אחשוב עוד כאשר יבואו ימי הרעה שהם גזירות עירין ובא השמים אשר גזרו עלי הנשמה שאני משולה על הארץ כחבצלת השרון היבשה והוא לא כן כי בתרדמות עצלותי אשר נרדמתי בעצלות וקלות תנועתי חלמתי החלומות הרעים ההם אבל לא לאלהים פתר שיגיע לי הרעה הזאת ועלינו תלונותינו ולא על ה' התלונה הזאת כי אני הנשמה ואתה הגוף חבלנו בעצמנו:

גבלו לך ראשונים. לך לבדך נתנה הארץ ואין להם בתוכה ממשלה והכרח בכל מה שיש לו התלות גמור בבחירה (ב) כי תבחר ותקרב דרכים נערכים ומסלולים שקולים במספר במשקל לכל. הלא אצלת לך ברכות בחשבון מחשביך וטוב אזונם. כי למעשיך יש זברון ומן אלהים ידעת ספורות (ג) וכי תבצור כרמי זממך ועלילותיך תעולל כאיש נדהם וכמו שיזדמן לא בבחירה ולא בהשכל ואת אשר ישים המקרה בפיך אותו תדבר ובו תדבק (ד) ראה הוכשת היום את פני ההולכים בקרב לשלל שלל למלא חדרים ופחז המהירות ריקם השיבני כי בוחר אתה במענישי לבשתך וגם לחרפתי. ומהרסי ומחריבי ממך וממני יצאו ומה אחשוב עוד גזרות עירין על יבשת חבצלת שרוני כי בתרדמות עצלותי חלום חלמתי ואין לאלהי' פתרוני' עלינו תלונותינו לא על ה':

י"ט י"ד) לך לבדך נתנה הארץ עש"ה (איוב ט"ו י"ט) הלא אצלת לך ברכות עש"ה (בראשי' כ"ז ל"ו) ומן אלהים ידעת ספורות עש"ה (תהלים ע"ט ט"ו) תבצור כרמי עש"ה (דברים כ"ד כ"א) כאיש נדהם (ירמי' י"ד ט') וכאשר ישים בפיך אותו תדבר עש"ה (במדבר כ"ג ל"ח) ובו תדבק (דברים י' כ') ראה הובשת היום את פני (ש"ב י"ט ו') פני הולכים בקרב עש"ה (שם י"ז י"א) לשלול שלל (ישעי' י' ו') ריקם השיבני (רות א' כ"א) כי בוחר אתה לבשתך עש"ה (ש"א כ' ל') ומהרסי ומחריבי ממך יצאו עש"ה (ישעי' מ"ט י"ז) גזירת עירין (דניאל ג' מ"ז) חבצלת השרון עש"ה (ש"ה ב' א') חלום חלמתי ואין לאלהים פתרונים עש"ה (בראשי' מ' ח') עלינו תלונותינו לא על ה' עש"ה (שמות ט"ז ח'):

חלק יא פרק א.

לבי לבי (א) לך אל חכמים ותתאו והוא לשון תאוה והפך ותשוקה פי' תשוק למטעמי ונעימי דבריהם. פי' שביליהם פי' התאבק בעפר שביליהם ורגלי ת"ח וכנסם כנד הי' דבריהם כונס כנד והוא לשון קבוץ ואסיפה. וכנס תשא את שמות' הוא ענין התרוממות כי נושא הנס הוא נושאו גבוה שמתראה על כל בני הגנא כ"כ תרומם את שמותם. זאת עלתי שתעשה עשה דדי מחמודיהם. והוא לשון שחיטה שדי' פי' ע"ש שמקרא דדי' ירוך בכל עת (משלי ה' י"ט) והוא משל על התורה. רצונם יכעיסך פי' כל אשר הם רוצים שתעשה ומוכיחים אותך עליהם זה יהי' לך לכעס וע"י כן תבא לידי קנאה שתקנא עצמך בהם להיות כמותם. ואף ע"י הכעס אשר יכעיסו עליך ע"י תרצה לעבוד כאשר הם עובדים. קח נא ברכה עלי קללותם פי' קח וקבל קללותם וסוף יהיולכי' לברכם

לבי (א) לבי לך אל חכמים ותתאו למטעמותם היה שבילהם כונס כנד וכנם תשא את שמותם. זאת עשה. עשה דדי מחמודיהם וסודותם. רצונם יכעיסך לקנא בעצמותם. וכעסם ירצך לעבוד עבודתם. קח נא ברכה עלי קללותם. ושמח לבי כבעל כל הון בגערתם. כי תוצאות תשועה יפוצו לך ממעינותם. ועל שרשי האמת יעמדו לבך מנקל שיחותם:

לבי ותתאו למטעמותם עש"ה (משלי כ"ג א') כונס כנד (תהלים ל"ג ז') וכנם תשא עש"ה (ישעי' ה' כ"ו) עשה דדי עש"ה (יחזק' כ"ג ג') קח נא ברכה (מ"ב ה' ט"ו) כעל כל הון (תהלים קי"ט י"ד) יפוצו לך ממעינותם עש"ה (משלי ה' ט"ז):

לברכה. ושמח לבי כאשר ישמח האדם על כל הון יקר כי מצא. כן אתה שמח בגערתם אם יגערו בך. כי תוצאות תשועות יפוצו לך ממעיני הישועה ע"י תורתם ואף. על שרשי האמת יעמדו לבך מנקלי שיחתם כמשחז"ל שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד וזהו מנקלי שיחתם אפילו דיבור קל שמהם :

הא לך י"ג עיקרים שחייב להאמין כל מאמין דתינו אך הקדמה להם כמאמר בעל חובת הלבבות בשער היחוד פ"ה מבואר מן השכל שזה מן הנמנע שיהא הדבר עושה את עצמו ע"ש בזה השער :

(עיקר א) **לבי** ראשית כל דרכיך תאמין שיש על כל יש מי שהוא סבתו וסוף כל הסבות אחת אשר לא תשתנה הוא הנמצא שאין גבול לשלמותו ולא תקיף על חלק מצער ממנו ידיעת כל בעל שכל. (ב) ותאמין שאיננו גוף ולא כח מכחותינו מתערי' ובלתי מתערב (ג) ושהוא אחד לא אחדות הכמה אבל נמנע הרבוי והחלוקה בו מכל צד ושתארי החיוב מנועים ממנו מדרך שיהיו נוספים עליו או חלקים שונים ממנו (ד) ושיש לו ידיעה בפרטינו (ה) לגמול ולהוכיח במשפט ובחסד שהם שני חלקי הנהגת החכם (ו) ושהוא הנצחי אשר לא סר מהיות. (ז) ושאליו לבדו יאתה העבודה והתפלה. ושכל מה שזולתו נברא ומחודש ובלתי ראוי שיעבד. ושיש במציאות מלאכי עליון גבוה מעל גבוה וקדושים

(עיקור א) **לבי** ראשית כל דרכיך ר"ל ראשית כל דברי' והוא עש"ה (משלי ח' כ"ג) וראשית כל עסקיך וקניניך הן קניני עוה"ז וקניני עוה"ב תאמין שיש על כל יש ר"ל להאמין במציאות הבורא ית' והוא שיש שם נמצא שלם בכל דרכי שמציאות. מי שהוא סבתו וסוף כל הסבות והוא עילת וסיבת כל הנמצאי' כלם והוא סבה אחת אשר לא תשתנה ואפילו אם נעלה על לבנו העדר הנמצאים כלם זולתו לא יתבטל מציאות השי"ת ולא תשתנה והוא הנמצא שלם אשר אין גבול לשלמותו כי הוא הקדמון ולא יאות שם הקדמון אלא למי שאין לו תחלה ותכלה ואין לו גבול. ולא תקיף פי' ולא תחזיק ידיעת כל בעל שכל אפילו על חלק ידיעת מצער מידיעתו ואין כח השגתינו להשיג אותו כמאמר החכם ותכלית מה שנדע מה שלא נדעך. (ב) ותאמין שאיננו גוף והוא מסולק מהגשמיות ואף שישתתף בספור מדותיו עם ברואיו הותרנו לספר בו מפני הדחק המצריך אותנו והוא מצד קוצר כח מליצת המספר והנה הוצרך לנו לעמוד על מציאותו והוכרחנו לתארו במלות הברואים הגשמיים אבל באמת איננו גוף ולא כח מכחותינו ר"ל ישיגהו מאורעות הגופים והכחות כמו התנועה והעמידה והישיבה והדבור וכיוצא בזה וכל מה שבא בכתבי הקודש המתארים אותו בתארי הגופות הוא ע"ד המשאלה אבל באמת הוא איננו כח מכחותינו המתערבים בנו כאשר זכרנו היא התנועה וכו' ובלתי מתערב הוא כח השכל אשר הוא בלתי מעורב בגוף ובכל האישים עצם ומקרה אבל הקב"ה לא תשיגהו עצם ומקרה. (ג) ושהוא אחד. ותאמין שה' לבדו הוא אחד אמת ואין אחד אמת זולתו כי כל מה שיפול עליו שם האחד זולת הבורא הוא על דרך העברה או ע"ד המקרה. לא אחדות הכמה. ועתה מפרש מה הפרש יש בין האחד אמת לשאר אחדים הנמצאים. ואומר שאר האחדים הם אחדות הכמה כמ"ש איש אחד והרי שני לו או כמו סוג אחד והוא כלל כל בעלי חיים או הצומח או הדומם ובכל סוג יש מינים הרבה. ובכל מין יש אישים הרבה כאשר מבואר היטיב בח"ה בשער היחוד פרק ח'. אבל הבורא ית' הוא אחד אמת. ואף אם יאמר על כל אחד מן האישים אחד ומיחסים אליו האחדות לא יאמר אחד אלא ע"ד העברה מפני שכולל דברים רבים ונקראו אחד מפני התחברותם. והוא רב מעצמו מפני שהוא מקבל הרבוי והשנוי והחלוק והחבור כי אם נחלק לאחדים רבים ולא אחד כמו הגוף הפשוט האחד במנין שמקבל החלוק לאין סוף. אבל הוא השי"ת אחד באחדות שאין כמותה אחדות ונמנע ממנו הרבוי כשאר אחדים המתרבים ונמנו ממנו מכל צד החלוקה כאשר מבואר בשער היחוד פ"ט. והשמות אשר אנחנו מתארים אותו בהם הם מנועים מדרך זה שיהיו נוספים עליו כמו שהם נוספים בברואים כמ"ש ראובן חכם או גבור הרי החכמה והגבורה מקרה ותוספה אצלו והם חלקים שונים אצל האדם אבל הבורא ית' כל אשר תספר אותו בו מן המדות האלו צריך שתבין מהם ריחוק שכנגדם ממנו ושהוא איננו מסולק מהם ועיין בפרק י' משער היחוד. (ד) ושיש לו ידיעה בפרטינו. פי' ותאמין שהבורא ית' משגיח עלינו ויודע כל פרטי מעשינו. והשכל מחייב ע"ז אחרי שאנחנו ממעשי ידיו וכחומר ביד היוצר כן אנחנו בידו. והיפלא מהיוצר דבר מלאכת החומר ומעשיהו (ה) ותאמין בגמול ועונש אשר בידו לגמול טוב למי שישמור למצותיו ויענים ויוכיח למי שיעבור על מצותיו וכל משפטיו הם בחסד והם ר"ל החסד והמשפט הם שני חלקי הנהגת החכם כמאמר בעל ח"ה בפ"ד משער הבטחון וז"ל לא יגיע האדם אל גמול עוה"ב במעשהו אם מדקדקין עמו בחשבון במה שהוא חייב לאלקים על טובותיו עליו. אבל בחסד אלקים עליו וזל"א במשפט ובחסד. כי לולי חסדו הן גוועני כלנו ואבדנו ח"ו ואך טוב וחסד אשר לנו הוא המביא אותנו אל גמול עוה"ב. (ו) ותאמין שהבורא ית' הוא נצחי וחזק ומותמד וקדמון בהחלט ולא סר מהיות ופי' היה הוה ויהי' (ז) ושאליו לבדו יאתה העבודה והתפילה ושלא יעשו כזה למי שהוא תחתיו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות ומה שהורכב מהם לפי שכל מה שזולת הבורא ית' הוא נברא ומחודש והם נטבעו על פעולתם אין משפט ואין בחירה להם אלא לו לבדו הש"י אין ראוי לעבד' כדי להיותם אמצעים לקרבה אליו אלא לו לבדו יכונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו והם נבראו כי הוא אמר ויהי ואין ראוי לעבוד לנבראים אלא להבורא ית'. (ח) ועתה מתחיל המליץ לסבב במליצתו עד אשר יבא אל השרש ועיקור הח' שהוא אשר נתיחדנו בתורתינו הקדושה ומקדים מציאות המלאכים מפני שרוצה לכלול בו שכל דברי הנביאים אמת והנבואה באה

גבוה מעל גבוה (קהלת ה' ז) ודבר אין להם (שופטים י"ח ז') ראשונה במלכות (אסתר א' י"ד) מלאך מליץ (איוב ל"ג כ"ג)

וקדושים המה מראשית דרכם ודבר אין להם עם ענן וערפל. הם המה אשר ה' קורא לשבת אחריו ראשונה במלכות ימשיכו הקיום לראשוני הגופות ונכבדיהם. ושיש מהם מלאך מליץ בשפל מדרגותם שמהו הבורא חונן שכלינו תחת שמי ה' המציאות והשלמה וההשאר. ושהיצירה האנושית מבחר כל המשתנים בעצמם אבל כל נצחי באישו יותר נכבד ממנו. וכי זרע ישראל עדת ה' צאן מרעיתו מבחר האנוש וסגולת האדם היתה מפני זה ההנהגה והעיון במעשיהם יותר חזקה ומיוחדת. (ח) ובחמלת ה' עליהם ואהבת אבותיהם נתיחדו בתורתו הקדושה. (ט) אשר לא תשתנה (י) דת נתנה מאביר הרועים. (יא) אשר הוא אדון כל הנביאים אשר מעולם עוד בארץ נבחרת רחבת ידים מקור כל שלמות אמיתי ומדומה עוד בחכמ' אמיתיות ומושכלות נקיות בעבורם יקרא להם בראשונה עם נבון וחכם. ושאחרי זאת בהבדיל למעבה ענני עונותיהם בין אור אלהים ובינם כמעט נדעך עליהם קצת מבהירות ההשגחה להעזב אל המקרים המרים המאררים והיתה ארצם לשמה ולחרפה וחלשה בהם ידיעות אמתיות התורה וסתריה והסתתרה חכמתם ובינתם ויחזק עליהם העונש

באה להם ע"י מלאך המשפיע וע"י אמצעי לא כן רבינו משה אשר פה אל פה ידבר בו. ואמר ותאמין שיש במציאות מלאכי עליון פי' שיש מלאכים נמצאים וכל אחד גבוה מחברו אשר בראם הבורא ית' וקדושים המה מראשית דרכם ובריאתם ודבר אין להם עם ענן וערפל פי' שהם נעדרים הגשמיות ומדמה המליץ באמות לשונו הגשמיות לענן וערפל שהגשמיים כלים והולכים משא"כ המלאכים כאשר יזכור בסמוך הם המה המלאכים אשר ה' קורא והזמין אותם לשבת אחריו ראשונה במלכות כמלכותא דארעא כן מלכותא דרקיעא אותם המלאכים ימשיכו הקיום לראשוני הגופות ונכבדיהם. ר"ל לכדורי השמים וגלגלים והכוכבים שהם גופים ראשונים מגופותינו במעלה ובזמן כאשר יפרש. ושיש מלאך מליץ בשפל מדרגותם אותם המלאכים הנזכרים יש מלאך והוא במדריגה התחתונה מהם בעולם השני שנקרא היכל הקודש והם גבריאל כך מצאתי באבן עזרא בפירושו על (דניאל י"א) אשר שמהו הבורא שיהא חונן ומשפיע השכל לנו והוא תחת שמי ה' תחת עולם הראשון והוא שנקרא מראה כבוד השם העליון והשם הנכבד בקרבו. והמלאך המליץ כינה שמו שכל הפועל אשר ע"י נוסף לאדם בחינה ושכל להבין ולהשיג דרכי השם אשר עי"ז יבא אל המציאות ושלמות הנצחיית. וההשאר ר"ל השארת הנפש. ושהיצירה האנושית היא הטובה ומובחרת מכל הברואים והיצורים ומכל המשתנים בעצמם. ר"ל האדם הוא המובחר מן הברואים הבעלי חיים שהם משתנים דור אחר דור ומתים והקיום המין ע"י שהם פרים ורבים וזהו בסוג כל בעלי חיים המדברים ובלתי מדברים והם אינם נצחים וקיימים באישם ובגופם ומזה הסוג מין האנושי היא המובחר. אבל כל נצחי באישו. ר"ל אבל המלאכים שהם קיימים ונצחים באישם ובגוויתם כאשר נבראו לנצח אינם משתנים הם יותר נכבדים ממין האנושי. ועד עתה סיפר מעלת כלל המדברים מכל בעלי חיים הן מולים והן ערלים. ועתה מספר ומבין המדברים זרע ישראל אשר הם עדת ה' צאן מרעיתו הוא המובחר מכל מעלת האנושי כי בחר לו יה ישראל לסגולתו והם סגולת האדם וע"כ היתה מפני זה ההנהגה והעיון במעשיהם יותר חזקה ומיוחדת כמ"ש רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה ע"כ אפקוד וגו' וכן מצאנו בדברי רז"ל שאני גוים דלא מיקפד דינא עלייהו אבל ישראל שנלקחו מבית עבדים להיות לו לעם סגולה לזה העיון בעיני ה' תמיד עליהם וכאשר מבואר בח"ה בשער עבודת אלקים פ"ו כאשר יתרבה טובת הבורא אל העם מהעמים ע"כ אנחנו חייבין עבודה יתירה ע"ש. ובחמלתו אשר חמל ה' על זרע ישראל ואהבת אבותיהם לזה נתיחדו בתורה קדושה כדי שתהא הנהגותינו מיוחדת. ואף שהשכל מחייב העבודה כמו שזכרנו אעפ"כ צריכין אנחנו אל הערת התורה מפני מנות השמע. כאשר מבואר בח"ה בשער עבודת אלקים פ"ג בהערה השמית מן הערת התורה. (ט) אשר לא תשתנה. פי' וגם תאמין שהתורה אשר נתן לנו הבורא ית' לא תשתנה ולא יחליף האל ולא ימיר אותה. (י) ותאמין שהדת היא נתונה מאביר הרועים הוא ע"י משה רבינו ע"ה המובחר ואביר שבנביאים (יא) אשר הוא אדון כל הנביאים. ותאמין שמשה רבינו ע"ה הי' אדון כל הנביאים אשר היו מעולם בארץ נבחרת פי' בארץ ישראל כי אין רה"ק שורה בח"ל. וא"י היא ארץ נבחרת אשר בחר יה לישראל לעם סגולתו והיא רחבת ידים ת' פרסה על ת' פרסה. והיא מקור כל שלמות אמתי ר"ל אשר שם ישיגו כל החכמות כדאמרינן אוירא דא"י מחכים ובה ימצאו בעלי טבעים ממדות מעולות מאוד ושלמות גדולה ונפשותיהן נכונות עד שהן מקבלת צורות השכל אח"כ ידבק אותו שכל האנושי בשכל הפועל ואצילות ככבד נאצל ממנו. וזו היא הנבואה והוא שלמות אמתי. וגם מדומה ר"ל תאות מדומות הגופניות ארץ זבת חלב ודבש וזהו שלמות שאין חסר כלום. עוד בחכמות אמתיות פי' יתר מכן שאר חכמת השימוש ומושכלות נקיות אשר שם השיגו כי לחכמות האלו צריך שכל לא גלול ונקי. ובעבור חכמת האלו יקרא להם עם נבון וחכם כמ"ש כי היא חכמתם ובינתכם לעיני העמים. אך אחרי שחטאו ישראל והבדילו עונותיהם כעב הענן המבדיל בין האור כמו כן הבדילו עונותיהם בין אור אלקי ובינם. כמעט נדעך עליהם קצת מבהירות השגחה והוסר מהם השגחה פרטיות כאשר הי' מקדם שנאמר ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד (דברים י"א

תחת שמי ה' (איכה ג' כ"ו) צאן מרעיתו (תהלי' ק' ג') אביר הרועים (ש"א כ"א ז') רחבת ידים (בראשית ל"ד כ"א) המרים המאררים (במדבר ה' כ"ד) לשמה לחרפה (ירמיה מ"ט י"ג) והסתתרה חכמתם ובינתם עש"ה (ישעיה כ"ט י"ד) פזריהם בארצות הגוים עש"ה (יואל ד' ב') בשוב ה' את שבות עמו. (תהלים י"ד ז') ועינינו תחזינה עש"ה (מיכה ד' י"א

העונש עד שימאסו וישנאו פזוריהם בארצות הגוים אשר נעתקו שם (יב) ושאחרי כן במה שיבא מן הזמן תשובנה החמודות הסגולות כלם אל עצמותם הקדומה ישיב המלכות וצמחה החכמה ותחזק ההשגחה ויאורו עיני הלבבות בחדרי הסתרים התוריים בשוב ה' שבות עמו ועינינו תחזינה. (יג) ותכלית הטובות הזמניות חיות מתי ישראל בגויותם ונפשותם הראשונות להראות בהם את מעשי ה' כי נורא הוא. סוף דבר תשמאיל לבי או תימין תאמין בכל מה שהאמין בו אחרון הגאונים בזמן ראשם בחשיבות הרב המורה הגדול הרמב"ם זצ"ל אשר אין ערוך אליו בכל חכמי ישראל אחד חתימת התלמוד בזאת אני בטוח אשר בכל חדרי חכמה והתורה. את ה' אלהיך תירא: סליק.

י"א י"ב) נדעך לשון כבוי כמו ונר רשעים ידעך (משלי י"ג י"ט) ועזב אותם הבורא ית' תחת המקרה המרים המאררים וכאשר סר השגחתו מהם היתה ארצם לשמה ולחרפה. ונעלם מהם ידיעת אמתיות התורה וסתרי התורה ונסתרה חכמתם ובינתם וחזק העונש עליהם עד אשר גלו ונתפזרו בין העמים ומאסו בחייהם וחכמת מה להם ומאסו אותם ובילדי נכרים יספיקו וע"י כן נתחזק העונש ובכל זאת לא מאס אותנו. (יב) לז"א ושאחרי כן תאמין בביאת משיחנו כאשר יבא הזמן וישובו החמודות הסגולות כלם אל עצמותם כאשר היו מקדם וישוב המלכות וצמח החכמה ותחזק ההשגחה הפרטיות כמקדם ויאורו עיני הלבבות לראות בחדרי סתרי התורה וכל זה יהי' בשוב ה' את שבות עמו. ואני תפלתי ועינינו תחזינה אמן. (יג) ותכלית כל הטובות אשר יהיו בזמן הזה תאמין שתכלית כל יהי' שיחיו מתי ישראל בגויתם ונפשותם הראשונות. ותאמין בתחיית המתים אשר עי"ז יראה מעשה ה' כי נורא הוא. סוף דבר. ועתה ממליץ המליץ אל לבו ואומר אם תפנה אל ימין או אל שמאל תאמין לבי במה שהאמין האחרון מן הגאוני' בזמן הי' אחרון אבל בחשיבות הי' ראשם הרב המחבר ספר מורה נבוכים הוא רבינו הגדול הרמב"ם זצ"ל אשר אין ערוך אליו בכל חכמי ישראל אחרי בעל התלמוד. כי הוא המסדר הי"ג עקרים הנזכרים בהקדמתו לפי' המשניות פרק חלק. ובזאת אני בטוח בו אשר בכל חדרי החכמה והתורה אשר בו קיים את ה' אלהיך תירא וכ"כ אחריו תלך ובו תדבק ואז טוב לך:

סליק.

י"א) את מעשה ה' כי נורא הוא (שמות ל"ד י') אין ערוך עליו (תהלים מ' ו') את ה' אלהיך תירא (דברים ו' י"ג). סליק:

החכם השלם המליץ יושר כאשר השלים ספרו הקדוש הלז אשר אין ערוך אליו במתק נעימי אמריו חיבר בקשות הללו אשר כל איש חסיד יתפלל אותם יום יום וכל תיבה ותיבה מתחלת באות מ'; יעמדו נא יחד כל בעלי השיר ומליצה ויכוננו חצם על מיתרי מליצתם היעשו כדבר הגדול הזה לשון הזהב ואדרת. לשם ולתהלה ולתפארת. וזה החלו לעשות. וכפיו השמים פרושות:

בקשה א.

מרום מראשון מקום מקדשינו. ממציא מצואים מאין. מחולל משמרות מרומו מאפס. מעמיד מחברת מערכות מבהילות מתוהו מוחלט. מתאר מבלי מה מחוגה מזלות. מכונות מקבילות. מציב מראשית מעגלים מסובבים. מערכה מול מערכה. מקשר מכימה מעדנות מושכות מכסיל מפתח. מונה מספר משרתים מכתירים מלקטים מפניו משאות. מסדר מוסדותיו מדרגות משתלשלות. מבדיל מים ממים

מרתיח

מרום (א) הקב"ה שהוא רם ונשא והוא מראשון כלומר מקדם ומראשון שאין ראשון לפניו ומקדם מקדשינו מעיד ומורה על עוצם מליאותו שהשכין אורו וכבודו בו כן פי' הרד"ק על המקרא זה. והוא אשר המציא כל המצואים וברא אותם והוציאם מאין ליש. מחולל. והוא אשר יצר משמרות מרומו הם גלגלי הכוכבים חכנ"ל שה"ס יצר אותם מאפס והעדר. מעמיד. הקב"ה העמיד חיבור המערכת הגלגלים אשר הם מתנועעי' מבוהלים ודחופים בשליחותם והם נבראו לשלוטין מתוהו ולז"א מתוהו מוחלט כי חכמי המחקר אמרו כי תהו הוא הדבר שאין לו דמות וצורה והוא מזומן ומעותד לקבל דמות וצורה וקורין לה בלשון היוני היולי לז"א מתוהו מוחלט. מתאר. מאפס ומבלי מה מחוגה מזלות הגלגלים אשר בהם המזלות קבועים והם מכוונים ומקבילים לשון מקבילות הלולאות (שמות כ"ו) מציב. הקב"ה הציב מראשית הבריאה. מעגלים. הגלגלים שהם עגולים והם סובבים תמיד מערכה מול מערכה בסדור ובשווי. מקשר וכו' אמרו רז"ל כימה הוא כוכב בפאת צפון ויש בו כנה גדולה ומקשר למעדנות ר"ל לפירות

שהם

מרום מראשון מקום מקדשינו (ירמי' י"ז י"ב) מתאר מבלי מה מחוגה עש"ה (ישעי' מ"ד י"ג) מערכה מול מערכה עש"ה (ש"א י"ז כ"א) מקשר מכימה מעדנות מושכות כסיל מפתח עש"ה (איוב ל"א) מונה מספר משרתים עש"ה (תהלי' קמ"ז ד') מפניו משאות עש"ה (בראשית מ"ג ל"ג) מבדיל מים ממים (שם א' ו') מרתיח מסיל מצולה.

שהם לעדן ולא יוציאו פרים. וכסיל יש בו חמות גדולה והוא מפתח הפירות ומוציאם. מונה מספר לכוכבים אשר הם משרתים לו ומכתירים אותו בשירה ועי"ז הם מלקטים ומקבלים מפניו משאות ומתנות שמקבלים שפע רב. מסדר מוסדותיו. הקב"ה סידר היסודות הארבעה במדרגה משתלשלת מדרגה אחר מדרגה העפר הוא עב והעכור שבכולם והמים הוא עב אל האויר והאויר הוא עב בערך אל האש ויסוד האש הוא דק מכולם. מבדיל מים ממים. ר"ל שהקב"ה מביא גשמים עלי ארץ ויהיו למים והבדילם מן מים אחרים מן מי אוקיינוס כדאמרינן בגמ' כל העול' כולו שותה ממי אוקיינוס כאשר מבאר המליץ דבריו הקב"ה מרתיח יותר מסיר וקדירת את מצולות הים והקיטור יעלה ממנו אל הרקיע והם רוב העננים ואח"כ מוריד מטרת מעוזו והאד ישוב גשם על הארץ משקה הגשם ההרים המוצקים והחזקים מעליותיו ומוצק כשון כראי מוצק (איוב ל"ז) מלאה. המחקר והמחשב רוממות אל ילאה ויגע ולא יבין מגודל רוממותו. מחליש המביט ומליץ כבוד אל הוא נחלש ולא עלה בידו מגבהו בשביל גבהו. מתואר משוללת ר"ל אשר אנחנו מתוארים אותו הוא משולל בכבודו כאשר פרשתי בחלק ז' פ"ב ע"ש. וקצרה מבטא מליצים להמליץ מדותיו וכל זה הוא מעומק הללו. והוא נסתר מלב חכמים אשר אין יכולים לעמוד על סודו מפני גאותו. רק הוא מושג אלינו מגודל חסדיו ואנחנו יודעים אותו מדרכיו כי ישרים דרכי ה' ועי"ז אנו מכירים אותו מעט ולא תקיף שכלינו אף על חלק מעט ממנו:

מרתיח מסיר מצולה. מוריד מטרת מעוזו. משקה מוצק מעליותיו. מלאה מחקר מחשב מרוממותו. מחליש מביט מציציו מגבהו. מתואר משוללות. מקצר מבטא מליצים מעומק מהלליו. מסתתר מלב מחוכמים מגאותו. מושג מחסדיו מודע מדרכיו:

מצולה עמ"ש (איוב מ"א כ"ג) מטרת מעוזו עמ"ש (שם ל"ז ו') משקה מוצק מעליותיו עמ"ש (תהלים ק"ד י"ג):

בקשה ב.

מלך מלכי מלכים מי מהמלאכים הקדושים יכול להיות מתקרב מסיבות מקומך אשר הגבלת להם עד פה תבא היוכלו להתקרב ולבוא למדורך להיות מנשק ומתקרב אליך כי הנישוק מורה לקורבה יתירה. מקום ר"ל מקומך הוא מקום רם ונשא מכל המקומות אשר הם מגובלים ויש להם גבול אבל למקומך אין גבול ותכלה. מדור אשר אתה בו הוא מתעלה מכל המדורות שכלם יש להם. הקף וגבול אבל מדורך אין לו היקף וגבול. כי ה' הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. מעריצים ומקדישים אותם המלאכים אשר הם מאורות ר"ל שרפים והם מתאימות ותמים ואין בהם לא קנאה ותחרות והוא עולם הראשון. ומרכבת משנה ר"ל עולם השני שם משרתך. מזרות הם המזלו' המזהירים ומציירים ועושים צורה בחומר ע"י תנועתם והכל הוא משלך וממשלתך בהם והם מתנועעים מתשוקה וחשק אשר הטבעת בהם. ומסבתם אשר הם מסובבים מתערבים ומתגלגלים ומתמזגים היסודות ומוצאים דברים רבים המשתנים למינם הדומם למינו. והצומח למינו וכן כלם. מהלכם של אלו הגלגלים מאסף מחצבים מפורדים ר"ל מינים אשר הם נחצבים מארץ כגון ז' מיני מתכות כי אין בהם כח מוסיף על הד' יסודות רק ההרכבה שנתערבו היסודות הארבעה שהיו מקודם מפורדי' ועלת ה' ע"י הטבע אשר הטביע בגלגלים להתנועע יצא מהן הדומם למיניהו. והד' יסודות הם מתנגדים להיות מסוכים וערובים כי טבעם משונה זה מזה כי האש חם ויבש והמים קר ולח ואעפ"כ יכולת ה' הטביעם להיות מקצתם מתרכב ועירוב וע"י אשר הם מתקרבים מתחדשת בעולם מתכונת דברים מיושרים. ועתה מדבר מענין המלאכים. ואומר מקדם כאשר בראת העולם הי' מתפשט מקור מושפע ונתרבה משביב מאור שלך ומשם יפרד והי' למחנה חלקים והם בני המדע. והם במציאותם מופלאים ומזוקקים. הם נגד נפש בעלי שכל אבל מבלתם ר"ל מפניך ה' המה מוסכלים ר"ל שכל והם מכוסים ממראה אדם. ומופשטים מגוף והם מתעלמים מזיוך מבלי מסך ר"ל מבלי ילה"ר אשר הוא מבדיל ביניכו בני אדם. מתוכם. מתוך המלאכים משכת כמעין המתגבר והוא שכל הפועל אשר הוא נאצל מהם ומזכך ומאצלה מאפלת בני אדם אשר הם מיוסדים מאדמה ונתת להם נפש המדברת המשכלת. והשכל הפועל הוא מלביש מהדרו לבני אדם המורכבים ומוכנים לקבל מעשהו ומלאכתו הוא מלאכה מיוקרת. כי השכל הפועל מיחד מזג ר"ל

מלך מלכי מלכים. מי מקודשים מתקרב מסביבות מקומך מבוא מדורך מנשק. מקום מתנשא ממקומות מגבילים. מדור מתעלה ממדורות מקיפים. מעריצך מאורות מתאימות. מרכבת משנה משרתך. מזרות מזהירים מצייר משלך. מתנועעים מתשוקה. מסבתם מתערבים מוצאים משתנים מהלכם מאסף מחצבים מפורדים. מתנגדים ממסך. מקצתם מתרכב. מתחדשת מקרבתם מתכונת מיושרת. משביב מאורך מקדם מקור מושפע. מנגהך מתפשט. משם מתפרד מחנה מדעים. מופלאים מזוקק מציאותם. מושכלים מנפשם. מוסכלים מבלתם. מכוסים ממראה. מופשטים מגוה. מתעלמים מזיוך מבלי מסך. מתוכם משכת מעין מזכך מאופל מיוסדים מאדמה. מלביש מהדרו מורכבים מוכנים מקבלי מעשהו מלאכתו מלאכה מיוקרת. מיחדת מזג משכיל. מחוקה מתמונת מרום. מובחר מיתר מזוגי מטה. מרוחו מנורת מזמה משולחת. מקוטרת

מלך מי מקודשים מתקרב עמ"ש (איוב ה' א') מרכבת משנה עמ"ש (בראשית מ"א מ"ג) מזרות (איוב ל"ח ל"ב) משביב מאורך עמ"ש (שם י"ח ה') מקוטרת מור (ש"ה ג' ו') מה' מנורה משכלת עמ"ש (משלי י"ט י"ד) מחפשת מסתריכו עמ"ש (שם כ' כ"ז) מגדת מולדתה עמ"ש (אסתר

שהאדם אשר הוא ג"כ מזוג מהד' יסודות כמו שאר ב"ח והצומח והדומם רק בזה האדם מיוחד על כל ב"ח בנפש המדברת והיא היא המשכלת. והוא מחוקה ומצויר מתמונת מרום כי בצלם אלהים עשה את האדם. והוא מובחר וניתר מזוגי מטה כאשר פרשנו מרוחו של אותו המלאך הנק' שכל הפועל מנורת מזמה מושלחת ר"ל הנשמה הקרוי' נר ה' נשמת אדם והיא נותנת לו דעת ומזמה. והיא מקוטרת מור משל על כל מיני היופי. מסתעפת ר"ל מגיע לה מחשבה טובה ממקום הקדוש והטהור אשר ממנו נחצבה. והיא מפארת מכבודו של אותו המלאך. והגוף שמתוקן מחומר ומצויר בגוף גשמיות מתיפה מגאונה של הנשמה. ומצמידי' מתקשט. מה' הנשמה המשול' למנורה המושכלת. והיא מחפשת סתרינו ומבררת מצפונינו ע"ש דרז"ל משוכבת חיקך שמור פתחי פיך (מיכה ז' ה') דרז"ל נשמתך מעידה בך. והיא מפרסמת מחצבתה שהיא חצובה מתחת כסא הכבוד ומגדת מולדתה שהיא חלק אלהי ממעל. כדי שתשמע לה ותרים המכשולות מפניך מדרך שלא תכשל בחטא. והיא מלמדת אותך טוב כדי שתקלט ממוקשי מות מהיצה"ר אשר הוא לך למוקש:

מקוטרת מור. מסתעפת מטהרת מקדש. מפארת מכבודו. מתוקן מחומר מצויר מגוה מתיפה מגאונה. מצמידה מתקשט. מה' מנורה משכלת. מחפשת מסתרינו. מצפונינו מבררת. מפרסמת מחצבתה. מגדת מולדתה. מרימה מכשול מדרך. מלמדת מקלט ממוקשי מות:

(אסתר ב' כ') הרימו מכשול מדרך עס"ה (ישעיה נ"ז י"ד):

בקשה ג.

מי מלל מפלאותיך. מלפנו מבהמות מחכמנו ממעופף. מדריכנו מסלול מסוקל משומר ממזיקים. מנחילנו מצות מצומדות. מכלות מבחישים מחיות מזהירים מחבטות מעבטי מעגל. מצותיך מחסה מביניהם. מסתור מנוקים מעון. מהמורת מורד מעות מישור מדוכא מפשעים. מוכן מלפנים מטבח מעול מעקל. מסילתם מוריש מקהלו מדוי מצרים משלחת מלאכים מחבלים. מבורך מבנים מאושר מגבר מדרשים. מקימם מאהבה מצל מאש מלהטת משנן מלידה מקובלת מסיני משרת משה מבחוריו. מה מתוק מדבש מנעימך מנופת מתנותיך. מה מר מלענה מרורותיך משפטיך מאזני משפט מדת מלאכת מחשבת משקל מדברים משורת מפעלים מהלכים מפלם. מוסרך מוסעד מטיבי מצעד. משקיט מרוצת מכעיסים. מכבה מוקדי מלעיב מגורש מעדן מקול מלחשים:

מי מלל (בראשית כ"א ז') מי מלל מפלאותיך עס"ה (תהלי' ק"ו ב') מלפנו מבהמות מחכמנו ממעופף עס"ה (איוב ל"ה י"א) מדריכנו מסלול עס"ה (ישעי' ל"ה ח') מסלול מסוקל עס"ה (שם ס"ב י') מעבטי מעגל עס"ה (יואל ב' ז') מנוקים מעון עס"ה (במדבר ה' ל"א) מהמורת מורד עס"ה (תהלי' ק"מ י"א) מדוכא מפשעים עס"ה (ישעי' נ"ג ה') מוכן מלפנים מטבח עס"ה (שם י"ד כ"א) מדוי מצרים (דברים ז' ט"ו) משלחת מלאכים מחבלים עס"ה (תהלים ע"ח מ"ט) מבורך מבנים מאושר עס"ה (דברים ל"ג כ"ד) מוצל מאש (זכריה ג' ב') מאש מלהטת עס"ה (תהלים ק"ד ד') משרת משה מבחוריו (במדבר י"א כ"ח) מה מתוק מדבש (שופטים י"ד י"ח) מתוקים מדבש מנופת עס"ה (תהלים י"ט י"א) מר מלענה עס"ה (משלי ה' ד') מאזני משפט עס"ה (שם ט"ז י"א) מטיבי מצעד עס"ה (שם ל' כ"ט) מגורש מעדן עס"ה (בראשית ד' כ"ד) מקול מלחשים (תהלים נ"ח ו'):

מי מהברואים יוכל מלל מפלאותיך. הלא אתה ה' המלפנו ומלמדנו ומחכמנו מבהמות ומעופות ובזה אשר נתת לנו שכל ובינה נתת לנו יתרון על כל שארי ב"ח והשכל ובינה מדריך אותנו במסלול ודרך מסוקל מכל מכשול ואנחנו יכולים לשמור אותנו מכל נזק ואתה הנחלתנו מצות מצומדות ומחוברו' לנו והם מכלים המכחישים ואין מקיים אותם. מחיות. נותנים חיים למזהירים ועוסקים בהם. והם לחבטה ומכה למעבטי מעגל והולכים בדרך עקלתון. מצותיך הם מחסה לאיש אשר הוא עושה אותם בהבנה. והוא מסתור לאיש אשר הוא מנוקה מעון. מהמורת מורד. אבל הם שוחה עמוקה למעותי המישור ומעקלים הישר ולאשר הוא מדוכא מפשעים. מוכן מלפנים של תורה מטבח לאלו אשר הם מעולים ומעקלים מסילתם כחז"ל ספר וסייף ירדו מן השמים ועוד הוא גורם ברעתו אשר מורים את מקהלו ר"ל לבניו ולבני ביתו מדוי מצרים והיסורין באים עליו ויבאו עליו משלחת מלאכים מחבלים את גופו אבל המקיים את התורה הוא מבורך מבנים והוא מאושר מגבר אשר עליו אומרים שהוא מדרשי התורה (והוא בנוי על דרך ש"ה אשרי כל ירא ה' וגו' תהלי' קכ"ח) מקימם. אם מקיים את המצות מאהבה הוא מוצל מאש של גיהנם המלהטת ושורפת. משנן מלדה. אם לומד תורה מנעוריו אשר היא מקובלת מסיני דומה ליהושע שהוא משרת משה מבחוריו שברכתו והגית בו יומם ולילה (יהושע א') מה מאוד מתוקים מדבש ונופת מנעימי דבריך ומתנותיך אשר נתת לנו היא התורה אם עוסקים בה. ומה מאד מרורים מלענה מרורותיך אם מתרפים ממנה. משפטיך הם בצדק ובמישור כמאזנים. מדת מלאכת מחשבת אתה מודד לרשעים לפי מלאכת מחשבת ומצטרף להם מחשבה רעה למעשה וכן להיפך. משקל מדברים אף משפטיך על דברים ושיחה קלה. והם משורת מפעלים. מדה לפעולת אדם והוא לשון במשקל ובמשורה (ויקרא י"ט ל"ה) ופועל אדם ישולם אתה מפלם מהלכים ואורחות אדם. מוסרך הם מסעד ותמך למטיבי צעד לילך בדרך הישר. וכן מוסר ה' משקיט לרץ בדרך רעה ומכעיס אותו. אף הוא מכבה מוקד מלעיג ומלעיב על תורתו. לשון ויהיו מלעיבים (ד"ה ב' ל"ו ט"ז) והרשעים הללו לא דיין אשר הם מיוסרים בעה"ז אלא אף הם מעדן מגורשים ומקול מלחשים אשר לא ישמעו סודות התורה הנקראים נבון לחש (ישעי' ג' ג'):

מלכי משפטיך אשר אתה עושה חלקים הם מחמאה. מעורר. פי' משפטיך ומוסרך הם מעוררים ומקיצים לאיש אשר הוא שמם בחטאו להתעורר אותו לעשות תשובה. ומניעים למתעצלים לשוב ומקיצים מוסרך לרשעים אשר בחייהם קרואים מתים והולכים באשמנים ובאפלה וכאשר מוסריך מגיע להם הם מתודים על חטאם ואומרים כי לא חנם הקב"ה מיסרם אלא על אשר מרו בו ואומרים. מנעורי מריתי מאמרם של ת"ח. מחקתי מכתבי למודם אשר למדו בחדרי משכיתם בבתי מדרשם. מסכתי ומזגתי מסך משובה ומרד. ומסך הוא לשון מסך בקרבו (ישעיה י"ט י"ד) משוב' לשון משובה נצחת (ירמיה ח' ה') וכל כך רבו פשעי עד אשר נתגברו כמעין ומאנתי משוך מנהרותם ומעינותם אשר ישובו הת"ח ולא לקחתי מהם ומלמודם אפילו מעט מזער. כמר היא הטפה הנוזלת מדלי. וכל זאת באה לי על גודל טרדתי אשר טרדוני משואת רשעים והם מחוץ נתנו לי ומכה קול המכאיבים אותי בגלות המר אשר זורקים החצים עלי מבין משאבי מים והם משברים ומקלקלים מעיני החכמה ממני. ואף מזעף הבאים במקרים עלי והם מבריחים המנוחה ממני. ומשבחי ומפסידי מרגוע והוא לשון משביח שאו ימים (תהלים פ"ה ח') מרטוני עניני עקירת השער לשון ואמרטה שער ראשי (עזרא ט' ג') מנעורי ולא יכולתי מצאת ולהיות משוחר לשון מרחם משחר (תהלים קי"ג) מפרך אשר הם מעבידים אותי וכל אשר אני מאמץ עצמי ממולם ר"ל נגד הפגעים והמקרים הנזכרים ואף אם אני עושה מעשים טובים או עוסק בתורה הם רק כמוץ יסוער מגורן:

מלכי משפטיך מחמאות. מעורר משומם. מניעי מתעצל מקיצי מתים מאשמנים. מנעורי מריתי מאמרם. מחקתי מכתבם מחדרי משכיתם. מסכתי מסך משובה מעין מתגבר מאנתי משוך מנהרותם מר מדלי. מטרדת משואות מחיצוני מקול מכאיבים מחצצים מבין משאבי משבר מעיני. מזעף מקרים מבריחי מנוח משבחי מרגוע מרטוני מנעורי מצאת משוחר מפרך מעבדי מאמצי. ממולם מוץ מסוער מגורן:

מלכי מחמאות (תהלי' נ"ה כ"ב) מתים מאשמני' עפ"ה (ישעי' נ"ט י') מחדרי משכיתם. עפ"ה (יחזקאל ח' י"ב) מר מדלי (ישעיה מ' ט"ו) מחצצים מבין משאבי. עפ"ה (שופטים ה' י"א) מפרך מעבדי עפ"ה (שמות א' י"ג) מוץ מסוער מגורן עפ"ה (הושע י"ג ג') :

בקשה ה.

משגיחי מלאתי מרחם הלא אתה ה' המשגיח עלי ותיכף יצאתי מרחם אמי מהרתי למצוא מכאובות הנמצאים והיסורים מהרה באים עלי אף בקטנותי והוא מתרעם על מקרה ופגע הזמן ועל שפלת בנין הגוף ואומר חפשתי מעונותי ודירתי ר"ל הגוף אשר היא דירת ארעי. מה מצאתי בהם מעלה מהודרת ויפה. מנוחתי על הארץ היא מעולפ' מנוד והוא לשון העדר ההרגשות וכן עלי השדה עליו עלפה (יחזקאל ל"א) ופירושו שם שלא יוכלו לעמוד על עצמ' ע"ש כמו כן אומר כן שמנוחתו לא תעמוד ברגע כי אם תנוד אנה ואנה. או הוא לשון עטוף לשון מעולפת ספירים (ש"ה ה') ואומר מנוחתי. עטופה במנוד. והראשון הוא נכון בעיני יותר. מסגרות מעילי במקום מוסבות משבצות זהב הם במשבצות מרפש דרוכה ורמוסה וכל מלבושי אגאלתי. מעוטרת ר"ל המצנפת אשר האדם בה מעוטר היא מארה וקללה. מקיפי. פי' מטעמי אשר אני אוכל הם מקיפים וסובבים לי מרורו' והוא לי למחיתת הגוף. מבצרי הם מהרסות והמשוש לי לעצבון. והמחול והחלילים הם מספד מר. והיחשב לי מלא הוא מגרע. ומכל מעברי ולרי מהומה והמצע שלי היא משוסה וגזולה. ומראשתי מבוכים וסבוכים ומרגלותי מוחשך ונמנע ממני והמלין התחיל לפרש תאות הזמן וקיניו ומבאר שהכל הבל הוא והכל להיפך. מורשי לבבי. (איוב ט"ו) והוא לשון מחשבה והם מלינים ממקרי הזמן ומתרעמים עליו. והזמן הוא מבריחי אשר מוכרח אני לברוח ואין מניח אותי להסתפח ולהיות דבוק במשכנות מבטחים. מתנכרי אשר הם מנכרים אותי מנחלתי ומנידים אותי ממנה הם מנזיריו ושריו של הזמן והוא לשון מנזריך כארבה נקוס

משגיחי מצאתי מרחם מהרתי מצוא מצוקות מכאיבות מששתי מעונותי מה מצאתי מעלה מהודרת. מנוחתי מעולפת מנוד מסגרות מעילי מוסבות משבצות מרפש. מעוטרת מארה מצנפתי מקיפי מרורות מטעמי מבצרי מהרסות. משושי מעצבה. מחולי מספד מר. מגרעות מלואי מכל מעברי מהומה משיסות מצעי. מבוכות מראשותי מרגלותי מחשך. מורשי מתאוננים מלינים מזמני מבריחי מהסתפח משכנות מבטחים. מתנכרי מנידי. מנזיריו מבירי. מנודה מועילי ממושך מורט מריבי משוח משמן. מעודי מעדו מתני מאויי משוכים ממושכה מחלתי. מסרני מנורה מכוסות מדאיבות מרורה מבפנים מרה מאחור מקצה מזה מעי מפלה. מקצה מזה מהומת מות. מנתק מיתרי מחוק מבריחי מכלכל מכלי

משגיחי מלאתי מרחם עפ"ה (תהלים כ"ב י"א) מששת מעונותי מה מלאתי עפ"ה (בראשית ל"א ל"ז) מוסבות משבצות (שמות ל"ט ו') מבצרי מהרסות עפ"ה (מיכה ה' י') מספד מר (יחזקאל כ"ז ל"א) מבריחי מהסתפח עפ"ה (ש"א כ"ו י"ט) משכנות מבטחים (ישעי' ל"ב י"ח) ממושך ממורט (שם י"ח ב') משוח משמן (ש"ב א' כ"א) מעדו מתני עפ"ה (תהלים ס"ט כ"ג) ממושכה מחלתי עפ"ה (משלי י"ג י"ב) מרה מאחור עפ"ה (ש"ב ב' כ"ו) מקצה מזה (שמו' כ"ה י"ט) מעי מפלה (ישעי' י"ז א') מהומת מות (ש"א ה' י"א) מנתק מיתרי עפ"ה (ירמיה י' כ') מנהג משוגעים

(נחום ג' י"ז) אבל מבירי ואוהבי המה מנודדים. מועילי האיש אשר רוצה להועיל לי הוא מומסך ומיוורע מפגיע הזמן ומובל
לרותיו. אבל מריבי אבל האיש ריב לי ומונה אותי הוא מאוה מסמן ברוב התענוג. מעודי פי' מנעורי מעדו ונסמטו מתכי.
מאוי וחשקי משוכים ממני אבל מחלתי היא ממושכה ומתקרבת אלי. מסרכי אשר חשבתי להיות נמכר לזמן המאיר כמנורה
והיפך הוא כי מלא הוא מכוסות מדאיבות ועצבונות. תאות הזמן היא מרורה מנפנים. ר"ל מלפני' ומקדם ומרה היא באחרונה.

מכלי. מגודלי משכלי. מקבץ מפרידי
מעצם מנידי מבטיח מבריחי. מבחינת
מעבדיו מאסתיו מנהג משוגעים מנהגו
מתעלם מבשרו. מתרשל מתשועת מחזיקי
משענתו. מתיאש מקויו מתראה משתדל
מסוכן. מעצה מסוכן. מתרפה מאויבו מבקש
מותו. מה מותרי מסבול מצוקותיו מה מנתי
מחלדי מעניקי מתן משחיתי מוהר מאת מונים משכורתי מחליף. מה
מזויפות. משקלותיו מיודעיו מעונגי משמניו מתי מספר. מזוריו ממותי
משטימתו מרובים מארבה מאד. מאד מחושקיו מקלונו משיגים. מחכמה
מכבוד מעט:

מקלה מזה אני רואה מעי מפלה
וחורבה. ומנקה מזה אני מביט
יהומות מות. מיתרי הם הגידים
המחזיקים את גופי הם מנותקים
ועקורים. מחזק הזמן למבריחים אותי
ומכלכל ומספיק מזון לאותם המכלימי'
אותי ומכלים ומביאים אותי לכליון.
מגודלי. אנשים אשר גדלתי אותם הם
משכלים אותי לשון למה אשכל
(בראשית כ"ז) מקבץ הזמן ומפרידים
אותי. ומעלם למנידים אותי ומשיב
הזמן בטח לאלו אשר מבריחים אותי.
מבחינת. פי' לזה מאסתי אותי כי
בחנתי והכנתי מעבדיו ומעשיו כי
מנהג משוגעים מנהגו של זמן מתעלם
מבשרו מתרשל ומתעצל להושיע
לאנשים אשר הם מחזיקים משענתו וסומכים עליו. ומתיאש עצמו ואינו דואג להושיע לאלו אשר הם מקוים. לו. מתראה כראה.
כמשתדל להועיל להם אבל מסוכן הוא בתשועתו ומעצה הוא מסוכן ונבער ואין בו תועלת. מתרפה וקלש לעזור מאויבו
המבקש להמיתו. מה מותרי. פי' מה מותר יגיע לי מחמדת הזמן אם מוכרח אני לסבול מצוקותיו. מה מנתי וחלקי מחלדי פי'
מעה"ז הנקרא חלד (תהלים מ"ט ב') ומה יועיל לי אשר יעניקני הזמן באהבתו אותי מוהר ומתן והרי הם משחיתי כי יש
עושר שמור לבעליו לרעתו. מוהר מאת מונים משכורתי מחליף הזמן. מה מאוד מזופים הם משקלותיו זה אין להאמין בו. ואף
אם הם נמצאים בעולם אשר הם קרובים ומיודעים לו ומטיב להם והם מעונגים משמניו אבל הם מעוטים מתי מספר. אבל מזוריו
אשר הוא משחית אותם לשון רגל תזורה (איוב ל"ט) ומומתי משטימתו ושנאתו הם מרובים מאוד יותר מארבה. מאוד מחושקיו.
ר"ל אלו החושקים בזמן ובתאותיו הרבה מאוד משיגי מקלונו וחרפתו. אבל מחכמה ומכבוד הם משיגים מעט. לכן שכל
עלת הזמן והניחהו:

משוגעים מנהגו עש"ה (מ"ב ט' כ')
מתעלם מבשרו עש"ה (ישעי' נ"ח ז')
מונים משכרתי מחליף עש"ה (בראשי'
ל"א מ"א) מתי מספר עש"ה (שם ל"ה
ל') משטימתו מרובים עש"ה (הושע
ט' ז') מרובים מארבה עש"ה (ירמי'
מ"ו כ"ג) מחכמה מכבוד מעט עש"ה
(קהלת י' י"ט):

בקשה ו.

מנהיגי מבטן משגב מתרושש מאשפות
מרים מרודים ממצולות. משה
מתהו' מעמסות מערש מחליים. מרוד מתפלל משולל מטובה. מתודה ממעמקי'.
מצפצף מארץ מתענה. משליך מדי מחמדים מפשיט מלבוש משי מכלול
מחלצות. מתכסה מחצלאות. משחת מאיש מראהו מרוע מעלליו. מסתריו
מחשכים. מגולהו מעשקים מחשבו מבוע מקולקל. מעשיו מקור משחת
מבית מחוץ מצופה מרמה. מוטעים מהלכיו מנתיב מגזע מטעם מחטיאיו
משרשו מוצאם. משפילי משרתו מפילי משוכתו ממנו מוצאם. מקלה מוריו
מתגאה מחבר מהתלות ממשל משלים מלונו מערת מנאפים מרביץ מרצחים
מרעה

מנהיגי אתה ה' הוא מנהיגי מבטן ומשגב ומרומם את האדם
ומתרושש את העשירי' ואתה ה' מאשפות מרים עניים
ומרודים והוא ע"ד תפילת חנה ה' מוריש ומעשיר משפיל אף
מרומם מקים מעפר דל מאשפות ירים אביון (ש"א ב') ממצולות
משה לשון משיכה כי מן המים משיתהו
(שמות ב') לאביון אשר עמוקה עליו
צרות רבות יותר מתהום הם לו למשא
עליו. והקב"ה מוליאו אותו ממנו. וגם
הקב"ה מאזין נון מרוד ועני המתפלל
מאתם מחלים והוא משולל ונשמט
מטובה והוא מתודה מעמקים ומצפצף
מארץ משפיל עצמו עד לארץ ומשם
מתפלל ומצפצף בקול תפלתו. משליך
ופושט מדי המחמדים ומפשיט מעליו
מלבוש משי ומכלול מחלצות מכלול הוא
לשון עלוי היופי לשון. לבושי מכלול
(יחזקאל כ"ג י"ב) ומחלצות הוא לשון
מלבוש כמו המחלצות והמעטפו' (ישעי'
ג' כ"ב) ומתכסה א"ע במחצלאות של
קנים. והוא ע"ד ויקרע את בגדיו וילבש שק ואפר. וזהו דרכו של צדיק אבל הרשע לא כן דרכו עם אל רק משחת מאיש
הרשע מראהו ניכר כלומר הכרת פניו ענתה בו ומרוע מעלליו ניכר. מסתריו מחשכים פי' והי' במחשך מעשהו. וגלויו הוא עושק
וגזל. כל מחשבותיו הם כמבוע כמקור מים המקולקל. וגם מעשיו דומים למקור השחת מבית ומבחוץ הוא מצופה
במרמה

מנהיגי מבטן עש"ה (תהלים ע"א ו') מאשפות מרים עש"ה
(שם קי"ג ז') מצפצף מארץ עש"ה (ישעי' כ"ט ד')
משחת מאיש מראהו עש"ה (שם נ"ב י"ד). מקור משחת (משלי
כ"ה כ"ו) מבית מחוץ מצופה עש"ה (שמות כ"ה י"א) מקלה מוריו
עש"ה (דברי' כ"ז ט"ז) ממשל משלים
(יחזקאל כ' מ"ט) מהכלות מתלעותיו
משלי

מרעה מדיחים. מאכלות מתלעותיו. מחשבתו מראה מלוטשת מראה מומים מזולתו מקבלת מראה מגוחלת מלקבל מומיו. מהכיר מחסורו מתעלם. מקים מצבת מצה מי מריבה מנסך מים מרים מאררים מחבק משפתי מספחת. מהתענג מרוך מואס מעדני מלך מוציא מחתה מאוצרותיו מביע מבאיש ממתקי מוסרו מולידיו משדד. מכל מלמדיו מתחשב משכיל. מיסריו משסף. מקשה מצור מצחו מביט מפלת מישרי מתיצב מנגד מציץ מדקרות מרעים מהרה מושיעם מחיר מחלומות מלשמים מיוקר משך מהלומות מפנינים. מישע מלך מואב משיחו מושל מקשיב משאות מדוחים מרם מרסנא ממוכן. מריעיו מגנבי ממון מלומדי מלחמה משגיח מחלוניו מציץ מחרכיו. מפרשי מכמורות מפזר מתחסד מכובד משא מתלאות מקטב מרירי מורדף מפגעים מתרכך מתנקה משגיאות מעותיו מתקן. מדאגה מדבר מוסרותיו מפותחים משתגע ממנוחה מפטם מריאי מריו. מתנבא מלבו מבזה מחזות מתנבאיו מוכיחיו מצעק ממסגר מציריו. מעי מעי מנהלי משמים מאכילי מפרי מצוקותי משביעי מחמס מכורותי מושב מרחבי מנוחה מנבל מנורת מורא מפרק מפליג משנה מבראשונה. מתדמה מבכירה מצירה מחלחלת

במרמה. מוטעים. פי' מהלכיו הם מוטעים מנתיב היושר. מגזע. פי' מגזע אשר הוא ניטע ושרש הוא המטעיאו ר"ל שהוא שרש פרה ראש ולענה. משיאיו הוא לשון הנשא השיאני (בראשית ג') המשיאים אותו לתעות משרשו מולאים. משפילי משרתו לשון ותהי המשרה (ישעי' ט' ה') ר"ל אותם המשפילים שררתו וגדולתו והמפילים משוכתו גדרו הסוכך ומגין עליו והוא לשון הסר משוכתו (ישעי' ה' ה') ממנו מולאם והוא בעצמו הי' יעוכרו. מקלה את מוריו ומלמדיו ומתגאה לנגדם מחבר מהתלות דברי היתול וליצנות לשון חזו מהתלות (שם ל' י') כל עסקיו רק למשול משלים. בית מלונו הוא מערה למנאפים ומערת פריצים ומרבץ בביתו רוצחים מרעה למדיחים אשר ידיחו את יושבי עירם לילך בדרך רעה. מאכלות מתלעותיו שניו הגדולות דומים למאכלת לאכול ולחבל עניי הארץ מחשבתו היה רואה מלוטשת ומחודדת ומצוחצחת יפה לראות מומים מזולתו ודן את כלם לכף חוב וזאת היא מקבלת אבל לקבל לראות בה מומיו לזאת מחשבתו נחשבת מראה מגואלת ושחורה ר"ל נגעי מומין אחרים רואה אבל נגעי עצמו אינו רואה וכל דרכו ישר בעיניו מהכיר מחסורו וחסרונו הוא מתעלם ואינו רוצה להכירם. זאת היא עסקיו להקים מצבת מצה מי מריבה ולהתחרחר ריב ולשלום כרגן מנסך מים מרים מאררים היא משל על המחלוקות אשר הוא משלח מדנים בין אחים. מחבק ומקרב משפתי וגבולי מספחת עבירות מהתענג מרוב התענוג ומרוך הוא מואס מעדני מלך הקב"ה ר"ל המע"ט. מוציא מחתה ושבר מאוצרותיו. מביע מבאיש עש"ה (קהלת י') מוסרים המתוקים מדבש מולידיו משדד והוא עש"ה משדד אב מבריח אם (משלי י"ט כ"ו) והוא חושב שהוא משכיל וחכם מכל מלמדיו. מיסריו בני אדם אשר מוכיחים אותו הוא משסף לשון וישסף שמואל (ש"א ט"ו ל"ג) ובוקע ודוחה אותם בדברי כרגן מקשיח ומקשה מצור מצחו ואבן והוא לשון תקשיח לבנו (ישעי' ס"ג י"ז) הרשע הזה מביט מפלת ישרים וצדיקים מתיצב מנגד ואין עוזר להם. אך כאשר מציץ מדקרות מרעים ורשעים כמותו והנה הוא מוכן מהרה להושיעם. אף אם יתן מחיר בעדם דברים יקרים ונכבדים יותר מאחלמה ושהם מיוקרים ולמשוך מהלומות ומכות הרשעים יפזור בעדם רכושו היקרים מפנינים ולא יקפוץ יד מהם מעזרה מישע מלך מואב משיחו של הרשע הזה ודומה לו ואין ראוי להמנות תחת זרע ישראל. אף הוא דומה למושל רשע אשר מקשיב משאות מדוחים. דומה ברשעו למרם מרסנא ממוכן סריסי אחשורוש מרעיו וחבריו הם מגנבי ממון ואף הם מלומדי מלחמה נגד הצדיק משגיח מחלונות מציץ מחרכים לראות מפרשי מכמורות ורשתות לצדיקים. למתחסד והולך בדרך הישר הוא מפזר ומבריח מכבוד משא אשר יעמוס עליו וכלכל לא יוכל וצריך לפזר רגליו להיות נודד ממקומו ללחם איו. מתלאות אשר ילאה את הצדיק יותר מקטב מרירי ע"כ ספר את הרשע דרכו ללאה. ויושב במנוחה. ועתה משבב דבריו את תשובת רשע נעכרת. ורוח קנאת הזמן עליו עוברת. והוא מורדף מפגעים הבאים עליו כאשר נהפך הזמן לו לאכזר. אז מתרכך נעשה רך ונכנע לפני המקום ומתנקה עצמו משגיאות ונראה כמתקן אשר עוה וכל זאת עושה מדאגה מדבר אשר רואה כי יסורים באים עליו וירא מהעונש ומוסרותיו מפותחים ורואה בחברו הרשע אשר מפטם עצמו כשור המריא מרוב מריו ומרדו. אז יחשוב בלבו מה לי למוסר הנביא אף לי לב כמוהו אז מתנבא כאשר בודה מלבו והולך אחר השרירות ומבזה מחזה נביאי ה' ומוכיחיו אשר הם מוכיחים אותו. וכאשר תקום פעמי' צרה אז מצעק ממסגר מציריו אשר יצר לו ויצעק ויאמר מעי מעי אתם מנהלי אשר הולכתם אותי בדרך לא טובה והורדתם אותי משמים אתם המאכילים אותי מפרי מצוקותי. אתם המשביעים אותי מחמס אשר עשיתי במכורותי ומגורי. ע"כ הוא תשובת הרשע. אבל התשובה אינה לזמן ארוך אך כאשר יראה מושב מרחבי מנוחה והוסר מעליו שבט פקדו ויגוה מעט מיסוריו אז מנבל מנורת מורא. פי' התשובה הנמשלת למנורה ואור ומתחרט עלי' על אשר עשאה מתחילה מחמת מורא ומפרק ומשבר

(משלי ל' י"ד) מי מריבה (במדבר כ' י"ג) מים מרים מאררים עש"ה (שם ה' כ"ד) מהתענג מרוך (דברי' כ"ח נ"ו) מעדני מלך (בראשי' מ"ט כ') מקשה מצור מלח עש"ה (יחזקאל ל"ג ט') משך מהלומות מפניני' עש"ה (איוב כ"ח י"ח) מישע מלך מואב (מ"ב ג' ד') מושל מקשיב (משלי כ"ט י"ב) משאות מדוחים (איכה ב' י"ד) מרם מרסנא ממוכן (אסתר א' י"ד) מלומדי מלחמה (ש"ה ג' ח') משגיח מחלוניו מציץ מחרכיו עש"ה (שם ב' ט') מפרשי מכמורות עש"ה (ישעיה י"ט ח') מקטב מרירי עש"ה (דברים ל"ב כ"ד) מתנקה משגיאות עש"ה (תהלי' י"ט י"ג) מעותיו מתקן עש"ה (קהל' א' ט"ו) מדאגה מדבר (יהושע כ"ב כ"ד) מוסרותיו מפותחים עש"ה (איוב י"ב י"ח) מתנבא מלבו עש"ה (ירמיה י"ד י"ד) מעי מעי (שם ד' י"ט) מאכילי מפרי מצוקותי עש"ה (משלי א' ל"א) מחמס מכורותי עש"ה (בראשית מ"ט ה') מבכירה מצירה עש"ה (ירמי' ד' ל"א) :

ומשבר אותה ממנו מפליג ומשנה בעבירות יותר מבראשונה ושונה באולתו. כן דרכי רשעים. ועתה המליץ נושא עליו משל ומליצה ואומר. מתדמה כלומר נדמה הרשע הזה למבכירה היולדת בפעם הראשון ומצירה כי נהפכו עלי' צירי' ובעצבון גדול הולידה. מחלחלת תתחלל ותתחלחל מרוב חבלי' אשר יאחזון ומרוב צערה מקללת מאבנים המשבר היושבת עליו בשעת לידה ואומרת שלא תלרך אליו יותר אף מקללת אשר הזדווגה לבעלה במשכב ונשבעת שלא תזקק לבעלה עוד ולמחרת תשכח כל עמלה ומתנחמת וחוזרת על שבועתה ומנשקת אוהבה ר"ל לבעלה ותוסף ללדת כ"כ הרשע בתחילה כאשר יסורים באים עליו מתחרט מפשעיו וכאשר הבליג מעט חוזר לקורו ככלב השב על קיאו:

מחלחלת מחבליה מקללת מאבנים. משכבי מזדוגו מחרתה מתנחמת מעמלה. מאהביה מנשקת:

בקשה ז.

מרחם אתה ה' המרחם על הכל ומקים את המסכן והדל מעפר. ומציל את העני מחזק ממנו לזאת בקשתי מחה והעבר פשעי אשר עויתי ואתה אני מהרחץ מטומאתי ועושה תשובה. אף אני מתעצב על עבירות שעשיתי מקדם ותכפר לאיש אשר מתרעם מנפשו על חטאיו ולא מיראת העונש ואם באו יסורין עליו אומר לדיק אתה ה' בכל משפטיך ואומר מחטא מרדו באו היסורין ולא חסיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא מתאבל ומודה על מעליו אשר מעל מתבים מהביא מענה מפיו ותפלתו אל משכנותיך למנחה. משתאה מחרים בגלל חטאיו ויבש בדד וידום. מתאחר להאריך בתפלה מתנפל לפני ה' משתחוה מרחוק על החטאים הרחוקים שכבר רחוקים ממנו:

מרחם מקימי מעפר (תהלים קי"ג ז') מציל מעונה מחזק ממנו (שם ל"ה ז') מתרחץ מטומאתו עס"ה (ש"ב י"א ב') משתאה מחרי' עס"ה (בראשית כ"ד כ"א) משתחוה מרחוק עס"ה (שמות כ"ד א'):

מרחם מקימי מעפר מסכן מציל מעונה מחזק ממנו מחה מעות מתרחץ מטומאתו. מתעצב מקדומות מתרעם מנפשו משפטיך מצדיק מחטא מרדו מתאבל מודה מעליו מבקש מחילתך. מתביש מהביא מענהו משכנותיך מנחה. משתאה מחריש מתאחד מתנפל משתחוה מרחוק:

בקשה ח.

מלכנו אתה ה' מלכינו ומצודתינו ומגינינו מאלו היורים עליו חצים מקנאתם ושנאתם עלינו. ה' הוא משגב בעדינו מגדודי וחיילות המתקוממים עלינו ה' הוא מפלטינו מלשון מגדף ומחרף אותנו. בקשה על הגאולה. מתי זמן ומועד מבשר טוב שיבא אלי' הנביא ויבשר לנו על הגאולה וישמיע לנו מושעות. ויבא גואלינו אשר הוא כובש ממשלת כל המלכים מקצה ועד קצה וזה יהי' מקצה וסוף מועד מועדים מחצית מועד אשר יעד לנו דניאל. מתי יבא מועד מתנוסס בנסים מופלאים ומרוב שמחת ישראל אשר יהי' בזמן הזה ומקולם יבקעו מגדלים החזקים מקול המיות מנעגעים. ותופים ומרגשת מצלתים אשר יזמרו בצלצלי שמע. אתה ה' מדוע מקדש ממלכה הוא בהמ"ק נחרב ועתה הוא מקום מקנה לבהמות ומרעה להם. מקום אשר הי' משכן מחוקק שסנהדרין היו יושבים שם וסופריהם למשפט ועתה מושב מלוצצים והוא ע"ד מקום המשפט שמה הרשע (קהלת ג' ט"ז) מנגנים. ר"ל הלוים אשר היו מנגנים בבהמ"ק ועתה הם מנגינת משנאים ע"ד אני מנגינתם (איכה ג' ס"ג) מנצחים הלוים אשר היו מנצחים ומתגברים בשיר ועתה הם מנוצחים מן האויב אשר גבר עליהם. מחללים אשר היו מחללים על כ"ז הנקרא חליל. ועתה הם מחוללים ונהרגים. מחזיקי מגינים אשר היו בימי שלמה מחזיק מגן ושלטי זהב ועתה הם נפשטו מגופתם ומגויתם. אתה ד' מדוע מכמנים ואוצרות ומטמונות החמודות מושלכים. מרגליות הם ישראל הנמשלו לאבני קודש ומשתפכות עס"ה (איכה ד' א') הנה הם מוצאות מטמונים טובים מפז מגנזך אשר הוציאו האויבים ישראל היקרים והמסולאים מפז. מקדשים מדורות. פי' מדור ומעון אשר הי' קודש ר"ל הבהמ"ק ועתה מנולים הם האויבים הערלים מנבלים את

מלכנו מבשר משמיע מושעות עס"ה (ישעי' נ"ב ז') מועד מועדים מחצית מועד (דניאל י"ב ז') מקדש ממלכה עס"ה (עמוס ז' י"ג) מקום מקנה (במדבר ל"ב א') מושב מלוצצים עס"ה (תהלים א' א') מחזיקי מגן עס"ה (שם ל"ה ב') מאין מנחם עס"ה (איכה א' ט') מאין מתום עס"ה (ישעיה א' ו') מזורם מגלעד

מלכנו מצודתינו מחצי מקניאים. משגבנו מגדודי מתקומם. מפלטנו מלשון מגדף. מתי מועד מבשר משמיע מושעות. מכבש ממשלות מקצה. מועד מועדים מחצית מועד. מתי מועד מתנוסס מבקעי מגדלים מהמית מנעגעים. מרגשת מצלתים. מדוע מקדש ממלכה מקום מקנה. משכן מחוקק מושב מלוצצים מנגנים מנגינת משנאים. מנצחים. מזמר מנוצחים. מחללים מחוללים. מחזיקי מגינים מגוה. מדוע מחמדי מכמנים מושלכים מרגליות משתפכות. מוצאות מגנזך מטמוני מפז. מוקדשים מדורות מנולים מנבלים. מטפחות מכהניך מטולאות. מזבחתיך מרמס מנאצים. משמרי משמרתך מאוספי משמר משחריך מגודפים מאין מנחם. מבקריך מדוקרים מאין מתום. מכתם מבוער. מזורם מגלעד

את כסא כבודך ועושים כל נבלה מטפחות (ישעי' ג') והם בגדי כהונה אשר כתיב בהם לא יקרע ועתה הם מטולאות (יהושע ט') מזבחתך נעשה מרמס למנאצים אותך. משמרי משמרתך. משמרות כהונה ולוי' נאספו משמרתם. משחריך ישראל אשר הם דורשך מגודפים מן האויבים ואין מנחם אותם ישראל אשר הם מבקרים בהיכלך מדוקרים מאין מתום בבשרם. מכתם מבוער. פי' כאשר מבקשים רפואה למכתם נבערה עצת הרופאים וילאו למצוא להם רפואה. ומזורם ורפואתם מגלעד אשר שם צרי נמצא לרפאות כל מכה אבל לרפואת'

מגלעד מתעתע. משתעשע מיחלך משתומם. מתאוה מחנק מעצמותיו. מגיעים מסעינו מרחקים. מזרח מפורדים מסמרות מאסרינו. מערב מתוחים מיתרי מסגרינו. מעורר מחרף מצהלותיו מתאניות מקוננתינו. מתמרור מבכותינו מרקד מגדלות. מרקחיו מגדיל מצחנתינו. מפזז מפאר מיראים מכבידים מגורותינו. מכרכר מקול מפיצים מקרקר מבצרותינו. ומציג מקלות מסכה. מקלסיך משבית מעובדיך מנוס מנהם:

מגלעד מתעתע עפ"ה (ירמי' ח' כ"ב) מתאוה מחנק מעצמותיו עפ"ה (איוב ז' ט"ו) מפזז מכרכר עפ"ה (ש"ב ו' ט"ז) מקרקרי מבצרותינו עפ"ה (ישעי' כ"ב ה') מציג מקלות עפ"ה. (בראשית ל'. ל"ח) מאבד מנוס מנהם. עפ"ה (איוב י"א כ'):

אף רופאי גלעד רופאי אליל המה כי המה מתועתעים ולא יגהה מהם מזור והוא עפ"ה (הושע ה'). משתעשע. ר"ל המשתעשע בכל טוב אשר הונה עושי' מיחליך. הם ישראל המיחלים לך משתומם. אשר הם משוממים וחרבים. מתאוה האים אשר מיחל לך להיות נחנק יותר מאשר יעמוד בעצמותיו ובגופו שלם. השונאים מגיעים מסעינו מרחקים למדינות רחוקות הגיע מסעינו אשר שם נגלו עם קדושיך עד מזרח מפורדים מסמרות אשר שונאים אוסרים אותנו בכבל אסור ובעול. ועד מערב מתוחי' פרושים מיתרי וחבלי מסגרנו אשר סוגרים אותנו בהם. מעורר מחרף קול מצהלותיו ושמחתו מתאניות מקוננותינו אשר אנחנו מקוננים תאני' ואני' מקינה זו הם עושים שירי עגבים. מתמרור מבכותינו אשר אנחנו בוכים ומבכים אחרים הוא מרקד מגדלות ריקוד גבוה. מרקחיו ובשמיו לריח טוב מגודל שמחתו אשר אנחנו בלחץ ובאום והוא לשון ותעל צחנתו (יואל ב') השונא מפזז ומפאר ומגדיל השמחה לאותם אשר מיראים אותנו ומכבידים ומרבים ומכבידים עלינו עול מגורתינו ופחדינו והוא לשון מגור מסביב (תהלים ל"א י"ד) מכרכר השונא כאשר שומע קול מפיצים והוא לשון מפץ אתה לי (ירמיה נ"א) ומרצצים ומקרקרים ועוקרים מבצרותינו. מציג השונא מקלות מסכה ר"ל עץ ואבן אשר עושה למסכה מציג ומעמיד בבית מקדשינו ומקלסיך אשר הם מקלסים אותך הוא משבית ומפיר לבלתי יעבדו אותך. ואשר יהי' מן ישראל למנוס ומפלט השונא משיג אותם ומאבדם. והעל אלה תתאפק ותחשה ה' והלעולמים תזנח:

בקשה ט.

מלכנו אתה ה' מלכנו ומחוללינו ובוראנו. לכן בקשתינו. מלט אותנו כי אנחנו מעתירך המרבים להתפלל אליך ומצפים אליך מארבות מארביהם משונאים אשר אורבים על ישראל להרע להם. אף זאת בקשתינו משוך בחסדך מצפונינו פי' אלי' הנביא אשר צפנת אותו למבשר טוב לנו משוך והוציא אותו מהר והוא מלאך מליץ והוא מעורר ומזרז מבנין אשר אנחנו מבוהלים אחריו ר"ל בנין בהמ"ק למהר ולבהל בנינו. ותשלח לנו מלך המשיח המסיר הגלות המעיק לנו ממתנינו ומתג ורסן אשר הטילו עלינו האויבים להסיר אותו משפתינו. הלא אתה ה' אשר עתיד להיות מחיינו מיומים והוא משל לשני גליות ואח"כ מי מנוחות מנהלינו. ואח"כ ירים ה' את מלכנו יותר מאגג מלך עמלק מנשא ה' את מלכותינו לעולמי עד כשיבא משיח צדקנו. במהרה בימינו. אמן:

מלכנו מחוללנו מלט מעתירך מצפיך מארובות מארביהם. משוך מצפונינו מלאך מליץ מעורר מבנין מבוהלינו מסיר מועקה ממתנינו. מתג משפתינו. מחיינו מיומים מי מנוחות מנהלינו. מרים מאגג מלכנו מנשא מלכותינו: סליק.

מלכנו מלאך מליץ (איוב ל"ג כ"ג) מסיר מועקה ממתנינו עפ"ה (תהלים ס"ו י"א) מחיינו מיומים עפ"ה (הושע ו' י"ב). מי מנוחות מנהלינו עפ"ה (תהלים כ"ג ב') מתג משפתינו עפ"ה (מ"ב י"ט כ"ח) מרים מאגג מלכנו עפ"ה (במדבר כ"ד ז'): סליק.

אמר המפרש:

אחרי אשר בעזר ה' זכיתי. ומחשבתי אל הפועל הוצאתי. לאלו אשר לא ידעו ולא יבינו בצחות המליצה זו להראות לפניהם את יפיי. כי זבת חלב ודבש היא וזה פריי. לבלתי לכת אחר חמודות המדומות כי אם אשר חפץ בו השכל. וקציר הזמן לרעב יאכל. בשיעור ההכרחי ואת היותר יחרים. לכורמים וליוגבים ולאכרים. ואחרי ראותי אליו פניתי. וכוננתי מיתרי מליצתי:

מס	מאוד	מתקו	מלילותיו	מנופת	מסולאים	מפז	מפניני	:
שרשי	שירותיו	שורק	שתולים	שליסיו	שואגים	שורקים	שמעוני	:
הסירו	הוזים	הלדומים	המוזקים	הזמן	המולו	התרסלותו	הלמוני	:
בונה	ביתי	בדמים	בעת	בחרי	בטוב	בכרס	בעתני	:
מעקם	מסלול	מיוסר	מטעמיו	ממולאים	מרורים	מלענה	מסביעני	:
הודי	הפך	הסחית	המוני	המורות	הכין	הדיחני	הממני	:
ראה	רגל	רבדתי	רגשו	רעיוניו	רכפת	רתמיו	ריוני	:
רחום	רחמיו	רבים	רעולי	ראה	רחסי	רנה	רפדוני	:
מקים	מעפר	מסכן	מגיל	מעונה	מחזק	ממנו	מלטני	:
רואה	רפוסת	רעולים	רלולים	רועפים	רחמיו	ראה	רפיוני	:
דאה	דקני	דליפת	דמעתי	דרס	דודי	דלג	דלני	:
כסא	כבודו	כאסר	כעסתי	כפלים	ככל	כסלי	כפפני	:
יזמתי	יסירות	ידידות	יאבתי	ימי	ילדותי	יומם	יסרוני	:
סלופים	סלוליו	סכלים	סערפיו	סרבים	סלונים	סכו	סכני	:
גאותו	גוי	געל	גדי	גדע	גלסני	גלמוד	גרסני	:
לבוסו	לנקום	להביו	למודים	לדקור	לוטם	לחייו	למחכני	:
זממי	זכותי	זרוע	זבול	זרח	זיוי	זחחני	זקפני	:
צמחם	צדקתי	צפה	צפיתי	צורי	צסרי	צסל	צלחני	:
לכן	לקחו	לקח	לנחום	לחמי	לסבין	רמליכות	לסוני	:

פירוש המליצה.

מפז מפניני. כי סם המליץ ידעי' הפניני. ועס"ה יקרה היא מפניניס (משלי ג' ט"ו) סורק סתולים עס"ה (ירמי' ב' כ"א) סליסיו סואגים לסון בסליסים והוא מין ממיני הזמר (ס"א י"ח ו') הוזים לסון תנומה (יסעי' כ"ו י') רתמיו לסון גחלי רתמים (תהלים קכ"ו ד') רעולי לסון סבירה כמו וירעלו (סופטים י' א') רפדוני לסון חזוק (ס"ה ב' ה') רפסה לסון רמיסה (דניאל ז' י"ט) רלולים לסון סבירה כמו עסוק ורלוץ (דברים כ"ח ל"ג) רועפים לסון נזילה (דברים ל"ב ב') דליפת לסון טפטוף הדמע עס"ה (איוב ט"ז כ') דלני לסון רוממות (יסעי' ל"א י"ד) כסלי לסון העדר הסכל. כמו כסיל ובער (תהלים מ"ט י"ג) יסירות לסון גאוה (חבקוק ב' ה') יאבתי לסון תאבה ואהבה (תהלים קי"ט קל"א) סלופים לסון עקוס (משלי י"ט ג') סרעפותיו לסון מחסבה (תהלים ל"ד כ') סרבים סלונים לסון קוצים (יחזקאל ב' ו') גוי לסון גוף (יסעי' נ' ו') גדי לסון מזל (יסעי' ס"ה י"א) געל לסון מיאוס ותיעוב (ויקרא כ"ו י"א) גלסני לסון המרטה (ס"ה ד' א') גלמוד לסון יחידות (איוב ג' ז') להביו סוא ברק החנית (איוב ל"ט כ"ג) למחלני לסון מבורה (דברים ל"ב ל"ט) זחחני לסון גבהות ע"ס הגמרא מסרבו זחוחי הלב (סוטה דף מ"ו ע"ב) ונכסו מן לא יזח החסן (סמות כ"ח כ"ח) כן דעת הערוך בסרס זה:

סליק.

(Nachdruck strengstens verboten. — נאכדרוק שטרענגסטענס פערבאָטען.)

Div.Sch.
BJ
1287
.B38
B4
1886c